

Διδρυματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
"Ελλάδα: Εκκλησιαστική Ιστορία & Πολιτισμός"

MSc "Greece: Church History & Civilization"

Ionela Iuliana Apostol

**Η ΟΣΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ Η ΕΠΙΒΑΤΗΝΗ,
ΜΙΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΓΙΑ ΚΑΙ Η ΤΙΜΗ
ΤΗΣ
ΣΤΙΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ**

Επιβλέπων Καθηγητής: Συμεών Πασχαλίδης,

A.E.M. 186

Θεσσαλονίκη 2023

[0]

Πρόλογος

Οι λόγοι που με οδήγησαν στην απόφαση να επιλέξω ως θέμα της εργασίας μου την οσία Παρασκευή την Επιβατηνή, ήταν αφενός ότι κατάγομαι από το Ιάσιο (Iași¹) της Ρουμανίας όπου γεννήθηκα, μεγάλωσα και σπούδασα, και αφετέρου ότι έχοντας τα ρουμανικά ως μητρική γλώσσα ήθελα να αξιοποιήσω διάφορες μελέτες που έχουν γίνει κατά καιρούς για το πρόσωπο αυτής της ένδοξης οσίας. Επίσης το συγκεκριμένο θέμα μου επέτρεψε να ανακαλύψω εκτός από τα ελληνικά βιβλία και βιβλία από το ιστορικό, πολιτιστικό και αγιολογικό ρουμανικό πατριμόνιο προκειμένου να καταστούν γνωστά στους αναγνώστες μίας άλλης γλώσσας εκτός της ρουμανικής.

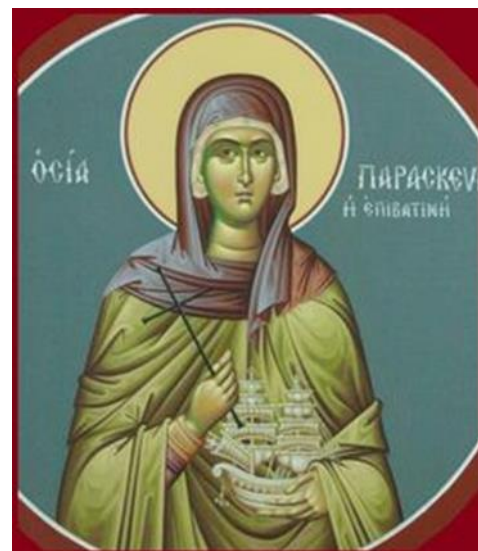
Με αυτές τις σκέψεις, κρατώντας στην καρδιά πολλές αναμνήσεις από τα παιδικά μου χρόνια, αλλά και με τις ευλογίες των πατέρων της περιοχής ξεκίνησα την ταπεινή προσπάθειά μου να συντάξω μια εργασία τιμώντας το όνομα της οσίας Παρασκευής, με βάση τις διαθέσιμες πηγές και τη σχετική με το θέμα μου βιβλιογραφία.

Ολοκληρώνοντας την εργασία, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες στον σύμβουλο καθηγητή για την εκπόνηση αυτής της διπλωματικής εργασίας, τον κύριο Συμεών Πασχαλίδη, και ιδιαίτερα για την εμπιστοσύνη που έδειξε στο πρόσωπό μου αναθέτοντάς μου αυτό το συγκεκριμένο θέμα.

¹Ρουμανικά Iași – προφ. Ιάσι είναι πόλη της βορειοανατολικής Ρουμανίας. Αξίζει να σημειωθεί ότι στο τυπογραφείο του Ιασίου τυπώθηκε η πρώτη επαναστατική προκήρυξη του Αλεξάνδρου Υψηλάντη *Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος* στις 24 Φεβρουαρίου 1821. – Ιάσιο σ.318-319, Σφυρόερας Βασίλης, καθηγητής Ιστορίας του Ελληνικού Έθνους (1453-1828), Πανεπιστήμιο Αθηνών, Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Larousse Britannica Τ. 24, Αθήνα 2007.

Η όσια Παρασκευή ή Επιβατηνή σε ρουμανικές αγιογραφίες/τοιχογραφίες παριστάνεται φορώντας μοναχικό σχήμα και ένδυμα σε μπλε χρώμα. Στο δεξί της χέρι κρατάει Σταυρό (σε μερικές αγιογραφίες έχει και κομποσχοίνι) και στο αριστερό φέρει ένα ειλητάριο (πάπυρο) στο οποίο απεικονίζεται το εξής: «*Fericiți cei curați cu inima, aceia vor vedea pe Dumnezeu*»².

Η διαφορά ανάμεσα στις ρουμανικές και ελληνικές αγιογραφίες/τοιχογραφίες είναι ότι η όσια κρατάει στο αριστερό της χέρι ένα καράβι αντί για ειλητάριο

²Η μετάφραση από τα ρουμανικά είναι: «*Μακάριοι οί καθαροί τῆ καρδία ὅτι αὐτοί τον Θεόν ὄψονται*» (Ματθ. Ε').

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ

της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής

Ἦχος α' Ἐ Ἰορδάνη

Τῆς χαμαιζήλου τρυφῆς σοφῶς τὴν ἀπόλαυσιν,
ὑπεριδοῦσα πρὸς Θεῖα ἠρθης σκηνώματα,
καὶ τῶν ἰάσεων τοῖς πιστοῖς πηγὴν κατέλιπες,
τὸν ἱερόν σου σκῆνος Μῆτερ πανεύφημε,
Ἐπιβατῶν τὸ καύχημα τὸ σεπτόν, καὶ βεβαία
Προστάτις Παρασκευή. Μη παύση θερμῶς
Χριστῷ τῷ Θεῷ, ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ πρεσβεύουσα.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	1
ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	4
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

A.1. Η σύγχυση μεταξύ των αγίων Παρασκευών και τα προβλήματα της καταγωγής της οσίας	9
A.2. Βίος της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής	17
α.2.1. Τα παιδικά χρόνια της οσίας και το ιερό κάλεσμα	17
α.2.2. Αφοσίωσή της οσίας στον Θεό μέχρι την κοίμησή της	20
α.2.3. Η θαυματουργική εύρεση των ιερών λειψάνων της οσίας	25
A.3. Αγιολογικά και υμνολογικά κείμενα προς τιμή της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής	28
α.3.1. Αγιολογικά κείμενα προς τιμή της οσίας	28
α.3.2. Υμνολογικά κείμενα προς τιμή της οσίας	34

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

B.1. Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΩΝ ΙΕΡΩΝ ΛΕΙΨΑΝΩΝ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ	46
β.1. Α' περιοδεία του σκηνώματος (1231-1521)	46
β.2. Β' περιοδεία του σκηνώματος (1641 έως σήμερα)	54
B.2. ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής	71

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Η ΤΙΜΗ της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής στα Βαλκάνια	80
Γ.1. Η τιμή της οσίας στη Βουλγαρία	80

Γ.2. Η τιμή της οσίας στη Σερβία	82
Γ.3. Η τιμή της οσίας στη Ρουμανία	85
Γ.4. Η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή και η Ελλάδα	89
Γ.5. Η επίσημη επέκταση και γενίκευση της τιμής της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής	94
Γ.6. Τα άμφια της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής	99
Γ.7. Το στέμμα της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής	103
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	105
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	106
Α. Μεγαλυνάρια της οσίας Παρασκευής Επιβατηνής	106
Β. Διάφορες απεικονίσεις της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής	107
Γ. Ο Ιερός Ναός των Τριών Ιεραρχών	116
Δ. Η ιερά πομπή της 27ης Οκτωβρίου του 1944 στους δρόμους του Βουκουρεστίου	119
Ε. ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟΙ στη μνήμη της οσίας Παρασκευής στα Βαλκάνια	120
Ε.1. Στην Ελλάδα	120
Ε.2. Στη Βουλγαρία	130
Ε.3. Στη Σερβία	131
Ε.4. Στη Ρουμανία	132
ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ	141

Εισαγωγή

Η τιμή που αποδίδουν οι Χριστιανοί στους Αγίους θεμελιώνεται στην τιμή με την οποία ο ίδιος ο Θεός τους τίμησε. Ως γνήσιοι και άξιοι μιμητές Του, αξιώθηκαν να αγιαστούν για να φωτίζουν με το παράδειγμά τους τη σωτηρία στους ανθρώπους, τόσο κατά την επίγεια όσο και κατά την μετά θάνατον ζωή Διά της δούλης του Θεού, της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής ή Νέας³, ο Θεός δοξάσθηκε και δοξάζεται από τους Ορθοδόξους των Βαλκανίων στους οποίους, πριν από περίπου δέκα αιώνες, έστειλε την προστάτιδά τους⁴, τη μεσολαβήτρια των προσευχών τους προς Αυτόν. Χάρη στην αγνή και ασκητική ζωή της, αυτή η νεαρή Ελληνίδα, η οσία Ημών Παρασκευή η Επιβατηνή, συνέβαλε στη φανέρωση της δύναμης του Θεού που την ανύψωσε δίνοντάς της το δώρο της αφθαρσίας, της θαυματουργίας και της παρακλήσεως.

Η πατρίδα της οσίας, η ευρύτερη περιοχή των Επιβατών της ανατολικής Θράκης, οι Βαλκανικές χώρες που αξιώθηκαν να φιλοξενήσουν το ιερό σκήνωμά της, τιμούσαν και τιμάνε με ύμνους και δοξολογίες ιδιαίτερα την θαυματουργή αυτή οσία, όντας ευλογημένο πηγάδι ίασης των ψυχών και των σωμάτων⁵. Κάθε χρόνο στις 14 Οκτωβρίου⁶ η Ορθόδοξη Εκκλησία τιμά την μνήμη της και ειδικά η Ιερά

³Την όσια Παρασκευή Επιβατηνή τη συναντάμε και με το όνομα «Θρακιώτισσα» στο βιβλίο της Μαγδαληνής Ηγουμένης, *Αγία Παρασκευή ή Θρακιώτισσα και ή Μεγάλη Θράκη*, Σεπτέμβριος 1996.

⁴Γ. Μπάρμπας, συντηρητής έργων τέχνης και αγιογράφος, συνέντευξη από την εκπομπή *Λόγια της πλώρης – Οσία Παρασκευή Επιβατηνή, προστάτιδα των Βαλκανίων*.

⁵Ernst Christoph Suttner, *Sfânta Parascheva*, 2009, σ. 203.

⁶Μνήμη τής Όσιας Μητρός ήμών Παρασκευής τής Νέας – Αγίου Νικοδήμου του Αγιορείτου, *Συναξαριστής (με ενσωματωμένο το νέο μαρτυρολόγιο και το νέο εκλόγιο)*, Τόμος Α΄ Σεπτέμβριος – Οκτώβριος, απόδοση στη νεοελληνική, εκδόσεις Συνοδία Σπυριδωνος Ιερομονάχου 2011, σ. 329-332, *Biserica Ortodoxă Română 1888-1889, Viața și minunile Cuvioasei Maici noastre Paraskevei cei Noue și istoricul sfințelor ei moaște*, σ. 833, *Păcurariu Mircea, ό.π., σ. 101-102, Άγιος Νικόδημος του Αγιορείτου, ό. π., σ. 330*.

Μητρόπολη του Ιασίου (Iași)⁷ της Μολδαβίας⁸, η οποία είναι και ο τελευταίος σταθμός της μετακομιδής του ιερού λειψάνου της, εορτάζει πανηγυρικά μαζί με τους χιλιάδες πιστούς που περιμένουν υπομονετικά επί ώρες για να προσκυνήσουν το ιερό λείψανό της. Έτσι εξηγούνται τα αναρίθμητα θαύματα που γίνονται στα τίμια λείψανα της αλλά και η διαχρονική ευλάβεια των πιστών που καλλιεργείται και αυξάνεται συνεχώς προς δόξα του Θεού και των Αγίων.

Η παρούσα εργασία, «Η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή, μια Βυζαντινή Αγία και η τιμή της στις Βαλκανικές χώρες» αποτελείται από τρία κεφάλαια.

Το πρώτο κεφάλαιο αναλύει στην πρώτη ενότητά του τη σύγχυση μεταξύ των αγίων Παρασκευών αλλά και τα προβλήματα καταγωγής της οσίας. Στη συνέχεια παρουσιάζει σε τρεις υποενότητες τον Βίο της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής. Στην τρίτη και τελευταία ενότητα αυτού του κεφαλαίου γίνεται αναφορά για τα αγιολογικά και υμνολογικά κείμενα προς τιμή της οσίας.

Το δεύτερο κεφάλαιο αναφέρεται στην πορεία του ιερού λειψάνου της οσίας Παρασκευής Επιβατηνής στα Βαλκάνια και κλείνει παρουσιάζοντας μερικά από τα αμέτρητα θαύματα της οσίας.

Το τρίτο κεφάλαιο προσεγγίζει το θέμα της λατρείας, αναλύοντας την τιμή της οσίας στην ορθόδοξη ευλάβεια και ζωή των πιστών των χωρών των Βαλκανίων απ' όπου πέρασε το ιερό λείψανό της οσίας κι όχι μόνο. Στη συνέχεια παρουσιάζει την επίσημη επέκταση και γενίκευση της τιμής της οσίας. Το κεφάλαιο κλείνει με δύο μικρές ενότητες για τα άμφια και το στέμμα της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής.

⁷Πρωτεύουσα της Μολδαβίας όπου φυλάσσονται τα άφθαρτα λείψανα αυτής της θαυματουργής οσίας εδώ και 380 χρόνια (1641-2022).

⁸Βορειοανατολική περιοχή της Ρουμανίας (όχι Μολδαβία κράτος).

Στο παράρτημα βρίσκονται Μεγαλυνάρια της οσίας Παρασκευής, διάφορες απεικονίσεις της οσίας, λεπτομέρειες για τον Ι. Ν. των Τριών Ιεραρχών, φωτογραφικό υλικό από την ιερά πομπή της 27^{ης} Οκτωβρίου του 1944 (Βουκουρέστι) και από διάφορους ιερούς ναούς αφιερωμένους στην μνήμη της οσίας στα Βαλκάνια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α'

Α.1. Η σύγχυση μεταξύ των αγίων Παρασκευών και τα προβλήματα της καταγωγής της οσίας

Στην Ορθόδοξη Εκκλησία υπάρχουν πολλές αγίες οι οποίες φέρουν το όνομα Παρασκευή. Η επικρατέστερη αγία, γνωστή στον ορθόδοξο χώρο, είναι η όσιομάρτυς Παρασκευή η Ρωμαία (ή Παλαιά), ή Sancta Venera ή Veneranda, η οποία μαρτύρησε επί αυτοκράτορα Αντωνίου του Πίου ή Ευσεβούς (138-161μ.Χ.) και η μνήμη της τιμάται την 26^η Ιουλίου. Επίσης υπάρχει η αγία Παρασκευή, αδελφή της αγίας Φωτεινής της Σαμαρείτιδος, με την οποία ο Χριστός είχε το γνωστό διάλογο στο πηγάδι. Η αγία αυτή μαρτύρησε με ξίφος στους διωγμούς που εξαπέλυσε ο Νέρωνας (54-68μ.Χ) εναντίον των χριστιανών μαζί με τους δύο υιούς της και τα έξι αδέλφια της, εκ των οποίων η πέμπτη ήταν η αγία Παρασκευή. Η μνήμη της εορτάζεται στις 26 Φεβρουαρίου. Μία άλλη αγία, γνωστή στα αγιολογικά κείμενα, είναι η οσία Μητέρα Παρασκευή η Νέα⁹ ή η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή η μνήμη της οποίας η Εκκλησία μας τιμά στις 14 Οκτωβρίου.

Στις αρμενικές πηγές υπάρχει και η αγία Παρασκευή η Αιγυπτία η οποία έζησε στο τέλος του 4^{ου} και αρχές του 5^{ου} αιώνα και εορτάζεται στις 16^η Ιουνίου. Συναντάμε με το όνομα αγία Παρασκευή και την αγία Παρασκευή από το Πόλοσκ, γνωστή με το όνομα Πραξέδα¹⁰ η οποία έζησε στον 13^ο αιώνα. Ήταν η κόρη του κνιέζη Βασιλείου Ρόγβολοδ.

⁹Ονομάζεται Νέα προκειμένου να αντιδιαστέλλεται από την Παλαιά, την αγία Παρασκευή Ρωμαία.

¹⁰P. Sidoreac, *Η οσία Παρασκευή – Ο Οδηγών των Προσκυνητών*, Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Iași 2000, σ.38, Șesan Milan Pavel, *Cinstirea Cuvioasei Parascheva*, Biserica Ortodoxă Română (B.O.R.) 1955, σ. 130.

Στις σλαβικές μόνο πηγές φέρεται να τιμάται και μια άλλη αγία με το όνομα Παρασκευή του Ικονίου¹¹. Μαρτύρησε το 304 μ.Χ. επί Διοκλητιανού. Η αναφορά της αγίας αυτής επιτείνει τη σύγχυση στη γραμματεία των αγίων Παρασκευών, της Ρωμαίας και του Ικονίου¹². Η ανάμειξη στοιχείων αυτών των δύο ομωνύμων αγίων οφείλεται στον παραμερισμό της τιμής της αγίας Παρασκευής της Ρωμαίας και την καθιέρωση της τιμής της αγίας Παρασκευής της Ικονίου από τη Ρώσικη Εκκλησία κατά τον 15^ο αιώνα¹³. Εορτάζεται στις 28 Οκτωβρίου. Περί αυτής της αγίας υπάρχει όμως σοβαρή διαφωνία μεταξύ μελετητών αν υπήρξε στην πραγματικότητα¹⁴.

Ωστόσο προς τις δύο Παρασκευές, τη Ρωμαία και την Επιβατηνή, υπάρχει τόσο μεγάλη χρονική διαφορά και οι πηγές και για τις δύο είναι σαφείς που δεν δικαιολογούν τη σύγχυση. Παρόλο αυτά παρατηρείται ότι κάποια γεγονότα και διηγήσεις που αναφέρονται στο συναξάρι της μίας αγίας Παρασκευής περνούν στο συναξάρι της άλλης και το αντίθετο. Σε βιογραφίες της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής βρίσκουμε την είδηση ότι η οσία πέθανε από μαρτυρικό θάνατο¹⁵ όπως η αγία Παρασκευή η Ρωμαία. Σε άλλα κείμενα μαρτυριών του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα της αγίας οσιομάρτυρας Παρασκευής της Ρωμαίας εισχώρησαν στοιχεία από τον βίο της Επιβατηνής, όπως π.χ. ότι είχε μεταβεί σε μοναστήρι και έβαλε το μοναχικό σχήμα. Το ίδιο συμβαίνει με τα θαύματα, που έχουν γίνει με τη χάρη των δύο αγίων, περνούν από τη βιογραφία της μίας αγίας στην άλλη και το αντίθετο. Κάποια στοιχεία τα οποία παρέχει άγνωστος βιογράφος

¹¹Θ. Ν. Ζήσης, *Η Αγία Παρασκευή ή Επιβατηνή και άγνωστος κανών του Μελετίου Συρίγου εις αυτήν*, σ. 321 Μνημονεύεται μόνο στη ρωσική γραμματεία.

¹²Θ. Ν. Ζήσης, το ίδιο, ό. π. 321.

¹³Σ. Δ. Λάμπρου, *Η Αγία Παρασκευή η Επιβατηνή. Αγιολογική μελέτη, διδακτορική διατριβή*, σ. 26-28.

¹⁴Α. Δ. Κουμπαρούλη, *Οσία Παρασκευή η Νέα εξ Επιβατών, Βίος και Γραμματεία*, εκδ. Αδελφών Κυριακίδη α. ε., 2010, σ. 18.

¹⁵Σε αυτό το λάθος υποπίπτει ο μητροπολίτης Κορυτσάς Ευλόγιος Κουρίλας λέγοντας για την οσία ότι είναι νεομάρτυρας. Σ. Δ. Λάμπρου, το ίδιο, ό. π., σ. 16.

της οσίας Παρασκευής Επιβατηνής, όπως οι προτάσεις γάμου και η φροντίδα των φτωχών μετά την επιστροφή στην πατρίδα της, πιθανώς προέρχονται από τους βίους της αγίας Παρασκευής της Ρωμαίας.

Η σύγχυση γύρω από αυτές τις δύο αγίες είναι πιο εμφανής στο χώρο της εικονογραφίας. Την αγία Παρασκευή τη Ρωμαία η οποία ως γνωστόν θεραπεύει οφθαλμικές νόσους, συνήθως εικονίζεται κρατώντας ζεύγος οφθαλμών. Παρόλα αυτά πολλοί ναοί αφιερωμένοι στην αγία Παρασκευή τη Ρωμαία την εικονίζουν με το μοναχικό ένδυμα, αν και η αγία δεν ήταν μοναχή αλλά μαρτύρησε, κρατώντας στο δεξί της χέρι έναν σταυρό ή και ειλητάριο στο αριστερό. Σε άλλες απεικονίσεις η ίδια οσία έχει ως φόντο το μοναστήρι ή την εκκλησία που μόνασε, στοιχεία που έχουν σχέση με τον βίο της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής. Επίσης λόγω της σύγχυσης μεταξύ αυτών των ομωνύμων αγίων σε κάποιες αγιογραφίες η οσία Επιβατηνή παριστάνεται κρατώντας ζεύγος οφθαλμών¹⁶.

Ως είναι φυσικό, η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή απολάμβανε και απολαμβάνει ιδιαίτερη τιμή στα Βαλκανικά κράτη - Βουλγαρία, Σερβία και Ρουμανία - λόγω της παραμονής των λειψάνων της εκεί. Οι μετακινήσεις του σκηνώματός της σ' αυτές τις χώρες καθιέρωσαν την Οσία Παρασκευή ως Προστάτιδα των Βαλκανίων, δίνοντάς της και άλλο προσωνύμιο σε κάθε κράτος που την φιλοξένησε. Έτσι, καλείται ως Βουλγάρα από τους Βούλγαρους οι οποίοι την αποκαλούν με την ομώνυμη λέξη Πέτκα ή Πιάτνιτσα¹⁷ (Петка Българска που σημαίνει η μέρα Παρασκευή), Σέρβα από τους Σέρβους (η Αγία Πέτκα ή Παρασκευή η Σέρβα – Света Петка ή Παρασκευа Сербска) και Όσια Μητέρα Ήμων Παρασκευής¹⁸ (Maica Noastră Cuvioasa Parascheva)¹⁹ ή η Αγία Οσία

¹⁶Σ. Δ. Λάμπρου, το ίδιο, ό. π., σ. 17-18.

¹⁷Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, τόμ. 10^{ος}, σ. 47.

¹⁸Άγιος Νικόδημος, Συναξαριστής, 2011, σ. 329.

Παρασκευή Ιασινή (Sfânta Cuvioasă Parascheva de la Iași)²⁰ από τους Ρουμάνους.

Από τη Μολδοβλαχία, όπου έγινε η πιο δοξασμένη αγία, και της αφιερώθηκαν εκατοντάδες ναοί, ο σεβασμός για την οσία Παρασκευή την Επιβατηνή απλώθηκε και στις ρωσικές χώρες, ειδικά στη Μικρορωσία και τη Λευκορωσία, με την επωνυμία της οσίας «Πέτκα», «Παρασκευή» ή «Πρασκόβια»²¹.

Ο σερβικός λαός εορτάζει την αγία Παρασκευή τη Ρωμαία στις 26^η Ιουλίου ως «καλοκαιρινή αγία Πέτκα» και στις 14 Οκτωβρίου, ημέρα της μνήμη της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής, ως «φθινοπωρινή αγία Πέτκα»²². Αξίζει να αναφερθεί ότι και στη νήσο Θάσο, στην κωμόπολη Θεολόγος, υπάρχει ιερός ναός αφιερωμένος και στις δύο αγίες, την αγία Παρασκευή τη Ρωμαία και την οσία Παρασκευή την Επιβατηνή ή Νέα. Ο ναός κτίστηκε το 1833 και πανηγυρίζει στη μνήμη και των δύο αγίων, της Παρασκευής της Ρωμαίας 26 Ιουλίου και της Παρασκευής της Επιβατηνής στις 14 Οκτωβρίου²³.

Επίσης στους βαλκανικούς λαούς υπήρξε η παραγωγή αγιολογικών και υμνολογικών κειμένων προς τιμή της οσίας. Εξυμνείται ως στολίδι της γης, βοήθεια, πλούτος, προστάτιδα του τόπου, της ηγεσίας και του λαού, έχοντας ως αποτέλεσμα να θεωρείται εθνική αγία στη συνείδηση του λαού κάθε κράτους²⁴.

¹⁹B.O.R. 1888-1889, σ. 832, B.O.R. 1944, nr. 7-12 αποσπάσματα από την ομιλία του πατριάρχη της Ρουμανίας Νικόδημος σ. 342-344.

²⁰B.O.R. 1888-1889, *Viața și minunile Cuvioasei Maici noastre Paraskevei cei Noue și istoricul sfintelor ei moaște*, σ. 830, Evelina Mineva, *The Byzantine Hagiographic and Hymnographic texts on St Parasceve of Epibatae*, Part One, *The Byzantine Vita of St Parasceve of Epibate or the Vita by "Vasilikos the Deacon"*, 2017, σ. 19.

²¹Λιλιάννα Χαμπιάνοβιτς-Τζούροβιτς, *Πετκάνα*, σ. 23.

²²Σ. Δ. Λάμπρου, διατριβή, ό. π., σ. 17, Ντράγκιτσα Τάντιτς – Παπανικολάου, *Η τιμή της Αγίας Παρασκευής στη Σερβία. Ιστορικο-εθνολογική παρουσίαση. Απόσπασμα από την εισήγηση.*

²³Σ. Δ. Λάμπρου, *Η τιμή της Οσίας Παρασκευής της Νέας στη Νήσο Θάσο*, σ. 448.

²⁴Η ίδια, ό. π., σ. 128.

Σε βουλγαρικά έγγραφα και εικονογραφίες σε ναούς η οσία Παρασκευή παρουσιάζεται ως «Βουλγάρα» ή «Τυρνοβιανή». Το 1647 ο Πάουλ από το Αλέπ γράφει: «Πήρα την ευλογία από τα λείψανα της Βουλγάρας οσίας Παρασκευής της Νέας»²⁵. Εάν όμως οι Επιβάτες, η γενέτειρα της οσίας, βρισκόταν στη Βουλγαρία, τότε ο Βούλγαρος ηγεμόνας Ιωάννης Ασέν Β΄ δε θα χρειαζόταν να ζητάει τα λείψανα της οσίας από τους Λατίνους. Γι' αυτό και ο σύγχρονος μητροπολίτης Βελίκου Τυρνόβου Γρηγόριος αναφέρει για την οσία Παρασκευή το εξής: «Εμείς σεβόμαστε πάρα πολύ την οσία Παρασκευή. Την αποκαλούμε «Οσία Παρασκευή η Βουλγάρα από το Τύρνοβο» επειδή τα άγια λείψανά της πέρασαν από εδώ. ... Πολλοί λένε ότι ήταν βουλγαρικής καταγωγής, αλλά πραγματικά ήταν του Θεού»²⁶.

Μετά από τη μετακομιδή των λειψάνων της οσίας στη Σερβία αρκετοί τη θεωρούσαν σερβικής καταγωγής, αντίληψη που συναντάμε στο σλαβικό Ανθολόγιο του 1643 το οποίο εκδόθηκε στο Lemberg (1632 και 1643)²⁷, στα μεταγενέστερα Μηναιά και στους Βίους των Αγίων του μητροπολίτη Δοσιθέου, στο σλαβικό ανθολόγιο από το Câmpulung (1643) καθώς και στους Βίους των Αγίων για τον μήνα Οκτώβριο τυπωμένους στο μοναστήρι Neamț 1809²⁸. Η ακολουθία η οποία γράφτηκε στα σλαβικά και χρησιμοποιήθηκε στην ακολουθία από το Neamț 1825 αναφέρει λανθασμένα ότι η οσία Παρασκευή είναι «από σέρβικη χώρα από την πόλη Επιβάτες κοντά στην Καλλικράτεια». Τα ρουμανικά Cazania όμως του 1818, 1834, 1871, 1911 δεν θεωρούν την οσία σερβικής καταγωγής. Επίσης σύγχυση υπάρχει και στην έρευνα που έκανε ο μητροπολίτης Φιλαρέτ στο

²⁵Μετάφρ. από Paul de Alep, *Călătoriile patriarhului Macarie al Antiohiei, în Călători străini*, VI, σ. 49 βλ. Vicovan Ion, ό. π., 2010, σ. 26-27 Αυτό έγινε το 1647 όταν επισκέφτηκε την πόλη του Ιασίου ο Πάουλ από το Αλέπ ως συνοδός του πατριάρχη Μακαρίου της Αντιοχείας και προσκύνησε τα λείψανα της οσίας στον ναό των Τριών Ιεραρχών.

²⁶P. Sidoreac, ό. π., σ. 47.

²⁷I. Ștefănescu, *Viața sfintei Parascheva cea nouă de Matei al Mirelor*, σ. 349.

²⁸A. Δ. Κουμπαρούλης, *Οσία Παρασκευή η Νέα εξ Επιβατών. Η προστάτιδα των Βαλκανίων*, Βίος και Γραμματεία, 2010, σ. 159.

έργο του *Sviatae Iujnich slaviam* τυπωμένο στη Μολδαβία του 1861, όπου ταυτίζει τους Επιβάτες με το παλιό βουλγαρικό χωριό Drastor από τη Dobrogea και την Καλλικράτεια με την Καϊακρίτια. Ο ίδιος συγγραφέας δεν αναφέρει ωστόσο ότι η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή είναι ρουμανικής καταγωγής²⁹.

Αρχικά στην Ρουμανική Εκκλησία η αγία Παρασκευή η Ρωμαία και η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή έφεραν το ίδιο όνομα *sfânta Vineri* (αγία Παρασκευή). Οι Ρουμάνοι ονομάζουν την οσία «Παρασκευή η Μεγάλη» και την Μεγάλη Παρασκευή του Πάσχα «Αγία Παρασκευή η Αγαπημένη ή Ξηρή»³⁰ για να αποφεύγεται η σύγχυση με μια αγία *Vineri*³¹ = ημέρα Παρασκευή, άγνωστη αγία, η οποία έχει αρχαίους ναούς σε μεγαλουπόλεις και τη συναντάμε σε λαϊκές διηγήσεις (ένα είδος νεράιδας ή θεάς)³². Μία απόδειξη αυτής της σύγχυσης είναι ο ιερός ναός της αγίας *Vineri* από το Ιάσιο αφιερωμένος στην οσία Παρασκευή την Επιβατηνή, ναός κτισμένος περίπου το 1615 από τον Nestor Ureche³³.

Αν και η οσία ήταν γνωστή στους Ρουμάνους πριν τον ερχομό των λειψάνων της στη Μολδαβία το 1641 δεν σώζονται ή δεν υπάρχουν έργα προς τιμή της στη ρουμανική γλώσσα νωρίτερα απ' αυτό το θαυμαστό γεγονός. Το πρώτο βιβλίο γραμμένο στα ρουμανικά όπου υπάρχουν λεπτομέρειες για την ζωή της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής είναι τα *Cazania*³⁴ (Ιάσιο, 1643) του μητροπολίτη Βαρλαάμ της Μολδαβίας. Για το

²⁹A. Δ. Κουμπαρούλης, ό. π., σ. 159.

³⁰S. Porcescu, *Cuvioasa Parascheva de la Iași, Sfinți Români și apărători ai legii strămoșești*, εκδ. Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române București, 1987, σ. 258.

³¹Αξίζει να αναφέρουμε ότι στη Ρουμανία τα κορίτσια βαπτίζονται με το ελληνικό όνομα Παρασκευή και όχι με τη ρουμανική λέξη *Vineri* (η ημέρα Παρασκευή).

³²Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, ό. π., σ. 47.

³³Balș G., *Bisericile și mănăstirile moldovenești din secolele al-XVII – XVIII-lea*, 1933, σ. 76 Ο ναός βρίσκεται στο κέντρο της πόλης απέναντι από το νοσοκομείο του Αγίου Σπυρίδωνα.

³⁴*Cazania* προέρχεται στη ρουμανική γλώσσα από ένα σλαβικό ρήμα που σημαίνει ομιλώ. Το βιβλίο *Cazania* περιλαμβάνει στο πρώτο μέρος του χωρία από τα Ευαγγέλια και τα μηνύματα των 32 Κυριακών και στο δεύτερο μέρος η ζωή των αγίων από τη 1^η Σεπτεμβρίου μέχρι τις 29 Αυγούστου.

έργο αυτό αναφέρει ο γνωστός Ρουμάνος ιστορικός Nikolae Iorga και στη συνέχεια ο εκκλησιαστικός ιστορικός Milan Şesan³⁵ ότι κάτω από τον τίτλο του βιβλίου είχε την εικονογραφία της οσίας Παρασκευής και δίπλα του αγίου Ιωάννη από Suceava³⁶. Ο σύγχρονος εκκλησιαστικός ιστορικός Şesan στο έργο του για την τιμή της οσίας Παρασκευή αναφέρει ότι είναι πιθανόν ο ίδιος ο μητροπολίτης Βαρολάμ να έγραψε τα άλλα τέσσερα μεγαλυνάρια στον ρουμανικό παρακλητικό κανόνα προς τιμή της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής³⁷, ο οποίος κανόνας είναι προσαρμοσμένος στη λατρεία της οσίας Παρασκευής στο Ιάσιο³⁸.

Η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή η οποία γεννήθηκε, μεγάλωσε και κοιμήθηκε στην περιοχή των Επιβατών και της Καλλικράτειας, η ιστορική πορεία των οποίων αποδεικνύει την ελληνική διαχρονικότητα της οσίας, δεν επιτρέπει την αμφισβήτηση της ελληνικής καταγωγής της³⁹. Τιμήθηκε και υμνήθηκε από τους Έλληνες με κείμενα ελληνικά όπως υμνήθηκε και ο αδελφός της, ο όσιος Ευθύμιος ο Μυροβλήτης, σημαντικό στοιχείο που δηλώνει κατηγορηματικά την ελληνική καταγωγή της οσίας⁴⁰.

³⁵Ο Milan Pavel Şesan (1910-1981) ήταν θεολόγος, εκκλησιαστικός ιστορικός, καθηγητής θεολογίας και πολυγράφος συγγραφέας. Γεννήθηκε στο Cernăuți, Bucovina. Διδάκτορας στη ιστορία της βυζαντινολογίας και στη θεολογία. Έχει πλούσιο συγγραφικό έργο με εκδόσεις σε ρουμανικά και ξένα επιστημονικά περιοδικά.

³⁶I. Vicovan πρωτοπρεσβύτερος κοσμήτορας της Θεολογικής σχολής Dumitru Staniloaiei Iași, *Cuvioasa Parascheva, Sfânta Populară a ortodoxiei în istoria și evlavie Poporului Român*, σ. 18.

³⁷M. Şesan, *Cinstirea Cuvioasei Parascheva*, în MMS, 1955, an XXXI, αριθ. 3, σ. 133-134.

³⁸A. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 168 Ο συνθέτης του κανόνα είναι ο Μελέτιος Συρίγος. Τα δύο από τα τρία μεγαλυνάρια που βρίσκονται στο τέλος του κανόνα καλούν τους χορούς των Μολδάβων να στρέψουν με ύμνους την οσία Παρασκευή. Επίσης ο υμνογράφος αναφέρει ότι η οσία πηγάζει «*ιάσεις εν Ιασίω*», υποστηρίζει τον ηγεμόνα Βασίλειο Λούπου και καλεί τους πιστούς να σταθούν με φόβο στο χώρο της Μονής και να την αινέσουν «*εν θρόνω Ιασίου*».

³⁹Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 134.

⁴⁰Για τον Ευθύμιο τον Μυροβλήτη, επίσκοπο Μαδύτων (αδελφός της οσίας), δεν εγέρθηκε ποτέ θέμα εθνικότητας (Η μνήμη του γιορτάζεται στις 5 Μαΐου). Βλ. Μανουήλ Γεδεών, *Πατριαρχικοί Πίνακες*, σ. 356, σημ. 456 βλ. Α. Δ. Κουμπαρούλης, ό. π., σ.161, Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 135.

Στους Βίους που έχουν γραφεί στη διάρκεια των αιώνων, η οσία ονομάζεται «Τυρνοβιανή», «Σέρβις», «Ιασινή»⁴¹ όμως παρατηρείται ακόμα και σήμερα σε σύγχρονο βιβλίο της Μητροπόλεως Μολδαβίας και Μπουκοβίνας *Η οσία Παρασκευή – η οδηγός των προσκυνητών* ότι υπάρχουν αμφιβολίες προς την εθνικότητα και την καταγωγή της οσίας η οποία παρουσιάζεται είτε ελληνικής καταγωγής, είτε βουλγαρικής, είτε σερβικής, είτε θρακικής⁴².

⁴¹Θ. Ν. Ζήσης, *Συμπληρωματικά περί τῆς Αγίας Παρασκευῆς τῆς Νέας τῆς ἐξ Ἐπιβατῶν τῆς Θράκης*, Κομοτηνῆ 1981, σ. 322, E. Mineva, *The Byzantine Hagiographic and Hymnographic texts on St Parasceve of Epibatae*, Part One, 2017, σ. 19.

⁴²P. Sidoreac, *ό. π.*, σ. 35, Θ. Ν. Ζήσης, *Αγία Παρασκευή ἢ Νέα*, *ό. π.*, σ. 322.

A.2. Βίος της ΟΣΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΕΠΙΒΑΤΗΝΗΣ

α.2.1. Τα παιδικά χρόνια της οσίας Παρασκευής και το ιερό κάλεσμα

«Παρασκευήν ὡς σκεῦος ἐκλελεγμένον,
Χριστός τίθησιν ἐν ταμείῳ τοῦ πόλου.»⁴³

Η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή, «ή μεγάλη πράγματι και ἔνδοξη ανάμεσα στις γυναῖκες⁴⁴» γεννήθηκε στους Επιβάτες⁴⁵, μια κωμόπολη της Ανατολικής Θράκης, γνωστή σήμερα με το όνομα Σελήμπασα ή Σελίμπασα (στα τουρκικά: *Selimpaşa*)⁴⁶, η οποία βρίσκεται στη θάλασσα του Μαρμαρά μεταξύ Σηλυβρίας και Κωνσταντινουπόλεως, και σε μικρή απόσταση από την Καλλικράτεια. Απέχει «ὄδόν ἡμέρας» από την πρωτεύουσα του Βυζαντίου⁴⁷.

⁴³Από την Ακολουθία 1817(του Μελετίου Συρίγου) βλ. Άγιος Νικόδημος, *Συναξαριστής*, 2011, σ. 329.

⁴⁴Ο ίδιος, *ό. π.*, σ. 329- 330.

⁴⁵Ακολουθία της Οσίας Μητρός Ημών Παρασκευής της καταγόμενης εκ Σηλυμβρίας, Ψαλλομένη την 14 Ὀκτωβρίου, Συντεθεισα ὑπό τοῦ ἐλαχίστου ἐν Ἱερεῦσι Γεωργίου Α. Βουτέρη, ἔγγραφιου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ὁσίου Μελετίου, 1920, σ. 27, Μοναχός Ιάκωβος Αγιορείτου, *Βίος και Πολιτεία τῆς ὁσίας ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς Νέας τῆς ἐξ Ἐπιβατῶν τοῦ Ἑλλησπόντου καταγομένης, μετ' Ἐγκωμίου*, 1884, Άγιος Νικόδημος, *Συναξαριστής*, σ. 329, Calinic Botoșăneanul, *ό. π.*, σ. 190, Σ. Δ. Λάμπρου, *διδασκτορική διατριβή*, σ. 14, Σ. Δ. Λάμπρου, *Η τιμή της Οσίας Παρασκευής της Νέας στη Νήσο Θάσο*, σ. 441, B.O.R. 1888-1889, σ. 832, S. Melhisedeck, *Viața și minunile Maicii noastre Paraschevei cei Nouă și istoricul sfintei ei moaște*, București, 1889, σ. 52 από pr. Iustin Gaspar, *File din Istoria Bisericii Ortodoxe din Moldova*, Iași, 1981, σ. 558-561.

⁴⁶Σύμφωνα με την άποψη των Τούρκων η ονομασία δόθηκε από τον γιο του Γαζή Ορχάν τον Μουράτ Μπέη – από το site του Πολιτιστικού Συλλόγου Νέας Καλλικράτειας www.polikalikratias.gr. Την πιστή μετάφραση του Τουρκικού κειμένου στα Ελληνικά, έκανε η φιλόλογος και μέλος του Πολιτιστικού Συλλόγου Νέας Καλλικράτειας κ. Σμαρὰ Ζηλιασκοπούλου – Χατζαργύρου.

⁴⁷Σύμφωνα με το κείμενο του Μυρέων Ματθαίου (2,5 σ. 439) από Σουλτάνα Δ. Λάμπρου, *Η Αγία Παρασκευής η Επιβατινής αγιολογική μελέτη*, σ. 48.

Η οσία γεννήθηκε στα χρόνια της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας όμως δε γνωρίζουμε την ακριβή χρονολογία γέννησης της. Σύμφωνα με το εγκώμιο προς την οσία Παρασκευή την Επιβατηνή του Ιακώβου του αγιορείτη μοναχού που συντάχτηκε το 1844 τοποθετείται η γέννηση της περί το 992⁴⁸ γεγονός που συμπίπτει και με μία πρόσφατη ρουμανική μελέτη (2010)⁴⁹.

Επίσης σύμφωνα με τη μελέτη της κυρίας Λάμπρου (2001) προσδιορίζεται η γέννηση της οσίας μεταξύ των ετών 908 και 925⁵⁰. Με δεδομένο ότι ο όσιος Ευθύμιος επίσκοπος Μαδύτων, ο μεγαλύτερος αδελφός της οσίας, κοιμήθηκε μεταξύ του 989 και 996 μ. Χ., εξάγεται το συμπέρασμα ότι και η οσία Παρασκευή έζησε στο δεύτερο μισό του 10^{ου} και αρχές του 11^{ου} αιώνα.

Οι γονείς της ήταν ευγενείς, ένδοξοι, πλούσιοι⁵¹, αλλά περισσότερο τους στόλισε «*ἡ εὐσέβεια και το να ονομάζονται Χριστιανοί*⁵²». Η παράδοση της εκκλησίας αναφέρει τα ονόματα Νικήτα και Σοφία ως ονόματα των γονέων της αγίας⁵³. Οι γονείς τη βάπτισαν αμέσως μετά τη γέννησή της και έπειτα τη δίδαξαν «*κάθε ἀρετή και κάθε τρόπο ζωῆς σύμφωνα με το θέλημα τοῦ Θεοῦ*»⁵⁴.

Από τη μικρή της ηλικία συνόδευε τακτικά τη μητέρα της στην εκκλησία. Κάποτε, στην ηλικία των δέκα ετών, εκκλησιάστηκε μαζί με τη μητέρα της στην Εκκλησία της Θεοτόκου και εκεί όταν άκουσε τα εξής λόγια του Ευαγγελίου: «*Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἔλθειν, ἀπαρνησάσθω*

⁴⁸Σ. Δ. Λάμπρου, *Η τιμή της Οσίας Παρασκευῆς της Νέας στη Νήσο Θάσο*, σ. 443- 447.

⁴⁹Ι. Vicoan, *ό. π.*, 2010, σ. 9-10 Προσδιορίζει τη γέννηση της οσίας στις αρχές του 11^{ου} αιώνα.

⁵⁰Σ. Δ. Λάμπρου, *ό. π.*, σ. 143-147.

⁵¹Σύμφωνα με τον *Βίο του Μελετίου Συρίγου* βλ. από Σουλτάνα Δ. Λάμπρου, *ό. π.*, σ. 53.

⁵²Στον ίδιο *Βίο*, σ. 329.

⁵³Ι. Vicoan, *ό. π.*, 2010, σ. 12.

⁵⁴Άγιος Νικόδημος, *ό. π.*, σ. 329, *Μαγδαληνή Ηγουμένη, Αγία Παρασκευή ἡ Θρακιώτισσα και ἡ Μεγάλη Θράκη*, σελ. 9 «*ἐν παιδείᾳ και νοθεσίᾳ Κυρίου*».

ἐαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖτω μοι» (Κατὰ Μάρκον 8,34)⁵⁵, ἡ καρδιά της κυριεύτηκε ἀπὸ θεία ἀγάπη.

Σε πολλὰ Συναξάρια γράφεται ὅτι κάποια μέρα, μόλις βγήκε ἀπὸ τὴν ἐκκλησία, συνάντησε μιὰ φτωχὴ καὶ κρυφὰ ἀπὸ τὴ μητέρα της ἔβγαλε τὰ ωραία φορέματα ποὺ φορούσε καὶ ἐντυσε με αὐτὰ τὴ φτωχὴ. Ἡ οσία, παίρνοντας με ἓναν σοφὸ τρόπο τὰ φτωχικὰ ἐνδύματα τοῦ φτωχοῦ, τὰ φόρεσε. Ὑστερα ὁμως, ὅταν ἐπέστρεψε στὴν οἰκία τῶν γονέων της καὶ τὴν εἶδαν νὰ εἶναι ντυμένη με τὰ φτωχικὰ ἐνδύματα, πολλές ἀπειλές καὶ χτυπήματα ἔλαβε ἀπὸ τοὺς ἴδιους τοὺς γονεῖς της γιὰ νὰ μὴν το ξανακάνει ἄλλη φορὰ. Εκείνη ὁμως ὑπακούοντας στὴ θεϊκὴ ἐντολή συνέχιζε, παρὰ τὶς υποδείξεις τοὺς, νὰ ἐλεεῖ τοὺς πτωχοὺς⁵⁶. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, καταφρονώντας τὶς ἀπειλές τῶν γονέων της, δάρθηκε, βρῖσθηκε καὶ δέχτηκε πολλές ἀπειλές ἀπὸ τοὺς δικούς της⁵⁷ γιὰ τὶς φιλελεήμονες πράξεις ἀνταλλαγῆς τῶν ἐνδυμάτων πτωχῶν.

Κάποια ἄλλη μέρα, ὅταν βρέθηκε με τὴν παιδαγωγὸ της στὴν ἐξοχὴ, συνάντησε μιὰ κοπέλα ρακένδυτη καὶ καταστενοχωρήθηκε γιὰτὶ παρατήρησε ὅτι δὲν εἶχε χρήματα νὰ της δώσει. Τότε χωρὶς δισταγμὸ ἔβγαλε καὶ ἔδωσε στὴν φτωχὴ κοπέλα τὸν ἴδιο της χρυσὸ σταυρὸ ἀπὸ τὸ λαιμὸ της παρὰ τὴς ἀντιρρήσεις τῆς παιδαγωγού⁵⁸. Ὅλα ὅσα ἔκανε τότε στο πατρικὸ της ἡ ἀγία Παρασκευὴ ἡ Ἐπιβατηνὴ ἦταν σημεῖα, προοίμια καὶ ἀρχές της μετὰ ἀπ' αὐτὰ ἀρετῆς καὶ τελειότητάς της.

⁵⁵Acatistier sfintei Parascheva cea Nouă, Ediția I-a, București, 1971, icosul al-X-lea.

⁵⁶Σύμφωνα με τὸ βίῳ τοῦ πατριάρχου Εὐθυμίου ἀπὸ Σ. Δ. Λάμπρου, ὁ. π., σ. 37.

⁵⁷Ἅγιος Νικόδημος, ὁ. π., σ. 329-330, Σ. Δ. Λάμπρου, ὁ. π., σ. 14-15, 48 βλ. Acatistier sfintei Parascheva cea Nouă, Ediția I-a, București, 1971, icosul al-X-lea «haina cea scumpă cu a cerșetorului a schimbat-o» (τὸ ἀκριβὸ τὸ ἐνδύμα τὸ ἀλλάξε με τοῦ ζητιάνου τὸ ἐνδύμα).

²⁶Z. Σακκίδου, Βίος τῆς Ὁσίας Παρασκευῆς, Ἀθῆναι 1938, σ. 23 .

α.2.2. Αφοσίωσή της οσίας στον Θεό μέχρι την κοίμησή της

Φτάνοντας στην εφηβεία, νέοι με περιουσία και αξιώματα τη ζήτησαν για σύντροφο της ζωής τους αλλά η οσία Παρασκευή αρνιόταν. Οι γονείς της έλεγαν: «Όρφανό κορίτσι, τότε τι θα απογίνης;⁵⁹». Εκείνη ενθάρρυνε τους γονείς οι οποίοι παρακαλούσαν να αποκατασταθεί πριν πεθάνουν λέγοντας: «Διατί σκέπτεσθε περί θανάτου σας; Αί ημέραι τοῦ ἀνθρώπου ἐξαρτῶνται ἀπό τον Θεό⁶⁰». Επειδή «ὁ Θεῖος πόθος ἄναψε μέσα εἰς τήν καρδίαν της»⁶¹, αποφάσισε να αφοσιωθεί στον Κύριο μας τον Θεό και εγκατέλειψε τους γονείς, τους συγγενείς και τους υπηρέτες⁶². Νέα όντας, η οσία Παρασκευή Επιβατηνή, προσφέροντας ως δώρο στον Θεό όλο της το είναι, σώμα και ψυχή, αναχώρησε από την πατρίδα της και απομακρύνθηκε από την ομορφιά αυτού του κόσμου⁶³ βάζοντας αρχή να οικοδομήσει τον εαυτό της κατά Χριστό και να τον ανακαινίσει.

Πρώτα πέρασε από την Κωνσταντινούπολη και απόλαυσε τα πνευματικά καλά της πόλης του Μεγάλου Κωνσταντίνου: τις ωραίες εκκλησίες, τα λείψανα των Αγίων και τις ευχές και ευλογίες των αγίων ανδρών που βρίσκονταν στην πόλη αυτή. Σύμφωνα με τον *Βίο του Μελετίου Συρίγου* πήγε απέναντι στην Χαλκηδόνα (σημερινή Kadikoy) κι από εκεί κατευθύνθηκε στην έρημο του Εύξεινου Πόντου – Marea Neagră,

⁵⁹A. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 40.

⁶⁰Ο ίδιος, ό. π.

⁶¹*Βίος της Οσίας Μητρός Ημών Παρασκευής από την Ακολουθία της Οσίας Μητρός Ημών Παρασκευής της καταγόμενης εκ Σηλυμβρίας, Ψαλλομένη την 14 Οκτωβρίου, Συντεθεισα υπό τοῦ ἐλαχίστου ἐν Ἱερεῦσι Γεωργίου Α. Βουτέρη, ἐγήμερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ὁσίου Μελετίου, 1920, σ. 28-29.*

⁶²Σύμφωνα με το πρωτότυπο κείμενο του πατριάρχου Τυρνόβου Ευθυμίου (2,13-18, σ. 439) εγκατέλειψε την πατρίδα της και τους γονείς της πριν από τον θάνατό τους, εξαιτίας της αδικαιολογήτου συμπεριφοράς τους, επειδή η οσία ελεύσε τους φτωχούς βλ. Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 48.

⁶³*Sfânta Cuvioasă Parascheva, Συλλογή Sfinții, prietenii lui Dumnezeu și ocrotitorii copiilor, Εκδόσεις Άγιος Μηνάς, Iași 2007, σ. 2-13 «frumusețea acestei lumi».*

συγκεκριμένα στην Ήρακλεια του Πόντου (σημερινή Eregni)⁶⁴. Οι γονείς της αναζητούσαν την αγία από τόπο σε τόπο και μη βρίσκοντάς την επέστρεψαν άπρακτοι και λυπημένοι στην οικία τους⁶⁵. Άλλες πηγές μαρτυρούν ότι η οσία εγκατέλειψε τα εγκόσμια αμέσως μετά το θάνατο των γονέων της, αφού πρώτα διένειμε την περιουσία, την οποία είχε κληρονομήσει⁶⁶.

Στην Ήρακλεια⁶⁷ βρήκε έναν Ναό της Θεοτόκου και μπήκε σε αυτόν με πνευματική αγαλλίαση. «Καί αφού έπεσε στην γη και έβρεξε και το έδαφος με τά δάκρυνά τής»⁶⁸, προσευχήθηκε στην Θεοτόκο, «τήν όδηγό τής σωτηρίας τών ανθρώπων»⁶⁹ και την παρακάλεσε να τη φωτίσει τι να κάνει. Παρέμεινε εκεί πέντε ολόκληρα χρόνια, εξασκώντας κάθε είδος αρετής συνοδευόμενη με προσευχές, αγρυπνίες, στάσεις ολονύκτιες, νηστείες συνεχόμενες, στεναγμούς, δάκρυα, με πολύ λίγο ύπνο, κάτω στη γη χωρίς στρώμα⁷⁰.

Η Παρασκευή ποθούσε να πάει στα Ιεροσόλυμα για να προσκυνήσει τους Αγίους Τόπους⁷¹. Γι' αυτό παρακαλούσε θερμά την Παναγία να την αξιώσει να τους επισκεφθεί. Η δέησή της εισακούστηκε. Αφού, λοιπόν, πρώτα ασκήθηκε στις αρετές στον ναό της Θεοτόκου – ο Θεός οικονόμησε - βρέθηκαν κάποιοι ευλαβείς χριστιανοί και την πήραν στη συνοδεία τους στα Ιεροσόλυμα.

⁶⁴Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 15 – 16, 53 Αγίου Νικοδήμου, ό.π., σ. 329-330, Diac. P.I.David, *Viața și Acatistul Sfintei Cuvioase Parascheva*, σ. 6-10, Calinic Botoșăneanu, ό. π., σ. 185-195, I. Vicovan, σ. 13.

⁶⁵Άγιος Νικόδημος, ό. π., σ. 330.

⁶⁶Σύμφωνα με το κείμενο του Ματθαίο (*Βίος όσίας Παρασκευής, Ματθαίου 2,13-18*, σ. 439) από Σ. Δ. Λάμπρου, ό.π., σ. 48 και σ. 15.

⁶⁷Σε ηλικία 15 ετών η οσία μπήκε στο μοναστήρι ό. π., σ. 351.

⁶⁸Άγιος Νικόδημος, ό. π., σ. 330.

⁶⁹Από την *Ακολουθία της Οσίας Μητρός Ημών Παρασκευής Συντεθεισα υπό του έλαχίστου έν Τερενσί Γεωργίου Α. Βουτέρη, έγμημερίου του Τερού Ναού Όσίου Μελετίου*, 1920, σ. 28.

⁷⁰Ο. π., σ. 28

⁷¹Dr. Ioana Feodorov, *Viața Sfintei Cuvioase Parascheva*, 2006, σ. 34-35.

Αφού απόλαυσε την αγιότητα των ιερών τόπων, τους οποίους περπάτησαν τα άγια πόδια του Κυρίου, πήγε στην έρημο του Ιορδάνη όπου βρήκε ένα μοναστήρι μοναζουσών γυναικών και έμεινε σ' αυτό όπου εκάρη και μοναχή⁷². Όσο ήταν μακάρια, ο ψαλμός και ο ύμνος αδιάλειπτα βρισκόταν στα χείλη της. Τα δάκρυα έτρεχαν πάντοτε από τους οφθαλμούς της. Στην καρδιά της κυριαρχούσε η αγάπη προς τον Θεό και προς τον πλησίον. Εκεί, μόνο στον Θεό μιλούσε: «Σε νυμφίε μου ποθώ και σε ζητούσα αθλώ», έλεγε. Δεόταν και ικέτευε τον Χριστό να τη διαφυλάξει άτρωτη από την επήρεια του πονηρού. Τον Χριστό είχε και πνοή και ζυγό και οδηγό και σωτήρα και ευεργέτη και νυμφίο. Σ' αυτόν την παρθενική λαμπάδα των αρετών προσέφερε⁷³. Η κορυφή των αρετών της ήταν η ταπεινοφροσύνη. Κατά το πρωτότυπο κείμενο του πατριάρχου Τυρνόβου Ευθυμίου, στην έρημο η οσία είχε μοναδικό ένδυμα «διερρωγός ράκιον» και η καθημερινή τροφή της ήταν λίγα χόρτα και νερό, τα οποία ελάμβανε προς το τέλος της ημέρας, ενώ σύμφωνα με τον Βίο του Μυρέων Ματθαίου⁷⁴, η οσία έτρωγε ελάχιστο ψωμί και έπινε λίγο νερό μόνο το Σάββατο και Κυριακή⁷⁵.

Μια νύκτα, την ώρα που προσευχόταν, φανερώθηκε Άγγελος Κυρίου και της ανήγγειλε την θεία εντολή,⁷⁶ την ευχάριστη είδηση που ποθούσε η οσία να γυρίσει στους τόπους της, προστάζοντάς την να φύγει από την έρημο και να επιστρέψει στην πατρίδα της για να μην λείπει

⁷²Σύμφωνα με τον βίο του Ματθαίου (4, 13, σ.440) από Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 48.

⁷³M. Vasileanu, *Sfânta Cuvioasă Parascheva, Cele mai frumoase predici*, Editura Lumina Creștinească, București, 2019 Απόσπασμα από το Κήρυγμα για τις 14 Οκτωβρίου του Αρχιμανδρίτη Grigore Băbuș (1915-2007), πρώην διευθυντής της Βιβλιοθήκης της Ρουμανικής Συνόδου.

⁷⁴Ο Ματθαίος μητροπολίτης Μύρων ήταν ένας λόγιος ιεράρχης από την Παγωνιανή Ηπειρού. Έζησε σα μέσα του 16^{ου} και αρχές του 17^{ου} αιώνα (1550 -1624). Πολυγράφος και καλλιγράφος ιδίως λειτουργικών βιβλίων τα οποία έγραφε και αφιέρωνε σε μονές και ναούς. Ήταν υπέρμαχος των δογμάτων της εκκλησίας, γι' αυτό υπήρξε και παπόμεχος. Έδρασε στη Ρουμανία κατά της παπικής προπαγάνδας, στη Μικρά Ρωσία και στην Πολωνία. Βλ. Σ.Δ. Κοντογιάννη, *Ματθαίος μητροπολίτης Μυρέων*, Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος, τομ. 35, σ. 163.

⁷⁵Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 48.

⁷⁶Σύμφωνα με το βίο του πατριάρχη Ευθυμίου από Σουλτάνα Δ. Λάμπρου, ό. π. σ. 36.

στους χριστιανούς η βοήθειά της⁷⁷. Η Παρασκευή υπάκουσε στο θείο πρόσταγμα και έφυγε από την έρημο του Ιορδάνη όπου έζησε για πέντε χρόνια μέχρι την ηλικία των 25 χρονών. Τον προσδιορισμό της ηλικίας της, (25 ετών) κατά την αναχώρησή της από το μοναστήρι με σκοπό την επάνοδο της μέσω της Κωνσταντινούπολης στην Καλλικράτεια (σημερινή Mimar Sinan), μας τον παρέχει ο Βίος της οσίας Παρασκευής σύμφωνα με τον Μελέτιο Συρίγο⁷⁸.

Από την έρημο του Ιορδάνη πρώτα πήγε στην Ιόππη και από εκεί επιβιβάστηκε σε πλοίο και επανήλθε στην πατρίδα της όπου και επιδόθηκε με περισσότερο ζήλο στην ανακούφιση των πτωχών και ασθενών. Από την έρευνα της κυρίας Σακκίδου⁷⁹ έχουμε την πληροφορία ότι η οσία ίδρυσε Φιλόπτωχο αδελφότητα στους Επιβάτες, όμως δε διασταυρώνεται σε παλαιότερες βιογραφίες.

Στον δρόμο της επιστροφής πέρασε για δεύτερη φορά από την Κωνσταντινούπολη κα προσκύνησε στην Αγία Σοφία και στην εκκλησία των Βλαχερνών⁸⁰ όπου υπήρχε η θαυματουργός εικόνα της Παναγίας. Στη συνέχεια επιβιβάστηκε σε πλοίο με σκοπό την επάνοδο στην πατρίδα της, στους Επιβάτες, καταπονημένη και εξασθενημένη σωματικά. Κάποια στιγμή ξεκίνησε μεγάλη τρικυμία και η υγεία της χειροτέρευσε. Όλοι οι επιβάτες του πλοίου πίστευαν ότι θα πνιγόντουσαν πέφτοντας μέσα στα άγρια κύματα και με πολλούς κινδύνους αγωνίζονταν οι ναύτες να αράξουν το πλοίο σε ασφαλή τοποθεσία. Τότε η οσία, με πίστη και εμπιστοσύνη στον Θεό, αισθανόμενη τον κίνδυνο, φώναξε δυνατά: «καλή κράτει»⁸¹ και έκανε το θαύμα ηρεμώντας τη θάλασσα και σώζοντας όλους

⁷⁷I. Feodorov, *Viața Sfintei Cuvioase Parascheva*, ό. π., σ. 35.

⁷⁸Σ. Δ. Λάμπρου, ό.π., σ. 16, 54, I. Vicovan, σ. 13

⁷⁹Σακκίδου, *Βίος Όσίας*, σ. 25 Οι αδελφές περισυνέλεξαν ορφανά και απροστάτευτα παιδιά και τα φρόντιζαν με πολλή επιμέλεια και στοργή.

⁸⁰I. Feodorov, ό. π., σ. 35-36.

⁸¹Μέχρι και σήμερα αυτός ο τόπος φέρει αυτό το όνομα Καλλικράτεια.

τους επιβάτες.⁸² Όταν το πλοίο κατάφερε να προσαράξει στην ξηρά, έμεινε σ' αυτήν την περιοχή και μόνασε στον ναό των Αγίων Αποστόλων στην Καλλικράτεια⁸³. Ζώντας με καθαρή καρδιά, ταπεινό ήθος και μετριοφροσύνη προς όλα τα κοσμικά, η οσία Παρασκευή Επιβατηνή προετοιμάστηκε να γίνει νύμφη του Χριστού έχοντας μόνο προς τον Θεό στραμμένους τους λογισμούς της και τα φρονήματά της και όλη την επιθυμία και την αγάπη της.

Τα τελευταία δύο έτη του βίου της μέχρι την κοίμησή της σε ηλικία 27 ετών⁸⁴ πέρασε ως άγνωστη μοναχή⁸⁵ στους συνηθισμένους αγώνες της στον δρόμο της πρόσκαιρης αυτής ζωής ώσπου παρέδωσε την «*αγία της ψυχῆ* στά χέρια τῶν Ἀγγέλων και με αὐτούς ἀνήλθε στις αἰώνιες σκηνές⁸⁶. Ἄγγελος, πρό τῆς κοιμήσεως της, τῆς ἀνήγγειλε τον θάνατό της.⁸⁷ Για την κοίμησή της οσίας Παρασκευῆς βρίσκουμε σε σλαβικό κείμενο την πληροφορία ότι η οσία προσβλήθηκε από μία πολύ σοβαρή ασθένεια⁸⁸.

⁸²Calinic Botoșăneanul, επίσκοπος βικάριος της αρχιεπισκοπῆς του Ιασίου, *Sfinții – mlădițele lui Hristos*, σ.191, Α. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 48.

⁸³Α. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 48-49.

⁸⁴Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 15 – 16, επίσης *Η τιμή της Οσίας Παρασκευῆς της Νέας στη νήσο Θάσο*, σ. 441, I. Vicovan, σ. 14.

⁸⁵Απόσπασμα από ομιλία του Δημητρίου Γόννη, ό. π..

⁸⁶Άγιος Νικόδημος, σ. 331.

⁸⁷Από τον βίο του Ευθυμίου (6,29-30, σ.442) από Σ. Δ. Λάμπρου, ό.π., σ.36 και 49, Calinic Botoșăneanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Iașilor, ό. π., σ. 192.

⁸⁸Α. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 49-50.

α.2.3. Η θαυματουργική εύρεση των ιερών λειψάνων της οσίας

*«Χαῖρε τῶν ἀγγέλων ἐν πᾶσιν ἐφάμιλλος
Χαῖρε ὄργανον θεόπνευστον ἀρετῶν ἀσκητικῶν
Χαῖρε ὀρθόδοξων λαῶν ἐγκαλλώπισμα
Χαῖρε ταπεινώσεως ὕψος περίβλεπτον
Χαῖρε ἄνθος εὐωδέστατον κώμης τῶν Ἐπιβατῶν
Χαῖρε Καλλικρατείας θαυμαστή πολιούχος».*

Από προφορικές και γραπτές πηγές προκύπτει ότι η αγία Παρασκευή η Επιβατηνή ενταφιάσθηκε έξω από την Καλλικράτεια στο νεκροταφείο όπου έθαβαν τους ξένους⁸⁹. Τα ιερά λείψανά της ευρέθησαν θαυματουργικά μετά από παρέλευση ετών (στο πρώτο ήμισυ του 11^{ου} αι.). Συγκεκριμένα ο χρόνος εύρεσης των λειψάνων της οσίας προσδιορίζεται μεταξύ των ετών 1028-1034 και 1068 – 1071⁹⁰.

Αφορμή, σύμφωνα με τον Βίο του Μελετίου Συρίγου, υπήρξε το γεγονός ότι ένας αμαρτωλός ναύτης ενταφιάσθηκε δίπλα στον τάφο της οσίας. Η οσία δε δέχτηκε να είναι κοντά στο άγιο της λείψανο το μολυσμένο σώμα του αμαρτωλού. Γι' αυτόν τον λόγο, φανερώθηκε ἐν ὄραματι τρεις φορές σ' έναν ενάρετο ασκητή⁹¹, ζητώντας του την απομάκρυνση του μισητού σώματος του ναύτη από τον τόπο όπου είχε ενταφιασθεί το δικό της σώμα. Η οσία αποκαλύπτει την ταυτότητά της - ότι γεννήθηκε και μεγάλωσε στους Επιβάτες, έγινε μοναχή και ως

⁸⁹Α. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 52.

⁹⁰Βάσει της *Χρονικής Διηγήσεως* Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 51.

⁹¹Ο ασκητής δεν είχε πληροφορία ότι είναι θεϊκό το όραμα και αδιαφορούσε Κουμπαρούλη, σ. 54.

συμπολίτισσα και συμπατριώτισσα δέεται υπέρ αυτών στον Θεό⁹² - απαιτώντας την πραγματοποίηση του αιτήματός της⁹³.

Ο μοναχός έτρεξε και φανέρωσε το όραμά του σε όλον τον κόσμο της περιοχής. Κλήρος και λαός της Καλλικράτειας, μόλις πληροφορήθηκε για το συμβάν, φρόντισαν να σκάψουν λάκκο και με θαυμασμό ανακάλυψαν το άφθαρτο σώμα της οσίας. Όλοι ευρισκόμενοι στον τάφο της, όταν πλησίασαν το σκήνωμά της, γέμισαν από ευωδία πνευματική. *Αφοῦ βρῆκαν τό λείψανο τῆς σῶο και όλόκληρο,*⁹⁴ το πήραν με μεγάλη ευλάβεια, το τοποθέτησαν σε μια εντυπωσιακή *λάρνακα*⁹⁵ και το μετέφεραν με λαμπρότητα, με μύρα, θυμιάματα, ύμνους και ψαλμωδίες⁹⁶, στον ναό των Αγίων Αποστόλων εκπληρώνοντας την επιθυμία της οσίας. Σ' αυτόν τον ναό παρέμεινε περίπου 175 χρόνια⁹⁷.

Για την εύρεση του λειψάνου της οσίας διαφορετική άποψη καταθέτει ο πατριάρχης Τυρνόβου Ευθύμιος (1325/1330 – 1401/1402)⁹⁸ γεγονός που σημαίνει ότι από αλλού πήρε την πηγή. Ο *Βίος της οσίας Παρασκευής του Ευθυμίου*, γραμμένος στα σλαβικά το 14^ο αιώνα, τον οποίο έχει μεταφράσει ο μητροπολίτης Μύρων Ματθαίος, αναφέρει ότι κάποιος στυλίτης, αγωνιζόμενος τον κατά Θεό αγώνα, προσευχόταν μέρα και νύχτα και περνούσε ήσυχα τον βίο του, ώσπου κάποιοι πέταξαν δίπλα

⁹²Απόσπασμα από ομιλία του Δημητρίου Γόννη, ό. π.

⁹³*Νέον Λειμωνάριον*, σελ. 346 από Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 54, Păcurariu Mircea, *Sfinții daco-români și români*, ό. π., σ.1 01-102.

⁹⁴Άγιος Νικόδημος, σ. 331.

⁹⁵S. Melhisedeck, *Viața si minunile Cuvioasei maicii noastre Parascheva*, σ. 22.

⁹⁶Άγιος Νικόδημος, σ. 331.

⁹⁷Ioanichie Bălan, *Pateric românesc (secolele IV-XX)*, ediția a-II-a, 1990, σ. 77, *Viața, Acatistul și Paraclisul Sfintei Cuvioase Parascheva*, Iași 2009, σ. 7-8.

⁹⁸Ήταν ο τελευταίος πατριάρχης της Μεσαιωνικής Βουλγαρίας (1375-1393). Κείμενα αυτού του μεγάλου συγγραφέα μπορούν να βρεθούν διεσπαρμένα σε μεγάλο αριθμό χειρογράφων σε ορθόδοξες σλαβικές χώρες. Επέδειξε πλούσια φιλολογική δράση. Βουλγαρικά κείμενα, ήδη μεταφρασμένα από τα Ελληνικά στα Σλαβονικά τον 9^ο αιώνα στον καιρό των Κυρίλλου και Μεθοδίου και των μαθητών τους. Η καλύτερη έκδοση των έργων του είναι αυτή του καθηγητή Emil Kalusniascki (1845-1914). Ένας συγκεκριμένος αριθμός προσευχών συνδέονται με το όνομα του Ευθυμίου, που είναι κυρίως μεταφράσεις βυζαντινών προσευχών.

στον στυλίτη, χωρίς να το κηδέψουν, το σώμα ενός ναύτη. Γρήγορα διογκώθηκε το σώμα του ναύτη και έβγαλε πολύ δυσωδία. Ο στυλίτης ζήτησε βοήθεια από κάποιους περαστικούς να ανοίξουν λάκκο σε βάθος για να θάψουν τον ναύτη και αυτοί πείσθηκαν. Όταν άνοιξαν τον λάκκο συνάντησαν το ιερό λείψανο της οσίας από το οποίο πήγαζε τόσο μεγάλη ευωδία ώστε απλώθηκε στον αέρα και σκέπασε τη δυσωδία του νεκρού.

Ένας από τους άντρες που άνοιξαν τον τάφο, Γεώργιος στο όνομα, όταν έπεσε να κοιμηθεί, είδε στον ύπνο του μια βασίλισσα καθισμένη σε λαμπρό θρόνο και γύρω από αυτήν σε κύκλο να στέκονται φωτοφόροι άνδρες. Η οσία ως βασίλισσα συνοδευόμενη από τους φάρους άντρες⁹⁹ εμφανίστηκε και στην Ευθυμία¹⁰⁰, μια γειτόνισσα του ευσεβούς και φιλόχριστου Γεωργίου, και της αποκάλυψε την ταυτότητά της. Τους ζήτησε να βγάλουν σε λάρνακα τα λείψανά της και να μεταφερθούν στον ναό των Αγίων Αποστόλων στην Καλλικράτεια. Επίσης η οσία υποσχέθηκε ότι θα δέεται για τη σωτηρία των κατοίκων της πόλεως από πάθη και κινδύνους.¹⁰¹ Σύμφωνα με τον §. Melchisedec οι κάτοικοι, αντιλαμβανόμενοι πολλών θαυμάτων της οσίας, έχτισαν έναν ναό ακριβώς στο πατρικό της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής όπου γεννήθηκε και μεγάλωσε για να τιμήσουν το όνομά της.¹⁰²

Το θαύμα αυτό της αποκαλύψεως των λειψάνων της οσίας συντάραξε τους πιστούς της πόλεως και έτσι καθιερώθηκε η τιμή της οσίας η οποία έλαβε ευρύτερες διαστάσεις μετά την τέλεση και άλλων θαυμάτων. Το άγιο λείψανό της τελεί μύρια θαύματα μέχρι και σήμερα τα οποία λόγω του πλήθους τους είναι αδύνατο να γραφούν: θεραπείες

⁹⁹Απόσπασμα από ομιλία του Δημητρίου Γόνη, ό. π.

¹⁰⁰Βίος του Ευθυμίου (10,22 και 10, 16-18 σ.446) από Σ. Δ. Λάμπρου, ό.π., σ.15, 49.

¹⁰¹από ομιλία του Δημητρίου Γόνη, ό. π.

¹⁰²S. Melchisedeck, σ. 22, *Păcurariu Mircea, Sfinți Daco-Români și Români*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași 1994, σ. 102.

τυφλών, αναπήρων, παραλυτικών, δαιμονισμένων και κάθε είδος ασθένεια και κάθε πάθος θανατηφόρο.

Α.3. Αγιολογικά και υμνολογικά κείμενα προς τιμήν της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής

α.3.1 Αγιολογικά κείμενα προς τιμήν της οσίας

Στον βυζαντινό κανονολόγο Θεόδωρο Βαλσαμώνα¹⁰³ (1140 περίπου - 1195) ανήκει η πρώτη μαρτυρία για την ύπαρξη ελληνικών κειμένων για τον Βίο της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής. Ο Βαλσαμώνας, ερμηνεύοντας τον ΞΓ' κανόνα της έν τω Τρούλλως Οικουμενικής Συνόδου, διέσωσε την πληροφορία ότι ο πατριάρχης Νικόλαος Δ' Μουζάλων (1147-1151), κάτοχος εξαιρετικής μορφώσεως και παιδείας, παρέδωσε στην πυρά, «εις το πύρ παραδούς ὁ πατριάρχης», έναν από τους δύο Βίους της οσίας Παρασκευής ως «Βίον ... παρά τίνος χωρίτου ιδιωτικῶς καὶ ἀναξίως τῇ ἀγγελικῇ διαγωγῇ τῆς ἀγίας»¹⁰⁴. Ο πρωτοπρεσβύτερος Θεόδωρος Ζήσης επισημαίνει ότι η καταστροφή του Βίου οφειλόταν στο περιεχόμενό του και όχι στη μορφή της γλώσσας¹⁰⁵.

Στη συνέχεια, με την εντολή του ίδιου πατριάρχη Μουζάλωνος, ανατέθηκε στον Βασιλικό, στον διανοούμενο διάκονο της εποχής εκείνης,

¹⁰³ Αρχικά πρωτοπρεσβύτερο στην Παναγία των Βλαχερνών. Ειδικός στο Κανονικό Δίκαιο και υπεύθυνος για όλες τις εκκλησιαστικές δίκες που περιέρχονταν στο Πατριαρχείο επί του Πατριάρχου Θεοδοσίου Α' 1178-1183. Μέσω του έργου του διασώθηκαν πολλά έγγραφα που χρησίμευσαν ως πηγή βυζαντινής πολιτικής και θεολογικής ιστορίας, η οποία διαφορετικά θα παρέμενε άγνωστη (Πηδάλιον, *Patrologia Graeca*). Τα έργα του εξακολουθούν να διδάσκονται στο Ορθόδοξο Κανονικό Δίκαιο.

¹⁰⁴ Θ. Ζήσης, *Αγία Παρασκευή*, σ. 10-11, *Βίος και Θαύματα οσίας Παρασκευής*, σ. 154, ΠΙΛΓΚΟΥ, *Κανόνες και λατρεία*, σ. 98 Η πράξη αυτή του πατριάρχου Νικολάου Μουζάλωνος χαρακτηρίζεται ως παράδειγμα κριτικού ελέγχου των αγιολογικών κειμένων από πλευράς της Εκκλησίας, στο οποίο ταυτόχρονα καταγράφεται και η τάση «ἀποκαθάρσεως τῶν ἀγιολογικῶν κειμένων» από Σ. Δ. Λάμπρου, ὁ. π., σ. 19.

¹⁰⁵ Θ. Ζήσης, *Αγία Παρασκευή*, σ. 10-11.

η συγγραφή νέου «θεαρέστου»¹⁰⁶ Βίου της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής. Ο Βίος του διακόνου Βασιλικού αγνοείται έως σήμερα, όμως οι περισσότεροι σλαβολόγοι υποστηρίζουν ότι μεταφράστηκε στη σλαβική γλώσσα. Στη μελέτη του Emil Kalužniacki¹⁰⁷ αναφέρει ότι το χειρόγραφο του 1359 το οποίο προέρχεται από το μοναστήρι Boroneț της Bucovina (βόρεια - ανατολικά της Ρουμανίας) βρίσκεται ένας Βίος πιο εκτεταμένος, ο οποίος μάλλον θα ήταν απλά η μετάφραση του Βίου που συνέγραψε ο Βασιλικός¹⁰⁸.

Μια ιδιαίτερη θέση κατέχει η πρόσφατη μελέτη της Evelina Mineva (2017), στην οποία βρίσκουμε απαντήσεις σε θέματα που απασχόλησαν κατά καιρούς τους επιστήμονες σχετικά με τις μεταφράσεις του Βίου της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής από τα Βυζαντινά ελληνικά στα σλαβικά, αλλά και απαντήσεις για την αγιολογική και υμνολογική παράδοση της οσίας Παρασκευής και τις ρίζες της διάδοσης της λατρείας προς την τιμή αυτής της οσίας. Σύμφωνα με την έρευνα της Mineva το σημαντικό αγιολογικό κείμενο BHG 1420z το οποίο επιγράφεται *Βίος και πολιτεία και αγῶνες και μερική θαυμάτων διήγησις τῆς ὀσίας μητρὸς ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς Νέας τῆς ἐξ Ἐπιβατῶν* δεν είναι άλλο παρά ο Βυζαντινός Βίος της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής τον οποίο συνέταξε ο διάκονος Βασιλικός. Αυτός ο Βίος μεταφράστηκε στα σλαβικά μαζί με το εγκώμιο και τους ύμνους της οσίας Παρασκευής το δεύτερο ήμισυ του 13^{ου} αιώνα, την περίοδο που έγινε η μετακομιδή των λειψάνων της οσίας από την Καλλικράτεια στο Τύρνοβο¹⁰⁹. Σύμφωνα με την ίδια πηγή¹¹⁰ η σλαβική

¹⁰⁶Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 19.

¹⁰⁷Αυστρο-σλαβικός φιλόλογος καθηγητής (1845-1914).

¹⁰⁸Βλ. *Analecta Bollandiana* 20(1901), σ. 480 Α. Κουμπαρούλης, σ. 122.

¹⁰⁹E. Mineva, *The Byzantine Vita of Saint Paraskeva of Epibates (BHG 1420z) as a source for the Saint's hymnology (Summary)*, Αθήνα, 2017, σ. 129. Νωρίτερα το 1997, ο Δ. Τσάμης συγκρίνοντας τον Βίο αυτό BHG 1420z με τον Βίο που συνέγραψε ο Μ. Συρίγος, ο οποίος είναι απλώς μια περιληπτική διασκευή αυτού του Βίου, πρότεινε, με επιφύλαξη, την ταύτισή του με τον Βίο τον οποίο συνέγραψε ο διάκονος Βασιλικός. Βλ. *Βίος και θαύματα ὀσίας Παρασκευῆς* (Τσάμης), σ. 108-155 Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 61.

μετάφραση του Βίου της οσίας στάθηκε πιθανότατα ως βάση της εγγραφής του παλιότερου σλαβικού κανόνα της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής, της μετάφρασης του ήδη υπάρχοντος Βυζαντινού κανόνα.

Στις πληροφορίες του Βαλσαμώνα τον 13^ο αιώνα προστίθενται και οι μαρτυρίες της παλαιοσλαβικής *Χρονικής Διηγήσεως*, αγνώστου συγγραφέως, τις οποίες δημοσίευσε ο Βούλγαρος μελετητής Στ. Κοζuharov (1974). Η *Χρονική Διήγηση* συνιστά σπουδαία ιστορική πηγή της εποχής του τσάρου Ασέν του Β' (1218-1241) και περιγράφει τη μετακομιδή των λειψάνων της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής στο Τύρνοβο¹¹¹, παρέχοντας ενδιαφέροντα στοιχεία για την τιμή της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής¹¹². Το Τύρνοβο είχε γίνει όχι μόνο η πρωτεύουσα του Βουλγαρικού Κράτους, αλλά και ένα σπουδαίο και ισχυρό εκκλησιαστικό-πνευματικό σλαβικό κέντρο. Οι ηγέτες του Κράτους φρόντισαν να συγκεντρώσουν στο Τύρνοβο από διάφορα μέρη «όσα λείψανα αγίων μπόρεσαν και έκτισαν λαμπρούς ναούς - μαρτύρια αφιερωμένα στη μνήμη τους»¹¹³.

¹¹⁰Οι σλαβικές μεταφράσεις του Βίου και του κανόνα της οσίας Παρασκευής παρέλειψαν σημαντικά αγιολογικά επεισόδια και διέφεραν σε κάποιες λεπτομέρειες από τον Βίο, που αποδεικνύει ότι ο Βίος είχε σμικρυνθεί και είχε αναθεωρηθεί. Γι' αυτό έχασε τη δημοτικότητα μετά το 13^ο αιώνα. Αυτή η υπόθεση επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι το πρωϊμότερο Βυζαντινό αγιολογικό κείμενο είχε πολύ περιορισμένη παράδοση χειρογράφων: είναι τεκμηριωμένη μόνο σε δύο κώδικες του 14^ο αιώνα (MS Gotoburgensis 4 and MS Conventi Soppresi, B1, Camaldoli 1214) και αυτές οι σλαβικές μεταφράσεις δεν ανακαλύφθηκαν ακόμη. Ε. Μίνεβα, ό. π., σ. 129.

¹¹¹Προσδιορίζεται χρονικά η μετακομιδή των λειψάνων της οσίας από την Καλλικράτεια στο Τύρνοβο μετά τη μάχη της Κλοκότνιτσας το 1230.

¹¹²Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 21.

¹¹³Ηλίας Γ. Ευαγγέλου, SLAVIA ORTHODOXA, σ. 116: «η συγκέντρωση των λειψάνων στο Τύρνοβο ξεκίνησε ήδη επί της βασιλείας του Ασέν Α' (1186-1196), ο οποίος μετέφερε στο Τύρνοβο από τη Σαρδική (Σόφια) τα λείψανα του οσίου Ιωάννη της Ρίλας. Το παράδειγμα του μιμήθηκαν και οι διάδοχοί του. Ο αδελφός του Ιωαννίκιος ή Ιωαννίτζης (1197-1207), μετέφερε στο Τύρνοβο τα λείψανα του αγίου Ιλαρίωνα Μογλενών, της οσίας Φιλοθέας, του αγίου Μιχαήλ του Πολεμιστού και του αγίου Ιωάννου Πολυβότου, ενώ ο Ιωάννης Ασέν Β' (1218-1241) έφερε στο Τύρνοβο τα λείψανα της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής. Στο Τύρνοβο επίσης φυλάσσονταν, σύμφωνα με τις πηγές, και τα λείψανα του οσίου Γαβριήλ του Λέσνοβο, καθώς και τμήμα των λειψάνων της αγίας Θεοφανούς, συζύγου του αυτοκράτορα Λέοντα ΣΤ' του Σοφού».

Στη *Χρονική Διήγηση* αναφέρεται ότι το 1234 ο Ιωάννης Ασέν ο Β΄, μετά τον θάνατο του πατριάρχου Βασιλείου (1186-1232) απέστειλε τον μοναχό Ιωακείμ στη Νίκαια να χειροτονηθεί αρχιεπίσκοπος Τυρνόβου¹¹⁴ από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Γερμανό τον Β΄ (1222-1240). Ο Στ. Κοζuharov εκτιμά ότι πριν στην επιστροφή του Ιωακείμ στο Τύρνοβο πρώτα πέρασε από την Καλλικράτεια και από εκεί απέκτησε τον Βίο, την ακολουθία και το εγκώμιο της οσίας Παρασκευής, τα οποία αμέσως μετά μεταφράστηκαν από την ελληνική γλώσσα στην παλαιοσλαβική¹¹⁵. Μετά από εντολή του τσάρου Ιωάννου Σισμάν (1371-1393), ο πατριάρχης Ευθύμιος (πρώην μοναχός Ιωακείμ), κορυφαία μορφή του ορθοδόξου σλαβικού κόσμου του 14^{ου} αιώνα, συνέγραψε τον Βίο της οσίας Παρασκευής «*Βίος και πολιτεία της οσίας ημών Παρασκευής της Νέας*», ακολουθώντας το αγιολογικό πρότυπο¹¹⁶, το οποίο τον καθιέρωσε κατά το δεύτερο ήμισυ του 10^{ου} αιώνα ο Συμεών ο Μεταφραστής. Η ιδιαίτερη φροντίδα του συγγραφέως αυτού του Βίου της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής για τις υφολογικές επιλογές και τη χρήση των κατάλληλων λέξεων καθώς και ο πλούτος των ρητορικών σχημάτων του αγιολογικού αυτού κειμένου του αποδίδουν εγκωμιαστικό χαρακτήρα¹¹⁷. Να αναφερθεί ότι το πρωτότυπο σλαβικό κείμενο του Ευθυμίου ήταν γραμμένο για να διαβαστεί στο ακροατήριο.

Σύμφωνα με τον Kalužniacki, αντίγραφο του κειμένου του Ευθυμίου εντοπίζεται στο χειρόγραφο με αριθμό 14 του 15^{ου} αιώνα, στη βιβλιοθήκη της I. M. Neamț (Νεάμτζ) της Ρουμανίας το έτος 1901. Σήμερα αυτό το

¹¹⁴Μετάπειτα ο Ευθύμιος, πατριάρχης Τυρνόβου.

¹¹⁵Απουσιάζει ο τίτλος του πατριάρχου, αποδιδόμενου στον Ιωακείμ, τίτλο τον οποίο ο χειρόγραφος δε θα λησμονούσε να του αποδώσει αν τον είχε ήδη λάβει Σ. Δ. Λάμπρου, σ. 25 Στον πατριαρχικό θρόνο του Τυρνόβου ανήλθε το 1375 και παρέμεινε μέχρι την άλωση του από τους Τούρκους το 1393. Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 30.

¹¹⁶Ο Ευθύμιος ήρθε σε επαφή με το αγιολογικό αυτό πρότυπο κατά το διάστημα της μαθητείας του στα βυζαντινά κέντρα της Κωνσταντινουπόλεως και του Αγίου Όρους. Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 31.

¹¹⁷Ștefănescu, *Viața sfintei Parascheva*, σ. 355.

χειρόγραφο βρίσκεται και στην Ακαδημία Επιστημών της Ρουμανίας, με αρ.151¹¹⁸. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την Ορθοδοξία έκανε τους Ρουμάνους να δεχτούν τη χρήση της σλαβικής γλώσσας¹¹⁹, η οποία έγινε για μερικούς αιώνες η πολιτιστική γλώσσα τόσο στην Ουγγροβλαχία και τη Μολδαβία, όσο και στην περιοχή της Τρανσυλβανίας. Κατ' αυτόν τον τρόπο η σλαβική γλώσσα αποτελούσε για τα Ρουμανικά Προγκιπάτα ένα εργαλείο, ένα μέσον τόσο για τη διατήρηση της ορθόδοξης πίστης στη λατρευτική ζωή, όσο και για τη σημείωση και την καταγραφή των πολιτικών και διοικητικών πράξεων¹²⁰.

Στον Βίο της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής που συνέγραψε ο πατριάρχης Τυρνόβου Ευθύμιος στηρίζεται ο πρώτος Βίος που γράφτηκε στη ρουμανική γλώσσα το 1643¹²¹ (αμέσως μετά τη μετακομιδή των λειψάνων της οσίας στο Ιάσιο το 1641). Από τον τότε μητροπολίτη της Μολδαβίας Βαρλαάμ το 1643. αναφέρεται ότι ένας άλλος Βίος γράφτηκε στα ρουμανικά από τον μητροπολίτη Μολδαβίας Δοσίθεο το 1682, ο οποίος στηρίχτηκε πάνω σ' ένα σύντομο κείμενο που συναντάται στα σλαβικά Μηναία χωρίς να αγνοήσει συμπληρωματικά τον Βίο του πατριάρχη Ευθυμίου¹²².

¹¹⁸Για την ύπαρξη άλλου χειρογράφου αρχαιότερου αυτού που εξέδωσε ο Kalužniacki βρίσκουμε πληροφορίες σε βουλγαρικές μελέτες και επισημάνουν ότι φυλάσσεται στην ίδια Βιβλιοθήκη της Ακαδημίας Επιστημών της Ρουμανίας, αρ. 301.

¹¹⁹Ο ρωμαιοκαθολικός προσηλυτισμός και η τάση για επεκτατισμό της Ουγγρικής Βασιλείας προς τα Ρουμανικά Προγκιπάτα ανάγκασαν τους Ρουμάνους, από ένα ένστικτο διαφύλαξης της εθνικής οντότητας, να απορρίπτουν τη χρήση της λατινικής γλώσσας.

¹²⁰Valeriu Anania, *Din spumele mării*, Editura Dacia, Cluj Napoca 1995, σ. 61-62.

¹²¹Είναι η πρώτη μετάφραση του Βίου της οσίας στα ρουμανικά και περιλαμβάνεται στο βιβλίο *Cazania* του μητροπολίτη Βαρλαάμ. Για την εγγραφή του Βίου χρησιμοποιήθηκαν τόσο ελληνικά όσο και σλαβικά κείμενα που κυκλοφορούσαν στον ορθόδοξο χώρο τα οποία επεξεργάστηκαν από τον πατριάρχη Ευθύμιο. I. Vicovan, *ό. π.*, σ. 18-19.

¹²²Βλ. *Analecta Bollandiana* 20(1901), σ. 480 Α. Κουμπαρούλης, σ. 122.

Αργότερα ο Έλληνας αγιογράφος Ματθαίος, ο επίσκοπος Μυρέων (1605-1620)¹²³, μετέφρασε στην ελληνική γλώσσα τον σλαβικό Βίο της οσίας Παρασκευής, γνωστοποιώντας στον αναγνώστη ότι είναι μια μετάφραση του μεσαιωνοβουλγαρικού κειμένου του πατριάρχη Τυρνόβου Ευθύμιου¹²⁴. Ο Βίος του Ματθαίου είναι μια ελεύθερη μετάφραση, απλώς μια διασκευή του Βίου που συνέταξε ο Ευθύμιος¹²⁵ και διασώθηκε σε αυτόγραφο χειρόγραφο του Ματθαίου, στον υπ' αριθμ. 161 χειρόγραφο κώδικα του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων, φφ. 54-66, και εκδόθηκε από τον Παπαδόπουλο-Κεραμέα¹²⁶. Στην αρχή ο Ματθαίος αντιγράφει τον Βίο του Ευθυμίου, όμως η διήγησή του για τη μετακομιδή του λειψάνου της οσίας από το Τύρνοβο στο Βελιγράδι(14, 12-31, σ.449) είναι σύντομη και εμπεριέχει πολλές ανακρίβειες, ενώ η διήγηση της μετακομιδής από το Βελιγράδι στην Κωνσταντινούπολη(14, 1-15, σ.450), παρ' όλο που είναι και αυτή σύντομη, είναι λιγότερο ανακριβής¹²⁷, εκθέτοντας τις σκέψεις του και πληροφορίες γύρω από τα λείψανα της οσίας και την τότε κατάσταση του Πατριαρχείου.

Εκτός από τον μητροπολίτη Μυρέων Ματθαίο εκπόνησαν Βίος της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής και άλλοι Έλληνες συγγραφείς, μεταξύ των οποίων είναι ο λόγιος κληρικός Μελέτιος Συρίγος στον οποίο κατά την άποψη του Kalužniacki αποδίδεται η σύνταξη ενός σύντομου Συναξαρίου προς τιμήν της οσίας (μετά το έτος 1692) το οποίο είναι παράφραση που εκπόνησε ο όσιος Νικηφόρος ο Χίος και δημοσιεύθηκε στο *Νέον Λειμωνάριον*. Ο όσιος Νικόδημος ο Αγιορείτης στον *Συναξαριστή*

¹²³Το 1606 αναχώρησε για το Ιάσιο ως έξαρχος του Πατριαρχείου. Το 1609 επί του ηγεμόνα Radu Șerban ανέλαβε τη διοίκηση της μονής Dealu (Ντεάλου) κοντά στην πόλη Târgoviște, όπου ασχολήθηκε με τη συγγραφή. Την πληροφορία για τη μετάβασή του στη Βλαχία την έχουμε από την ίδιο στην Ακολουθία την οποία συνέγραψε ο ίδιος εις τον άγιο Γρηγόριο τον Δεκαπολίτη.

¹²⁴Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 38.

¹²⁵Ștefănescu, ό. π., σ. 366-367 στην εποχή εκείνη η ελεύθερη μετάφραση ήταν συνήθης.

¹²⁶Ανάλεκτα, τόμ. Α', σ. 438-453 βλ. Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 38.

¹²⁷Ștefănescu, *Viața sfintei Parascheva*, σ. 369.

του συμπεριέλαβε μια δημώδη διήγηση αυτού του Βίου. Επίσης και ένας άλλος Αγιορείτης μοναχός, ο Σεραφείμ Γουριώτης *ἐκ τῆς ἐν Ἄθω Σκήτης τῆς Αγίας Ἄννης*, συνέγραψε έναν δημώδη Βίο της οσίας Παρασκευής όμως ακόμα δεν έχει μελετηθεί, «*ἐν ταῖς ἀθωνικαῖς δέλτοις εἶναι ἄγνωστος*»¹²⁸. Άλλος Βίος της οσίας είναι και ο Βίος του χειρογράφου κώδικας 2943EBE ο οποίος φυλάσσεται στην Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος και είναι γραμμένος από τον προσκυνητή Σάββα τον Πάτμιο κατά το έτος 1798 στη Ρουμανία. Περιέχει τις ακολουθίες και τους Βίους της οσίας Παρασκευής της Νέας και του αγίου Ιωάννου του Νέου του εν Λευκοπόλει (Cetatea Albă, σημερινή Suceava - Σουτσεάβα).

Να σημειωθεί ότι σήμερα στη Σερβική και Βουλγαρική Εκκλησία η επίσημη βιογραφία της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής εξαρτάται αποκλειστικά από τον Βίο τον οποίο συνέγραψε ο πατριάρχης Ευθύμιος, ενώ η επίσημη βιογραφία στη Ρουμανική Εκκλησία¹²⁹ προέρχεται από τους μεταγενέστερους Βίους της οσίας.

α.3.2. Υμνολογικά κείμενα προς τιμή της οσίας

Η υμνογραφία, το απαραίτητο στοιχείο για την καθημερινή λατρευτική πρακτική της Εκκλησίας, είναι το σύνολο των ύμνων που ψάλλονται ή ψάλλονταν στην εκκλησία και αποτελεί την κατ' εξοχήν εκκλησιαστική ποίηση των Βυζαντινών. Οι ύμνοι περιέχουν ἐν συνόψει ή ἐν ἐκτάσει τη χριστιανική διδασκαλία σε ποιητική μορφή, γι' αυτό και η βυζαντινή υμνογραφία έχει έντονα διδακτική-κατηχητική και δογματική διάσταση, επιτρέποντας σε αυτούς που άκουγαν και παρακολουθούσαν τις ακολουθίες να αφομοιώσουν και να ενστερνισθούν τα βασικά

¹²⁸E. Κουρίλας, *Παρασκευή ή Νέα*, ό. π., σ. 185.

¹²⁹A. Camariano-Cioran, *Academiile domnești din București și Iași*, insitulul de studii sud-europene, Biblioteca istorică, XXVIII, București, 1971.

<https://www.slideshare.net/gruianul/ariadna-camariano-cioran-19061993-academiile-domneti-din-bucureti-i-iaj>

δόγματα της χριστιανικής πίστεως¹³⁰. Ο σκοπός του υμνογράφου, στον οποίο επιβάλλεται η λακωνικότητα στις περιγραφές και στην έκθεση πληροφοριών, είναι να εκφράζει την προσευχή, την επιθυμία των πιστών να βρουν καταφυγή και υποστήριξη στον Χριστό, στην Παναγία ή στους αγίους στον αγώνα τους προς την αιώνια ζωή¹³¹.

Στην υμνογραφική παραγωγή για την οσία Παρασκευή την Επιβατηνή η παλιότερη μαρτυρία ύπαρξης ακολουθίας της οσίας παρέχεται από τη *Χρονική Διήγηση* η οποία εμφανίζει καθοριστική την επίδραση του ελληνοβυζαντινού εορτολογίου στο σλαβικό¹³². Αξιοσημείωτο είναι ότι ο ίδιος ο χρονογράφος της αναφέρει ότι αρχικά, λόγω έλλειψης σλαβικών κειμένων για την τιμή της οσίας, χρησιμοποιούνταν υμνολογικά κείμενα της αγίας Παρασκευής της Ρωμαίας¹³³. Σημειώνεται ότι στην υμνογραφική παράδοση η σύγχυση μεταξύ της σεβάσμιας Παρασκευής της Επιβατηνής (Petka of Tarnovo) και της παλιότερης και περισσότερο διακεκριμένης αγίας με το ίδιο όνομα, της οσιομάρτυρας Παρασκευής Ρωμαίας, δεν εξαλείφθηκε ποτέ¹³⁴.

Μετά τη μεταφορά του λειψάνου της οσίας στο Τύρνοβο (1231), με την εντολή του τσάρου Ιωάννου Ασέν Β΄, μεταφράστηκαν στα σλαβικά ελληνικά κείμενα που έφερε από την Καλλικράτεια στο Τύρναβο (1234)¹³⁵ ο μοναχός Ιωακείμ (έπειτα πατριάρχης Τυρνόβου Ευθύμιος): ο Βίος, η ακολουθία και το εγκώμιο της οσίας. Στη βουλγαρική παράδοση είναι

¹³⁰Ι. Πολέμης – Ε. Μινέβα, *Βυζαντινά υμνολογικά και αγιολογικά κείμενα*, Βυζαντινή υμνογραφία: Σύντομη επισκόπηση, Εκ. ΚΑΝΑΚΗ, 2016, σ. 17.

¹³¹Οι ίδιοι, ό. π., σ. 26.

¹³²Θ. Ζήσης, *Η Αγία Παρασκευή η Επιβατηνή*, ό. π., σ. 11.

¹³³Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 22, Ε. Mineva, *Five Hymnographical works of the 13th – 15th centuries on St. Petka of Tarnovo*, second part (summary), σ. 132.

¹³⁴Ε. Mineva, ό. π., σ. 132.

¹³⁵Ε. Mineva, *The Byzantine Hagiographic and Hymnographic texts on St. Parasceve of Epibatae*, Part one, Chapter V, σ. 151.

γνωστά ως τα πρώτα Συναξάρια της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής¹³⁶.

Σύμφωνα με την ταξινόμηση του Κοζuharov υπάρχουν έξι βασικές σλαβικές παραλλαγές ή αναδιατυπώσεις της Ακολουθίας της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής: η αρχαιότερη σλαβική Ακολουθία του 13^{ου} αιώνα, μετάφραση από βυζαντινό πρωτότυπο, που γράφτηκε στο Τύρνοβο, η Ακολουθία του πατριάρχη Τυρνόβου Ευθυμίου (14^{ου} αιώνα), η Παράκληση του μοναχού Μακαρίου (14^{ου} αιώνα), η Β΄ Παράκληση του Τυρνόβου (14^{ου} αιώνα), η σερβική αναδιατύπωση και η ρώσικη αναδιατύπωση.

Στην Εθνική Βουλγαρική Βιβλιοθήκη EBB «*Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος*» της Σόφιας σώζονται τέσσερα αδημοσίευτα υμνογραφικά χειρόγραφα προς τιμή της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής (ST. Petka of Tarnovo), 13^{ου} και 14^{ου} αιώνα, και ένα χειρόγραφο στην I. M. Χιλανδαρίου του Αγίου Όρους¹³⁷. Μια σπουδαία υμνογραφική σύνθεση¹³⁸, η οποία σώζεται στο χειρόγραφο 996 της (16^{ου} αιώνα) της EBB «*Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος*», είναι ένας Παρακλητικός Κανόνας προς τιμήν της οσίας Παρασκευής ο οποίος αποδίδεται στον μοναχό Μακάριο (14^{ου} αιώνα)¹³⁹.

Στον κώδικα με αριθμό 1138 της EBB «*Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος*» Σόφιας, το λεγόμενο Karadimov Psaltir (τέλη του 13^{ου} και αρχές του 14^{ου} αιώνα) διατηρεί τρία στιχηρά για την οσία Παρασκευή την Επιβατηνή: το τροπάριο της οσίας, το κοντάκιο και ένα *Στιχηρόν επί των αίνων*, που βρέθηκε το φφ. 182. Αυτά είναι μέρος της αρχαιότερης σλαβικής Ακολουθίας της οσίας του 13^{ου} αιώνα. Να αναφερθεί ότι στο *Μηγαῖο τοῦ Δραγάν*, στο χειρόγραφο με αριθμό 54 της I. M. Ζωγράφου του Αγίου

¹³⁶Το δεύτερο σλαβικό Συναξάρι ανακαλύφθηκε από KL. Ivanova (1980: 16-20) και δημοσιεύθηκε από τον Κ. Νιχωρίτη (2005: 222). Βλ. Evelina Mineva, Part one, ό. π., σ. 170.

¹³⁷E. Mineva, *Five Hymnographical works*, second part (summary) σ. 130.

¹³⁸Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 90.

¹³⁹E. Mineva, ό. π., σ. 130.

Όρους, σώζεται το πρωϊμότερο αντίγραφο στη σλαβική γλώσσα της Ακολουθίας της οσίας του 13^{ου} αιώνα, όπου η οσία Παρασκευή εξυμνείται ως προστάτης της Καλλικράτειας γεγονός που υποδηλώνει την ύπαρξη άγνωστου ελληνικού πρωτοτύπου¹⁴⁰.

Στο χειρόγραφο μηνιαίο 2/8(27) της Ι. Μ. της Ρίλας (14^{ου}-15^{ου} αιώνα) εντοπίζεται μια Ακολουθία προς τιμήν της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής όπου η οσία εξυμνείται ως προστάτιδα της βουλγαρικής πρωτεύουσας και των βασιλέων της. Πιθανώς συγγράφηκε στο Τύρνοβο, τις δύο τελευταίες δεκαετίες πριν την κατάληψή του από τους Τούρκους (1393). Όσον αφορά τον συντάκτη αυτής της Ακολουθίας, οι έρευνες ενισχύουν την άποψη ότι γράφτηκε από τον πατριάρχη Τυρνόβου Ευθύμιο, έχοντας υπόψιν τη συγγένεια του ύφους και της δομής της Ακολουθίας με αλλά υμνολογικά έργα του, αλλά και σε συνδυασμό με τη χαρακτηριστική παράκληση σωτηρίας την οποία απευθύνει η πόλη του Τυρνόβου προς την οσία, στοιχείο που συναντάται, επίσης, και στην Ακολουθία της αγίας Θεοφανούς που συνέγραψε ο ίδιος πατριάρχης¹⁴¹.

Στον κώδικα 665 της EBB (τρίτο τρίμηνο του 15^{ου} αιώνα) υπάρχει μια συλλογή λειτουργικών κειμένων, συμπεριλαμβάνοντας μια Ακολουθία της οσίας Παρασκευής (*St Petka of Tarnovo*) μαζί με ένα Συναξάρι της στο φφ. 174v-188. Ο κανόνας της Ακολουθίας είναι μέρος της λεγόμενης Δεύτερης Παράκλησης προς την οσία. Το κείμενό του είναι πανομοιότυπο με αυτό που δημοσιεύθηκε στο ρωσικό έντυπο Μηνιαίο μέχρι την τέταρτη ωδή. Μερικά από τα τμήματα της εν λόγω Ακολουθίας της οσίας είναι

¹⁴⁰Περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Σ. Δ. Λάμπρου, σ. 88-89, Οι ιδιότητες της ορθογραφίας αποτελούν σαφή ένδειξη ότι ο συγκεκριμένος κώδικας 1138 προέρχεται από την περιοχή της Δυτικής Βουλγαρίας. Η ομοιότητα του κειμένου μεταξύ αυτού του χειρόγραφου και του αντίγραφου του Μηνιαίου του Δραγάν δείχνει ότι ανήκουν στον ίδιο, παλαιότερο, κλάδο της χειρόγραφης παράδοσης. Μετάφρ. από E. Mineva, *Five Hymnographical works*, σ. 130.

¹⁴¹Ο Ευστρατιάδης παραθέτει αρχές της ακολουθίας της οσίας από κώδικα της σκήτης Καυσοκαλυβίων και τον Λαυρεωτικό Θ. 86.

δανεισμένα από την παλαιότερη και κάποια άλλα είναι πρωτότυπα και αδημοσίευτα μέχρι σήμερα¹⁴².

Στον κώδικα 539 της EBB (αρχές του 15^{ου} αιώνα) εντοπίζεται ένα πανηγυρικό Μηναίο που διατηρεί μόνο ένα μέρος από την Ακολουθία της οσίας στο φφ. 141. Όπως και ο κώδικας 665 της EBB, πιθανόν και ο κώδικας 539 αντιγράφηκε στην δυτικοβουλγαρική γραφή¹⁴³. Ο Κανόνας είναι ίδιος με αυτόν που σώζεται στον κώδικα 665. Κάποια τμήματα της Ακολουθίας δανείστηκαν είτε από την παλιότερη Ακολουθία του 13^{ου} αιώνα είτε από την Ακολουθία της Τυρνόβου του 14^{ου} αιώνα.

Στον κώδικα 116 της EBB (αρχές του 15^{ου} αιώνα) είναι το Μηναίο του Σεπτεμβρίου, του Οκτωβρίου και του Νοεμβρίου που διατηρεί μια ελλιπή Ακολουθία προς τιμήν της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής μαζί με έναν σύντομο Βίο στο φφ. 169-176ν. Όσον αφορά τη σύνθεση, αυτή η Ακολουθία είναι πιο κοντά στην παλαιότερη του 13^{ου} αιώνα, αλλά περιλαμβάνει τμήματα της Ακολουθίας του Τυρνόβου (14^{ου} αιώνα), καθώς και στίχους της Δοξολογίας, στιχηρά και απόστιχα του εσπερινού¹⁴⁴.

Χαρακτηριστικά ο καθηγητής Κ. Νιχιώτης υπογραμμίζει: «Όλος αυτός ο φιλολογικός πλούτος που συσσωρεύτηκε στη διάρκεια του «πρώτου χρυσού αιώνα» της βουλγαρικής γραμματείας, τροφοδοτεί αργότερα τη θρησκευτική και πνευματική ζωή των Ρώσων, των Σέρβων και των Ρουμάνων σε όλη τη διάρκεια του Μεσαίωνα. Εδώ οι μαθητές του Κυρίλλου επινόησαν την κυριλλική γραφή για διευκόλυνση του κοινού που είχε συνηθίσει στην ελληνική γραφή»¹⁴⁵.

¹⁴²E. Mineva, *Five Hymnographical works*, second part (summary) σ. 130-131. Η ορθογραφία του κειμένου έχει ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της παλιότερης αλλά και της μεταγενέστερης σερβικής σχολής της Ρεσάβα, καθώς είναι φανερή η επίδραση της βουλγαρικής ορθογραφίας, η οποία δείχνει σαφέστατα τη χρήση μιας βουλγαρικής πηγής από τον συγγραφέα.

¹⁴³Η ορθογραφία Resava υιοθετήθηκε κατ' όλη τη διάρκειά του 15^{ου} έως του 17^{ου} αιώνα.

¹⁴⁴E. Mineva, το ίδιο, ό. π., σ. 131.

¹⁴⁵Κ. Νιχωρίτης, *Οι Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος*, έκδοση Ηρόδοτος, Αθήνα, 2000, σ. 30

Στον κώδικα 461 της Ι. Μ. Χιλανδαρίου του Αγίου Όρους σώζεται μια συλλογή του πρώτου τετάρτου του 15^{ου} αιώνα όπου η Ακολουθία και ο σύντομος Βίος της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής διατηρούνται στο φφ. 1-18v¹⁴⁶. Στον Κανόνα που δανείστηκε από την παλαιότερη Ακολουθία (του 13^{ου} αιώνα) προστέθηκε ακόμα ένας δεύτερος Κανόνας, άγνωστος προηγουμένως, που συνετέθη στη Σερβία το 1396, όταν μεταφέρθηκαν τα λείψανα της οσίας από το Τύρνοβο στο Βελιγράδι. Σύμφωνα με τα στοιχεία του κειμένου, τα πρώτα στιχηρά για τους αίνους αλλά και οι στίχοι του προλόγου είναι πρωτότυπη σύνθεση, πιθανότατα γραμμένη από Σέρβους υμνογράφους¹⁴⁷.

Άλλη Ακολουθία της οσίας, ανώνυμου συντάκτη, όπου η οσία Παρασκευής εξυμνείται ως πλούτος, βοήθεια και στολίδι της σερβικής πρωτεύουσας και της σερβικής γης, υποτίθεται ότι εμφανίστηκε μετά τη μεταφορά των λειψάνων της οσίας στο Βελιγράδι (1396). Η Ακολουθία αυτή της οσίας είναι προσαρμοσμένη στο Ιεροσολυμίτικο Τυπικό και βασισμένη στην παλιά σλαβική Ακολουθία¹⁴⁸ με νέα στοιχεία, όπως ο Παρακλητικός Κανόνας. Η νεότερη έρευνα ταυτίζει ομόφωνα τον ανώνυμο συντάκτη της ολόκληρης αυτής Ακολουθίας της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής αλλά και του κανόνα της με τον Γρηγόριο Τσάμπλακ¹⁴⁹.

¹⁴⁶Η αρχή της συλλογής έχει χαθεί και το υπόλοιπο μέρος της, ειδικά στα πρώτα φύλλα καθίστανται δυσανάγνωστοι λόγω σοβαρών ζημιών στο υλικό. Τόσο τα ορθογραφικά χαρακτηριστικά όσο και το περιεχόμενο της Ακολουθίας υποδεικνύουν ότι το κείμενο συντάχθηκε σε σερβικό πολιτιστικό περιβάλλον. E. Mineva, ό. π. 131.

¹⁴⁷Σε μερικές περιπτώσεις το χειρόγραφο του κώδικα 461 της Ι.Μ. Χαλανδρίου προσφέρει καλύτερη και ακριβέστερη ανάγνωση σε σχέση με το Μηναίο του Δραγάν. E. Mineva, ό. π., σ. 131-132.

¹⁴⁸Τα χαρακτηριστικά της ακολουθίας προδίδουν το συγγραφικό ύφος του κύριου εκφραστή της υμνογραφικής παραδόσεων της λόγιας Σχολής του Τυρνόβου.

¹⁴⁹Νιχωρίτης, *Ο ρόλος του Αγίου Όρους*, σ.6 βλ. Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 89-90. Ο Γρηγόριος Τσάμπλακ καθιέρωσε στο Κίεβο την τιμή της οσίας τη 14^η Οκτωβρίου. Ο ίδιος καταχώρησε στα ρωσικά μηναία την ακολουθία της οσίας, η οποία είναι επεξεργασία της παλιάς σλαβικής ακολουθίας.

Ο Παπαδόπουλος Κεραμεύς αναφέρει στην έρευνά του¹⁵⁰ ότι στον ιεροσολυμιτικό κώδικα 161, του 17^{ου} αιώνα, στα φφ.50-68 περιέχεται η *Ακολουθία εις την όσια Παρασκευήν την νέαν την έξ Έπιβατών, πονηθεισα Ματθαίω τῷ ταπεινῷ μητροπολίτη Μυρέων με αρχή Δεῦτε τήν θείαν και πάντιμον. Στο τέλος της ακολουθίας φφ. 54-66 παρατίθενται σίχοι πολιτικοί προς την αγία με αρχή «ταῦτα προσδέχου παρ'έμοῦ πολλῶ πόθῳ».*

Ο κώδικας 81[38] σ. 33-80, στον κατάλογο των χειρογράφων του Ελληνικού Φιλολογικού Συλλόγου Κωνσταντινουπόλεως του 18^{ου} αιώνα, περιέχει την *Ακολουθία τῆς παρακλήσεως τῆς όσιας μητρός ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς νέας, η εγγραφή της οποίας προσδιορίζεται περί το 1642¹⁵¹.*

Η πρώτη έντυπη, στην ελληνική γλώσσα, Ακολουθία της οσίας Παρασκευῆς της Επιβατηνῆς Ακολουθία τῆς τε όσιας μητρός ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς Νέας. Καί τοῦ όσιου πατρός ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Δεκαπολίτου¹⁵² έγινε στο τυπογραφείο του Βουκουρεστίου το 1692 από τον λόγιο με ελληνική παιδεία Șerban Greceanu και με τη δαπάνη του πρίγκιπα Constantin Basarab ώστε να εορταστεί λαμπρά η μνήμη αυτών των δύο αγίων κάθε χρόνο στην ευλογημένη Κυριαρχία της Ουγγροβλαχίας¹⁵³.

¹⁵⁰Π. Κεραμεύς, *Ιεροσολυμιτική βιβλιοθήκη*, τόμ. Α', σ. 257 βλ. Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 92.

¹⁵¹ Σαρρός, *Κατάλογος χειρογράφων*, σ. 135 περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Σ. Δ. Λάμπρου, ό. π., σ. 92-93.

¹⁵²Ο Όσιος Γρηγόριος έζησε τον 9ο αιώνα μ. Χ. και καταγόταν από την Ειρηνόπολη της Δεκαπόλεως και κοιμήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 816 μ. Χ. (μετά από βαριά αρρώστια). Τα άφθαρτα λείψανά του αγίου είναι ολόκληρα και βρίσκονται στο μοναστήρι Bistrița (Μπίστριτσα) της Ρουμανίας. Τα έφερε εκεί το 1492 ο κτήτορας του αυτού του μοναστηριού, Barbu Craiovescu από την Κωνσταντινούπολη (στα αρχαία ρουμανικά λεγόταν κάστρο του βασιλιά ή του Καίσαρα). Η μνήμη του τιμάται στις 20 Νοεμβρίου. C. Râmnicéanu, *Istoriisirea evenimentelor de la 1821 încoace în Vlahia, pe care însuși le-a văazut*, Β.Ο.Ρ., XIII (1889-1890), αρ. 7, σ. 365.

¹⁵³C. Erbiceanu, *Serviciul Cuvioasei Maicei noastre Parascheva și a Sfântului Grigorie Decapolitul, ediția 1692*, Β.Ο.Ρ., XVII (1893-1894), 9, σ. 709, Ștefan Zară, *Slujba Sfintei Cuvioasei Parascheva și*

Την έκδοση επιμελήθηκε ο ιερομόναχος Ανθιμος ό έξ Ίβηρίας¹⁵⁴, μετέπειτα ο μητροπολίτης Ουγγροβλαχίας. Η σύνταξη αυτής της πρώτης Ακολουθίας της οσίας (Α' έκδοση του Βουκουρεστίου 1692) είχε τον τίτλο *Slujba Sfintei Cuvioasei Parascheva și a Sfântului Cuvios Grigorie Decapolitul* (Ακολουθία της Αγίας Οσίας Παρασκευή και του Αγίου Οσίου Γρηγορίου Δεκαπολίτου). Η ακολουθία για την οσία Παρασκευή αποδίδεται στον Μελέτιο Συρίγο¹⁵⁵, ενώ εκείνη του Γρηγορίου του Δεκαπολίτου στον Ματθαίο Μυρέων (τέλη του 16^{ου} και αρχές του 17^{ου} αιώνα)¹⁵⁶. Αυτή η έκδοση έχει 116 σελίδες και επιπλέον τέσσερις που δεν έχουν αριθμό. Το κείμενο είναι γραμμένο στην βυζαντινή γλώσσα διακοσμημένο με προμετωπίδες, με απλά γράμματα και χρονογραφήματα. Στο πρώτο εξώφυλλο είναι γραμμένος ο τίτλος με έντονα μαύρα γράμματα μέσα σ' ένα πλαίσιο με απλά τυπογραφικά στολίδια και στην άλλη όψη του εξωφύλλου, μέσα σ' ένα απλό πλαίσιο, το οικόσημο της Ουγγροβλαχίας. όπου υπάρχει παρακάτω ελληνική επιγραφή: *ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Μπασαράμπας Βοεβόδας Έλέω Θεού εϋθέντης και Ηγεμών Πάσης Ούγκροβλαχίας*¹⁵⁷. Η Ακολουθία της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής βρίσκεται στις σελίδες 1-36, ενώ εκείνη του Γρηγορίου του

a Sfântului Cuvios Grigorie Decapolitul tipărită de către Sfântul Ierarh Antim Ivoireanul (București 1692), Râmnicul Vâlcea, nr. 26, 2017, σ. 168 – 169.

¹⁵⁴I. Bianu, N. Hodoș, D. Simonescu, *Bibliografia Românescă veche (1509-1830)* 964. *Slujba cuvioasei Parascheva din Epivates*, BDD – B352 – τομ. 3, σ. 207, Iași 1817- Grecește, B.O.R. 1888-1889, σ. 887-888.

¹⁵⁵I. Bianu, N. Hodoș, D. Simonescu, *Bibliografia Românescă veche (1509-1830)*, ό. π., σ. 207, Iași 1817- Grecește, B.O.R. 1888-1889, σ. 887-888, Evelina Mineva, *The Byzantine Hagiographic and Ymnographic texts on St. Parasceve of Epibatae*, Part one, Chapter V, σ. 152.

¹⁵⁶Γράφτηκε κατά τη διάρκεια της ηγεμονίας του Mihai Viteazul (1558-1601) όταν ο Ματθαίος Μυρέων βρισκόταν στη Ρουμανία και διορίστηκε ηγούμενος στο μοναστήρι Dealu (Târgoviște). Εξαιτίας των ουγγρικών εισβολών κρυβόταν σε μια σπηλαία φορογ υπήρχε και το άφθαρτο λείψανο του οσίου Γρηγορίου Δεκαπολίτου. C. Erbiceanu, σ. 714. βλ. Ș. Zară, σ. 172.

¹⁵⁷Ș. Zară, σ. 170.

Δεκαπολίτου στις σελίδες 37-69¹⁵⁸. Η Ακολουθία της οσίας περιλάμβανε τον Μικρό Εσπερινό, τον Μεγάλο Εσπερινό και ο Όρθρος.

Αξιοσημείωτο είναι ότι ύστερα από 50 χρόνια από τη μετακομιδή των ιερών λειψάνων της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής στο Ιάσιο το θαυμαστό αυτό γεγονός είχε ήδη καταγραφεί στη θεία λατρεία. Απόδειξη είναι ότι στη Δοξολογία από τα απόστιχα του Εσπερινού διαβάζονταν τα εξής *Bucurã-te în Domnul cetatea Moldovei în sînuri ținînd cortul Cuvioasei - Χαίρε εν Κυρίω η ακρόπολη της Μολδαβίας στους κόλπους σου κρατώντας τον κιβωτό της ευσεβούς Οσίας*¹⁵⁹.

Η Α΄ έκδοση της Ακολουθίας της οσίας Παρασκευής είχε ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο για τη διάδοση των λειτουργικών βιβλίων στη Ρουμανία ωστόσο και για τη γενίκευση της λατρείας των αγίων απέναντι στις προτεσταντικές καινοτομίες που απέρριπταν την τιμή των ιερών λειψάνων και των αγίων γενικότερα¹⁶⁰.

Υμνογραφικά έργα του Συρίγου είναι και οι δύο κανόνες: *Ποίημα Μελετίου του Συρίγου φέρων ακροστοιχίδα τήν δέ Παρθενίας βλάστημα Παρασκευήν αναμέλψω και Παρασκευήν το σκεῦος Χριτοῦ ὑμνήσω, ποίημα τοῦ αὐτοῦ*. Οι δύο αυτοί κανόνες περιέχονται στην Ακολουθία της οσίας Παρασκευής στους κώδικες 2943¹⁶¹ και 3079 της ΕΒΕ και στους αγιορείτικους κώδικες¹⁶². Επίσης ο πρωτ. Θεόδωρος Ζήσης απέδωσε στον Συρίγο τον Παρακλητικό Κανόνα από τον 8^ο κώδικα της Βατοπεδινής Σκήτης του Αγίου Δημητρίου (το πρώτο ήμισυ του 18^{ου} αιώνα, φφ. 70-76)¹⁶³.

¹⁵⁸Κάθε σελίδα έχει 27 σειρές. Σ. Zară, σ. 170.

¹⁵⁹C. Erbiceanu, σ. 711-712.

¹⁶⁰Σ. Zară, σ. 172.

¹⁶¹Σύγχρονος Ελληνικός Βίος Της οσίας. Ο συγγραφέας αυτού του Βίου είναι αρκετά ασυνεπής στην απόδοση των ξένων ονομάτων στα ελληνικά, γεγονός που μπορεί να προκαλέσει σύγχυση στον αναγνώστη. Evelina Mineva, Part one, ό. π., Appendix I, σ. 230.

¹⁶² Τα ακρόστιχα των δύο κανόνων διαφέρουν από τους στίχους για την οσία Παρασκευή που περιέχονται στον αυτόγραφο του Μ. Συρίγου κώδικα του Μετοχίου του Παναγίου Τάφου (ΜΠΤ) 780 [748].

¹⁶³Περισσότερες λεπτομέρειες βλ. Σ. Δ. Λάμπρου, σ. 94.

Το 1817 στο ελληνικό τυπογραφείο του Ιασίου, με τη φροντίδα και τη δαπάνη του ηγουμένου της μονής των Τριών Ιεραρχών Σεραφείμ Καρακαλληνού¹⁶⁴, έγινε η Β' έκδοση της *Ακολουθίας της οσίας μητρός ημών Παρασκευής της Επιβατηνής, νῦν ἐκ νέου ἐπιμελῶς διορθωθείσα και προσθήκαις πλουτισθείσα*, που είναι μια απόδοση της εκδόσεως του Βουκουρεστίου. Συγκρίνοντας αυτή την έκδοση του Βίου (1817) της οσίας η οποία έχει την υπογραφή του Μελετίου Συρίγου με τον Βίο του Βασιλικού του διακόνου διαπιστώνουμε ότι είναι στην πραγματικότητα μια συνοπτική έκδοση του Βίου του Βασιλικού, γεγονός που αποδεικνύεται¹⁶⁵ όχι μόνο από τα βασικά στοιχεία της ζωής της οσίας - τα οποία ταυτίζονται στα δύο κείμενα (μόνο οι προσευχές, οι ρητορικές παρεκβάσεις και τα θαύματα που έκανε η οσία έχουν παραλειφθεί) -, αλλά και από την πανομοιότυπη γλώσσα και τις εκφράσεις που χρησιμοποιήθηκαν.

Η Ακολουθία της οσίας γνώρισε και την Γ' έκδοσή της η οποία ήταν μια δίγλωσση έκδοση (στα ελληνικά και ρουμανικά), έχοντας μεταφραστή τον N. Camariano¹⁶⁶. Επίσης αποτελεί πιστή ανατύπωση της προηγούμενης (του 1817)¹⁶⁷. Η έκδοση πραγματοποιήθηκε το 1841 στο Ιάσιο¹⁶⁸, με τις ευλογίες του τότε Μολδαβού μητροπολίτη του Ιασίου Veniamin (Βενιαμίν).

Μια άλλη Ακολουθία συνετέθη το 1844 από τον αγιορείτη μοναχό Ιάκωβο Κωφό Νεασκητιώτη, με τη φροντίδα του τότε ηγουμένου της Ι. Μ.

¹⁶⁴*Bibliografia Românească veche (1509-1830)*, σ. 208.

¹⁶⁵E. Mineva, *The Byzantine Hagiographic and Ymnographic texts on St. Parasceve of Epibatae*, Part one, Chapter V, σ. 169 Περισσότερες λεπτομέρειες στον πίνακα σ. 170. *Comparison of the contents of the Byzantine and Slavonic vitae of St Parasceve of Epibatae*.

¹⁶⁶*Bibliografia Românească veche (1509-1830)*, ό. π., σ. 213.

¹⁶⁷*Bibliografia Românească veche (1509-1830)*, σ. 213, Σ. Δ. Λάμπρου, σ. 98.

¹⁶⁸Ο Αποστολίδης (1942: σ. 429) σημειώνει ότι η πρώτη έκδοση βρίσκεται στο Βρετανικό Μουσείο αρ. 869, στη Ρουμανική Ακαδημία και στη Βιβλιοθήκη Bollandists στις Βρυξέλλες, ενώ η δεύτερη έκδοση στην Βιβλιοθήκη Αθηνών της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας. E. Mineva, *The Byzantine Hagiographic and Ymnographic texts*, σ. 152-153.

Φιλοθέου του Αγίου Όρους Βαρθολομαίου (η αγιορείτικη μονή κατείχε μετόχια στην περιοχή του Θεολόγου από το 1287). Χειρόγραφο της Ακολουθίας βρίσκεται στον ναό αφιερωμένο και στις δύο αγίες, της Παρασκευής Παλαιάς και της Παρασκευής της Επιβατηνής, στο χωριό Θεολόγο της νήσου Θάσου (οικοδομήθηκε το 1833). Η ανάγκη συνεορτασμού των δύο αγίων οδήγησε στη δημιουργία ειδικής υμνολογικής σύνθεσης προς τιμή της οσίας¹⁶⁹.

Το 1921 στην Κωνσταντινούπολη, προς όφελος της φιλοπτώχου Αδελφότητος κυριών και δεσποινίδων Επιβατών της Ανατολικής Θράκης, έγινε η πρώτη νεώτερη ανατύπωση της έκδοσης του Ιασίου 1817. Το προοίμιο της έκδοσης του Ιασίου αντικαθίσταται από ολιγοσέλιδο ιστορικό σημείωμα αναφερόμενο στην πατρίδα της οσίας, τους Επιβάτες, στον Βίο και στα θαύματά της, τα οποία συνέγραψε ο πρωτοσύγκελλος Κυπριανός Στυλιανίδης¹⁷⁰, καθηγητής των Αρχιγενείων Εκπαιδευτήριων. Αργότερα το 1971 έγινε ακριβής ανατύπωση της έκδοσης του 1921, υπό την επιμέλεια και τη δαπάνη της Φανής Ν. Σκιπιτάρη, πτυχιούχος των Αρχιγενείων Εκπαιδευτηρίων¹⁷¹.

Το 1938 έγινε μια άλλη έκδοση της Ακολουθίας της οσίας, προς τιμή του εθνικού ευεργέτου των Επιβατών Σαράντη Αρχιγένη και της πολιούχου των, οσίας Παρασκευής, υπό την επιμέλεια της Ζωής Σακκίδου. Η συγκεκριμένη Ακολουθία της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής περιλαμβάνεται στο τρίτο τμήμα της έκδοσης, στις σελίδες 32-58 και αποτελεί ανατύπωση της Ακολουθίας της εκδόσεως του Ιασίου (1817) (έχοντας υπόψιν ότι παρουσιάζει τα ίδια ορθογραφικά λάθη).

¹⁶⁹Περισσότερα βλ. Σ. Δ. Λάμπρου, σ. 101-104.

¹⁷⁰Συλλογή Κυπριανού Στυλιανίδου πρωτοσυγγέλλου, καθηγητού τῶν Αρχιγενείων Ἐκπαιδευτηρίων γενομένη προς.

¹⁷¹Για να διατεθεί προς όφελος του Ιερού Ναού της οσίας τον οποίο ανήγειραν οι πρόσφυγες από τους Επιβάτες της Ανατολικής Θράκης στους Νέους Επιβάτες Θεσσαλονίκης και για να ψάλλεται στην πανήγυρη του ναού της οσίας.

Ο πρωτ. Θ. Ζήσης επισημαίνει ότι¹⁷² αν και οι νεώτερες εκδόσεις αποτελούν ανατύπωση της έκδοσης του Ιασίου (1817), αντικαθιστούν το προοίμιο εκείνης της έκδοσης παραθέτοντας δικές τους εισαγωγικές αφορώσεις, προσαρμοσμένες στις ανάγκες των κατοίκων των Επιβατών και της Καλλικράτειας, στον Βίο, στην πατρίδα και στα θαύματα της οσίας. Ανάλογα με τον τόπο που ψάλλεται η Ακολουθία αντικαθίστανται οι εκφράσεις «Μολδαβίας τό καύχημα», «ἀγάλου ἐν Κυρίῳ πόλη Μολδαβίας», «χαρᾶς πληροῦται ἡ γῆ τῆς Μολδαβίας», με τις εκφράσεις «Ἐπιβατῶν» ἢ «Καλλικράτειας καύχημα, πόλις, γῆ» αντίστοιχα.

Ἡ παλαιότερη Ακολουθία του 13^{ου} αἰῶνα προς τιμὴ της οσίας Παρασκευῆς της Επιβατηνῆς εἶναι μια μόνιμη και ανεξάντλητη πηγή για ὅλα τα υμνολογικά κείμενα. Το κάθισμα, το κοντάκιο και το απολυτίκιο (το τροπᾶριο της οσίας) εἶναι εκείνα τα τμήματα με τη μεγαλύτερη διανομή στην παράδοση του χειρογράφου. Ωστόσο εἶναι προτιμότερο να μιλάμε για διάφορους κύκλους υμνογραφικῶν κειμένων, καθένας ἀπὸ τους οποίους περιλαμβάνει κείμενα διαφορετικῆς προέλευσης και διαφορετικά χρόνια: ο παλαιότερος κύκλος του Τυρνόβου (14^{ου} αἰῶνα), του σερβικῶν κύκλου του 15^{ου}-16^{ου} αἰῶνα, του ρουμανικῶν και του ρωσικῶν κύκλου¹⁷³.

¹⁷²Θ. Ζήσης, *Συμπληρωματικά*, σ. 453.

¹⁷³E. Mineva, *Five Hymnographical works*, second part (summary) σ. 132-133.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β'

Β.1. Η πορεία των ιερών λειψάνων στα Βαλκάνια

Ο χρόνος ευρέσεως των λειψάνων και η αφετηρία της τιμής της οσίας βάση των πηγών προσδιορίζεται κατά τη διάρκεια της βασιλείας του Ρωμανού Γ' Αργυρού (1028-1034) ή της βασιλείας του Ρουμανού Διογένους (1068-1071)¹⁷⁴.

Από τη θαυμαστή αποκάλυψη του τάφου της οσίας Παρασκευής της Επιβατινής στην Καλλικράτεια, την τοποθέτηση του ιερού της σκηνώματος στον ναό των Αγίων Αποστόλων και τις μετακινήσεις του για ποικίλους λόγους διαδοχικά στον Τύρνοβο, στο Βιδύνιο, στο Βελιγράδι, στην Κωνσταντινούπολη και στο Ιάσιο, όπου και είναι θησαυρισμένο μέχρι και σήμερα, έχουν γραφεί πολλά και συχνά αντίθετα μεταξύ τους.

Διαφορετικές απόψεις υπάρχουν γύρω από την περιοδεία του λειψάνου της οσίας Παρασκευής, αρκετές όμως δεν τεκμηριώνονται ιστορικά, στηρίζονται περισσότερο σε προφορικές παραδόσεις Σλάβων και ίσως σε δικές τους επιθυμίες.

β.1. Α' περιοδεία του σκηνώματος (1231-1521)

Κατά την περίοδο της εκχριστιανισμού των Βουλγάρων επί βασιλείων αυτών Πέτρου και Ιωάννου Ασάν (1290-1310), στην κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Λατίνους και την αρπαγή των θησαυρών της, ο ναός της Αγίας Σοφίας, ο οποίος είχε λείψανα αγίων, πολύτιμα ιερά σκεύη, κειμήλια και αγάλματα, απογυμνώθηκε. Τα βασιλικά ταμεία τα άδειασαν και όλους τους θησαυρούς τους έστειλαν στην Ιταλία.

¹⁷⁴Σ. Δ. Λάμπρου, *Παρασκευή η Επιβατινή. Οσία*, Μεγάλη Ορθόδοξη Χριστιανική Εγκυκλοπαίδεια, τομ. 12, εκ. Στρατηγικές, σ. 197.

Από τα συναξάρια της οσίας διαπιστώνουμε ότι το 1231¹⁷⁵ ξεκίνησε η «αναγκαστική» περιοδεία του λειψάνου της οσίας¹⁷⁶. Δεν υπάρχουν όμως ξεκάθαρες απαντήσεις γύρω από τους λόγους που οδήγησαν στην ανάγκη της μεταφοράς των λειψάνων της οσίας από τον ναό των Αγίων Αποστόλων της Καλλικράτειας στον Τύρνοβο, την τότε πρωτεύουσα του Βουλγαρικού κράτους, όπου παρέμειναν μέχρι το 1293.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός της ιδιαίτερης αδυναμίας και αγάπης που είχαν οι άρχοντες κρατών της Βαλκανικής Χερσονήσου για τα λείψανα. Οι Άγιοι, λείψανα των οποίων προέρχονταν από περιοχές της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας και τα οποία είχαν στην πρωτεύουσα του κράτους τους, θεωρούνταν προστάτες της χώρας τους και των ίδιων. Δεν είναι τυχαίο ότι στο Τύρνοβο, στην πρωτεύουσα της Βουλγαρίας, προοδευτικά συγκεντρώθηκαν τα λείψανα των αγίων Ιωάννη του Ριλιώτη, της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής, του Ιλαρίωνος Μογχλενών, Φιλοθέας, Ιωάννη Πολυβότου κ.ά.¹⁷⁷

Πληροφορίες από την πρώτη φάση της περιοδείας του λειψάνου της οσίας μας παρέχονται από τον Βίο της οσίας Παρασκευής του Βούλγαρου πατριάρχη Τυρνόβου Ευθύμιο ο οποίος αναφέρεται στον πόθο του Ιωάννη Ασέν Β'¹⁷⁸ να αποκτήσει το ιερό λείψανο της οσίας που του προκάλεσε μεγάλη εντύπωση. Ο ίδιος κάνει αναφορά στην προστάτιδα του Τυρνόβου και τη θαυματουργική δύναμη των λειψάνων τα οποία εξασφαλίζουν την

¹⁷⁵Στο *Acta Sanctorum*, που εκφράζει σλαβικές πηγές, αναφέρεται ότι το 1221 έγινε η μεταφορά των λειψάνων βλ. Αθανασίου Δ Κουμπαρούλη, σ.87, Pr. Constantin Chiriac, *La Prea Cuvioasa Parascheva (hramul Catedralei episcopale din Roman)*, MMS, 1971, an. XLVII, αρ. 9-12, σ. 668, I. Vicovan, σ. 22-23.

¹⁷⁶Εύλογιος Κουρίλας, *Άγιοι Μάρτυρες Ηρακλείας, Παρασκευή ή Νέα*, περιοδικό «Θρακικά» 17 (1942), σ. 178.

¹⁷⁷Απόσπασμα από ομιλία του Δημητρίου Γόνη, *Η οσία Παρασκευή η Επιβατινή, μια πανβαλκάνια Αγία*, Αθήνα, 2020. Περισσότερες λεπτομέρειες αναφέραμε στην 113^η υποσημείωση.

¹⁷⁸Η ίδρυση του δεύτερου βουλγαρικού κράτους από τους αδελφούς Πέτρο και Ιβάν (Ιωάννης) Ασέν συνοδεύτηκε με την ίδρυση της Αρχιεπισκοπής Τυρνόβου 1187 και στη συνέχεια πατριαρχείο της Βουλγαρίας. Μετά τον θάνατο του Ευθυμίου υποβιβάστηκε το Πατριαρχείο σε απλή Μητρόπολη.

ευημερία του βουλγαρικού λαού. Επίσης περιγράφει με πανηγυρικό λόγο χρησιμοποιώντας κατάλληλες λέξεις και ρητορικά σχήματα για να διαβαστεί σε ακροατήριο την υποδοχή του ιερού λειψάνου από τη βασιλική οικογένεια¹⁷⁹.

Ο συγγραφέας του βιβλίου *Τα θρακικά*, ο Ευστράτιος Δράκος, ο οποίος εκφράζει περισσότερο τις απόψεις του Πατριαρχείου της Κωνσταντινουπόλεως, χωρίς να δώσει καμία άλλη επιπλέον εξήγηση, υποστηρίζει ότι δεν πρόκειται για παραχώρηση του λειψάνου προς τον αυτοκράτορα αλλά για «άρπαγή»: «*Το λείψανον ταύτης ήρπάγη ἐκ Καλλικράτειας και μετεφέρθη εἰς Τύρνοβον ...*»¹⁸⁰.

Ο Ιβάν (Ιωάννης) Ασέν Β'¹⁸¹ ήταν αυτοκράτορας της Βουλγαρίας, γιος του βασιλιά Ασέν του Γέροντος, ο οποίος υπέταξε τη Μακεδονία, τη Θράκη, τη Δαλματία, τη Μοισία, τη Θεσσαλία και τη Θεσσαλονίκη μέχρι τη Δράτσα, φτάνοντας να κυριεύσει την Αδριανούπολη και γύρω περιοχές της Κωνσταντινούπολης. Εκμεταλλευόμενος τις συνθήκες που επικράτησαν στα Βαλκάνια μετά τη Δ' Σταυροφορία του 1204¹⁸² αλλά και τις στρατιωτικές του επιτυχίες εναντίον των Λατίνων, απομάκρυνε¹⁸³ τα

¹⁷⁹Η υποδοχή του ιερού λειψάνου έγινε 4 χιλιόμετρα έξω από τον Τύρναβο. P. Sidoreac, *Sfânta Parascheva – Călăuza Pelerinilor*, (Οσία Παρασκευή – Η Οδηγός των Προσκυνητών), σ. 43.

¹⁸⁰ Α. Δ. Κουμπαρούλης, ό. π., σ. 77.

¹⁸¹Ο Ιβάν Ασέν Β' ήταν πεθερός του Σέρβου βασιλιά Βλάντισλαβ, ανιψιού του αγίου Σάββα. Χαρακτηρίζεται ως ένας από τους μεγαλύτερους Βούλγαρους βασιλείς και ο μεγαλύτερος της 2ης δυναστείας. Χαρακτηριστικότερος σταθμός στην βασιλεία του ήταν η συμμαχία με τον Ιωάννη Γ' Βατάτζη (1235), η επαναφορά της Βουλγαρικής εκκλησίας στην Ορθοδοξία με την ίδρυση του Βουλγαρικού πατριαρχείου μετά από ένα μακρύ χάσμα από το 1018. Σε όλες τις περιοχές που κατακτούσε χειροτονούσε νέους μητροπολίτες και επισκόπους διώχνοντας τους Λατινόφρονες. Αναγνωρίστηκε επίσης ως αυτοκράτορας και είναι ο πρώτος που έκοψε νομίσματα. Επί εποχής του η Βουλγαρία έγινε το ισχυρότερο κράτος στα Βαλκάνια όμως με τον θάνατό του άρχισε ολική παρακμή σε όλα τα επίπεδα λόγω ανικανότητας των διαδόχων του, αφού και ο ίδιος δεν φρόντισε να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις ώστε το κράτος του να εξακολουθήσει να βρίσκεται σε ακμή. Αξιοσημείωτη είναι επίσης η ευσέβεια και η φιλανθρωπία του.

¹⁸² Απόσπασμα από ομιλία του Δημητρίου Γόννη, *Η οσία Παρασκευή η Επιβατηγή, μια πανβαλκάνια Αγία*, Αθήνα, 2020.

¹⁸³Σύμφωνα με το κείμενο του Ματθαίου, που είναι ελεύθερη μετάφραση του κειμένου του Ευθυμίου, κατά τις διηγήσεις των εκεί πιστών, ο Ιβάν Ασέν Β' πίεζε ασφυκτικά τους

τίμια λείψανα της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής από την πολιορκούμενη Καλλικράτεια και τα μετέφερε στη δική του πρωτεύουσα Τύρνοβο να τα «διασώσει»¹⁸⁴, θέλοντας να ενισχύσει την πίστη του λαού του και παράλληλα να τον απαλλάξει από τις Καθολικές επιρροές.

Στην υποδοχή των λειψάνων στα βουλγαρικά σύνορα βρίσκονταν ο αυτοκράτορας Ιβάν ο Β΄, ο πατριάρχης Τυρνόβου Βασίλειος, η βασίλισσα Άννα με τη Ελένη, η μητέρα του αυτοκράτορα, η σύγκλητος, ο στρατός και όλος ο κλήρος¹⁸⁵. Με θυμιάματα και ψαλμωδίες υποδέχτηκαν εορταστικά τα τίμια λείψανα της οσίας. Ο βασιλιάς γονάτισε στο έδαφος δίπλα στη λάρνακα, ασπάστηκε το ιερό λείψανο με ευλάβεια και ευχαρίστησε τον Θεό που τον αξίωσε να το προσκυνήσει. Στη συνέχεια το σκηνωμα της οσίας ασπάστηκαν οι βασίλισσες, η σύγκλητος και ο πατριάρχης και με θυμιάματα, κεριά και ψαλμωδίες το προέπεμψαν μέχρι τον καθεδρικό βασιλικό ναό της Κοίμησης της Θεοτόκου¹⁸⁶ στην κάτω πόλη¹⁸⁷, όπου και το κατέθεσαν. Εδώ παρέμειναν πάνω από έναν αιώνα μέχρι το 1393.

Ο Porcescu Scarlat¹⁸⁸ αναφέρει ότι μετά τη μάχη της Νικοπόλεως (1396), η κατάσταση έγινε απελπιστική λόγω της ήττας του βασιλιά των Ούγγρων Σιγισμούνδου από τους Οθωμανούς. Η Βουλγαρία έγινε τμήμα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και το ιερό λείψανο της οσίας

Φράγκους ζητώντας από τους λατινικές αρχές να του παραδώσουν το λείψανο της οσίας. Παρά το γεγονός ότι τους υποσχέθηκε να τους χαρίσει τους φόρους και να μην τους πολεμήσει, οι Φράγκοι δεν ήθελαν να του δώσουν το λείψανο και γι' αυτό κίνησε για πόλεμο απειλώντας τους. Μόλις άκουσαν αυτό οι Φράγκοι υπέκυψαν και έδωσαν το λείψανο. Αφού ο Ασέν Β΄ πέτυχε αυτό που ποθούσε, έστειλε τον μητροπολίτη Πρεσλάβας Μάρκο και με συνοδεία κληρικών μετέφεραν το άγιο λείψανο στον Τύρνοβο. Αθανασίου Δ. Κουμπαρούλη, ό. π., σ. 84-88 .

¹⁸⁴ Απόσπασμα από ομιλία του Δημητρίου Γόνι, ό, π.

¹⁸⁵S.Melchisedec, *Viața și minunile Cuvioasei maicii noastre Parascheva cea nouă și Istorical sfintelor ei moaște*, σ. 23-25.

¹⁸⁶Άλλες πηγές αναφέρουν τον ανεγερμένο ναό της αγίας Παρασκευής (Sveta Petka) του Τυρνόβου στο Tsarevets (Τσάρεβατς), ενώ κάποιοι άλλοι τον ναό των Αγίων Τεσσαράκοντα. - Χρήστο Ποπόβ βλ. Α. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 93, I. Vicovan, σ. 20-21.

¹⁸⁷Ντράγκιτσα Τάντιτς – Παπανικολάου, Η τιμή της Αγίας Παρασκευής στη Σερβία. Ιστορικο-εθνολογική παρουσίαση. Απόσπασμα από την εισήγηση.

¹⁸⁸S. Porcescu, *Cuvioasa Parascheva de la Iași, Sfinți Români și apărători ai legii strămoșești*, σ. 45-50.

Παρασκευής Επιβατηγής μεταφέρθηκε μέσω Βιδυνίου στο Βελιγράδι (1398). Σύμφωνα με άλλες πηγές, όταν το λείψανο της οσίας βρισκόταν στη Μπρούσα¹⁸⁹ (δεν αναφέρεται η χρονολογία), ο Σέρβος βασιλιάς Στέφανος Λαζάρεβιτς συκοφαντήθηκε στον σουλτάνο Βαγιαζήτ Α' (1389-1402) ότι είχε φιλικές σχέσεις με τον Ούγγρο βασιλιά.

Άλλη περιγραφή της πορείας του λειψάνου της οσίας Παρασκευής από τον Τυρνόβο στο Βιδύνιο μας διασώζει και ο μητροπολίτης Κιέβου Γρηγόριος Τσάμπλακ¹⁹⁰. Ο λόγος του περί της μετακομιδής των λειψάνων της οσίας είναι προσθήκη στον Βίο που έχει γραφεί από τον πατριάρχη Τυρνόβου Ευθύμιο. Υποστηρίζει ότι τα λείψανα της οσίας μετά την κατάκτηση του Τυρνόβου μεταφέρθηκαν στη Βλαχία - τα ζήτησε από τον σουλτάνο ο ηγεμόνας της Μολδοβλαχίας Μίρτσεα ο Γέρος 1355-1418 (Mircea cel Bătrân) - και από τη Βλαχία ο Σουλεϊμάν ο Β (1520-66) τα έστειλε στην Κωνσταντινούπολη και από κει επέστρεψαν στο Βελιγράδι¹⁹¹. Στην μετάφραση του λόγου του Τσάμπλακ από τον μητροπολίτη του Ρόμαν Μελχισεδέκ αναφέρεται ότι, για να διαφυλαχθούν τα ιερά λείψανα, το 1388 ο τσάρος Ιωάννης Σισμάν Γ' και ο πατριάρχης Τυρνόβου Ευθύμιος αποφάσισαν να τα στείλουν στις ρουμανικές χώρες, κατόπιν αιτήσεως του Μίρτσεα¹⁹² και ύστερα, το 1395, μετά τη μάχη του Rovine οι Οθωμανοί

¹⁸⁹Α. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 92-93.

¹⁹⁰1364-1420 Υπήρξε μαθητής του Ευθυμίου Τυρνόβου. Υπηρέτησε ως κληρικός στο πατριαρχείο της Κωνσταντινουπόλεως, από το οποίο στάλθηκε ως αποκριστής το 1401 στη Μολδαβία, μετά ηγούμενος της μονής Παντοκράτορα Neamț (Νεάμτς) και στη συνέχεια μητροπολίτης Σουκτσέαβας. Από το 1414 μητροπολίτης Κιέβου.

¹⁹¹Ο αρχιμανδρίτης Ιουστίν Πόποβιτς, καθηγητής Δογματικής, αναφέρει ότι μετά την κατάκτηση της πόλεως του Τυρνόβου από τον Βαγιαζήτ το λείψανο της οσίας μεταφέρθηκε εις την Βλαχίαν, αναφέρεται η πόλη Βιντίν, και μετά εις την Μπρούσα. Ίσως το Βιδύνιο άνηκε τότε στον Μίρτσεα της Βλαχίας έως το 1396 όταν καταλήφθηκαν από τους Οθωμανούς και τα λείψανα της οσίας δόθηκαν στη Σερβία. Βλ. Πόποβιτς, *Βίοι αγίων*, ό. π., σ. 30-35.

¹⁹²Στην πανηγυρική ομιλία του Γρηγορίου Τσάμπλακ στην οσία Παρασκευή αναφέρεται ο μητροπολίτης Μολδαβίας και Μπουκοβίνας I.P.S. Daniel (Δανιήλ) - σήμερα πατριάρχης της Μολδαβίας - και λέει ότι μεταφράστηκε ελεύθερα από τον επίσκοπο Μελχισεδέκ Στεφανέσκου του Ρόμαν (Melhisedeck Ștefănescu, episcop de Roman), ο οποίος από λάθος αντικατέστησε τον Βούλγαρο Αυτοκράτορα Στρατιμίρ σε Μίρτσεα (Mircea cel Bătrân).

ληλατούν τις ρουμανικές χώρες και ο σουλτάνος δωρίζει τα λείψανα στη βασίλισσα της Σερβίας Μίλιτσα. Αυτή η άποψη δε διασταυρώνεται με τις νεότερες ρουμανικές μελέτες.

Η τσαρίνα Μίλιτσα (μητέρα του βασιλιά Στεφάνου Λαζάρεβιτς), μετά από τη μάχη του Κοσσόβου όπου σκοτώθηκε ο σύζυγός της, ο βασιλιάς Λάζαρος, ήταν πρώτη γυναίκα στη σερβική ιστορία που ανέλαβε διπλωματικές αποστολές κατά την περίοδο που ο γιος της βρισκόταν σε μεγάλες δυσκολίες τόσο στο εσωτερικό όσο και στο εξωτερικό. Η ίδια κατάφερε να επηρεάσει το 1398¹⁹³ τον σουλτάνο Βαγιαζήτ Α΄ και να πετύχει τη μεταφορά του λειψάνου της αγίας Παρασκευής της Επιβατηνής από το Βιδύνιο στο Βελιγράδι¹⁹⁴ όπου παρέμεινε περίπου 125 χρόνια. Μια διαφορετική πηγή αναφέρει ότι με συγκατάθεση του τότε Πατριάρχου, η τσαρίνα Μίλιτσα έστειλε στο χαρέμι του Βαγιαζήτ Α΄ τη μικρή της κόρη Ολιβέρα (Δέσποινα) το έτος 1389¹⁹⁵.

Η Μίλιτσα (μετέπειτα μοναχή Ευγενία), με τους γιούς της, Στέφανο και Βουκ, μαζί με την Ευφημία, τη χήρα του δεσπότη Ούγκλεση (1356-1371) επισκέφτηκαν τον σουλτάνο στο Βιδύνιο παρακαλώντας τον να τους επιτραπεί να λάβουν τα ιερά λείψανα. Είναι χαρακτηριστικό ότι ο Βαγιαζήτ Α΄ τους ειρωνεύτηκε για την επιθυμία τους να λάβουν «ξερά κόκαλα» αντί να ζητήσουν κάτι πολυτιμότερο, κατά την άποψή του. Η Μίλιτσα και η Ευφημία του απάντησαν ότι είναι έτοιμες να ανταλλάξουν αυτά τα οστά με όλη τους την περιουσία.¹⁹⁶ Τελικά ο σουλτάνος υποχωρεί και τους παραχώρησε τα άγια λείψανα της οσίας. Υπάρχει και η εκδοχή ότι, μαζί με τα λείψανα της οσίας Παρασκευής Επιβατηνής, παρέλαβαν το χέρι του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου (σήμερα φυλάσσεται στο

¹⁹³Λόγος, του Γρηγορίου Τσάμπλακ από Βασιλική Κουτρομπέλη, *Οι αγίες της Σερβικής Εκκλησίας*, διδακτορική διατριβή, Α.Π.Θ, 2009, σ. 70-71.

¹⁹⁴ Ο ίδιος, *ό. π.*, σ. 70-71.

¹⁹⁵Α. Δ. Κουμπάρουλη, σ. 90, Ιουστίν Πόποβιτς, *Βίοι αγίων* (τόμ. Οκτωβρίου και τόμ. Απριλίου) μτφ. Αλ. Παναγόπουλος), Πάτρα 1992, σ. 23, υποσ. 1.

¹⁹⁶Β. Κουτρομπέλη, σ. 71.

Μοσχοβίτικο Κρεμλίνο), και τα λείψανα της αγίας αυτοκράτειρας Θεοφανώς¹⁹⁷.

Αφού παρέλαβαν τα λείψανα της οσίας, οι ευσεβείς αυτές γυναίκες, κλαίγοντας τα άλειψαν με μύρα, τα έντυσαν με ενδύματα μεγάλης αξίας και στη συνέχεια τα μετέφεραν με μεγάλη τιμή στην εκκλησία του παλατιού στο Κρούσεβατς. Αργότερα, ο γιος της Μίλιτσα, ο Στέφανος Λαζάρεβιτς, μετέφερε τα λείψανα της οσίας Παρασκευής στο Βελιγράδι στον ναό που έκτισε προς τιμή της οσίας η τσαρίνα το 1417¹⁹⁸ όπου φυλάχθηκαν μέχρι το 1521¹⁹⁹. Αυτός ο ναός καταστράφηκε από τους Τούρκους όμως αργότερα, κατά την παράδοση, κτίστηκε ο σημερινός ναός της οσίας Παρασκευής²⁰⁰.

Μετά την πτώση της Σερβικής πρωτεύουσας στα χέρια των Τούρκων το 1521, ο σουλτάνος Σουλεϊμάν Α΄ ο Μεγαλοπρεπής (1520-1566) μετέβαλε τον κεντρικό ναό του Βελιγραδίου σε τζαμί²⁰¹ και άδειασε τη μητρόπολη απ' όλα τα λείψανα που υπήρχαν εκεί. Τα λείψανα για τους Οθωμανούς εκείνη την εποχή αποτελούσαν τρόπαια επί της νίκης των Χριστιανών. Όταν έμαθε ο Σουλεϊμάν Α΄ για το ιερό λείψανο της οσίας Παρασκευής, τα θαύματα τα οποία έκανε στο Βελιγράδι, αλλά και το γεγονός ότι αποτελούσε ιερό προσκύνημα των Ορθοδόξων Χριστιανών²⁰², με θεία δύναμη και ενέργεια, αλλά και με την πρεσβεία της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής το απέστειλε από το Βελιγράδι στην Κωνσταντινούπολη²⁰³.

¹⁹⁷Β. Κουτρομπέλη ο. π., σ. 71.

¹⁹⁸ Ι. Πόποβιτς, *Βίοι αγίων*, σ. 22-23, σημ. 13, Σ. Δ. Λάμπρου, *Η Αγία Παρασκευή*, σ. 66-67, Α. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 90.

¹⁹⁹ Ι. Vicovan, σ. 25.

²⁰⁰ Ο ίδιος, ό. π.

²⁰¹ Α. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 90, Ι. Vicovan, σ. 25.

²⁰² Απόσπασμα από ομιλία του Δημητρίου Γόνη, ό. π.

²⁰³ Calinic Botoșăneanul, ό. π., σ. 168 – 170, S. Melhisedeck, *Viața și minunile Cuvioasei maicii noastre Parascheva cea nouă și Istoricul sfintelor ei moaște*, σ. 26-29.

Σέρβικες και ρουμανικές μελέτες αναφέρουν το γεγονός ότι αρχικά ο σουλτάνος τοποθέτησε το σκήνωμα της οσίας στο δικό του παλάτι στην Κωνσταντινούπολη²⁰⁴. Εκεί στο σαράι του Σουλεϊμάν Α΄, το λείψανο της οσίας Παρασκευής επιτελούσε αναρίθμητα θαύματα σε χριστιανούς αλλά και σε μουσουλμάνους: θαυματουργούσε συνεχώς γιατρεύοντας υψηλόβαθμους αξιωματικούς²⁰⁵, με αποτέλεσμα να ανησυχεί υπερβολικά ο σουλτάνος για την ευλάβεια που έδειχναν προς το πρόσωπο της οσίας οι ίδιοι οι μουσουλμάνοι. Γι' αυτό και δέχτηκε το αίτημα των χριστιανών να τους παραδώσει το σκήνωμα, αναγκάζοντας όμως το Πατριαρχείο να το αγοράσει έναντι 12.000 χρυσών δουκάτων²⁰⁶, μαζί με έναν βραχίονα της Αγίας Αικατερίνης και μια θαυματουργική εικόνας της Θεοτόκου την οποία αγιογράφησε ο Ευαγγελιστής Λουκάς²⁰⁷. Επίσης γίνεται λόγος ότι, ο τότε σουλτάνος απείλησε το Πατριαρχείο να πετάξει το ιερό σκήνωμα της οσίας στη θάλασσα, αν δεν πλήρωναν το ποσό που απαιτούσε²⁰⁸.

Ο οικουμενικός πατριάρχης της Κωνσταντινούπολης ο Θεόληπτος Α΄ (1513-1522) αγόρασε από τον Σουλεϊμάν το λείψανο της οσίας και το τοποθέτησε στον τότε πατριαρχικό ναό της Παμμακαρίστου όπου φυλάχθηκαν μέχρι το 1580 (όταν οι Οθωμανοί μετέβαλαν σε τζαμί τον ναό της Παμμακαρίστου), ύστερα στις Βλαχέρνες, στον ναό του αγίου Δημητρίου 1595 και από το 1601 μέχρι το 1641 στον νέο πατριαρχικό ναό του αγίου Γεωργίου στο Φανάρι²⁰⁹.

²⁰⁴ I. Vicovan, σ 25-26.

²⁰⁵ Γ. Μπάρμπας, συντηρητής έργων τέχνης και αγιογράφος, συνέντευξη από την εκπομπή Λόγια της πλώρης – Οσία Παρασκευή Επιβατηνή.

²⁰⁶ I. Vicovan, σ. 26-27. Πολλοί Μουσουλμάνοι Οθωμανοί από το παλάτι του Σουλεϊμάν βαπτίστηκαν Χριστιανοί. Α. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 96-97.

²⁰⁷ Ion Bogdan, *Cronica lui Macarie, în Cronicile slavo-române din sec. XV-XVI*, ediție revăzută și completată de P.P. Panaitescu, Εκδόσεις Academei Republicii Populare Române, București, 1959, σ. 93. βλ. I. Vicovan, σ. 25.

²⁰⁸ *Sfânta Cuvioasă Parascheva, cu sfintele moaște la Iași: viața, istoricul moaștelor, minunile, acatistul, paraclisul*, Έκδοση „Sophia”, București, 2008, σ. 51-52.

²⁰⁹ Σύμφωνα με τον βίο του Ματθαίου, Calinic Botoșăneanu, από την εισαγωγή του *Binefacerile Sfintei Parascheva*.

Έτσι έκλεισε η πρώτη φάση της περιόδου του λειψάνου η οποία ξεκίνησε από τη Καλλικράτεια το 1231, πέρασε από το Τύρνοβο στο Βιδύνιο, ύστερα στο Βελιγράδι της Σερβίας και κατέληξε στην Κωνσταντινούπολη, αφού εν τω μεταξύ συνετέλεσε με τη λατρεία και την εξύμνηση της θαυματουργής αγίας στην ενότητα και στη σύσφιξη των δεσμών των Ορθοδόξων Λαών.

β.2. Β' περιοδεία του σκηνώματος (1641 έως σήμερα)

Η δεύτερη φάση της περιόδου του σκηνώματος ξεκίνησε στα μέσα του 17^{ου} αιώνα επί του πατριάρχη Παρθενίου του Α', ο λεγόμενος Γέρων (1639-1644)²¹⁰, και του σουλτάνου Μουράτ του Δ' (1622-1640). Την εποχή αυτή της εκλογής του Παρθενίου Α', το Οικουμενικό Πατριαρχείο αντιμετώπιζε τεράστιες οικονομικές δυσκολίες και μεγάλη χρέη στην τουρκική Υψηλή Πύλη αλλά και σε τοκογλύφους²¹¹. Μια μακροχρόνια και πολύπλευρη κρίση που είχε αρχίσει πολλούς αιώνες νωρίτερα και είχε φθείρει σταδιακά κάθε δύναμη, είχε εξαντλήσει κάθε ικμάδα του άλλοτε παντοδύναμου βυζαντινού κράτους, ενός κράτους που αποτελούσε τον προμαχώνα της Ευρώπης απέναντι σε κάθε επιδρομέα.

Οι παραδουνάβιες ηγεμονίες της Βλαχίας και Μολδαβίας υπήρξαν το κέντρο της αναγέννησης των ορθοδόξων λαών των Βαλκανίων. Οι

²¹⁰Ο Παρθένιος επιχείρησε να συμβιβάσει τα πράγματα μεταξύ των δύο αντιμαχόμενων, τότε, παρατάξεων, των φιλενωτικών, που υποστηρίζονταν από τον Πάπα και τους Ιησουΐτες, και τους ανθενωτικούς, που ήταν οπαδοί του Κύριλλου Λουκάρεως. Το 1642 συνεκάλεσε την Σύνοδο του Ιασίου (15 Σεπτεμβρίου-27 Οκτωβρίου), η οποία ενέκρινε την ελληνική μετάφραση της λεγόμενης «Ορθόδοξου Ομολογίας» του Μητροπολίτη Κιέβου Πέτρου Μογίλα είχε συνταχθεί για να προφυλάξει τους Ρώσους από καλβινιστικές ρωμαιοκαθολικές θέσεις, τις οποίες η Σύνοδος έκρινε ασύμβατες με την Ορθοδοξία.

²¹¹ N. Iorga, *Istoria bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, 1908, σ. 314.

παρεμβάσεις από την Οθωμανική κεντρική διοίκηση ήταν ελάχιστες και έτσι μπόρεσαν, χάρη στην ευστροφία και την ικανότητά τους να αναπτυχθούν. Τα μοναστήρια απολάμβαναν την προνομιακή μεταχείριση και οικονομική φροντίδα των τοπικών ηγεμόνων και των εύπορων κοινωνικών στρωμάτων. Οι ευεργεσίες των βοεβόδων δεν περιορίστηκαν μόνο στις ηγεμονίες τους, αλλά επεκτάθηκαν, ιδιαίτερα μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης, σε όλες τις τουρκοκρατούμενες περιοχές, στα ορθόδοξα πατριαρχεία, στους Αγίους Τόπους και στα μεγάλα μοναστικά κέντρα²¹². Εξέχουσα θέση μεταξύ των τελευταίων κατέχουν από αυτή την άποψη οι αθωνικές μονές, προς τις οποίες οι παροχές γενικεύτηκαν μετά το 1453 και συνεχίστηκαν μέχρι το 19ο αιώνα²¹³.

Αναλαμβάνοντας το έργο τους ως νέοι κτήτορες και προστάτες του Αγίου Όρους, οι βοεβόδες, ανεξαρτήτως καταγωγής, προβάλλονταν ως νομιμοποιημένοι διάδοχοι της εξουσίας των χριστιανών αυτοκρατόρων στους ορθόδοξους τουρκοκρατούμενους λαούς και στήριζαν στο ιδεολογικό αυτό στοιχείο την αντίστασή τους στον Οθωμανό κατακτητή. Κάτω από αυτές τις συνθήκες η Ορθοδοξία, που στερήθηκε τους νόμιμους προστάτες της, θα βρει καταφύγιο, βοήθεια και στήριγμα στους πρίγκιπες των παραδουνάβιων ηγεμονιών, οι οποίοι ως νέοι κτήτορες των ιερών καθιδρυμάτων, επισκευάζουν και καλλωπίζουν τα κτήρια, ξεπληρώνουν τους αβάσταχτους φόρους, αφιερώνουν εικόνες, ιερά σκεύη, πολυτελή άμφια, χειρόγραφους και έντυπους κώδικες, αλλά το σημαντικότερο απ' όλα, προσοδοφόρα μετόχια²¹⁴.

Ένας απ' αυτούς τους ηγεμόνες που στήριξαν το Πατριαρχείο ήταν

²¹²Μ. Θεοχάρης, «Κεντητική», *Θησαυροί του Αγίου Όρους*, κατάλογος έκθεσης, Θεσσαλονίκη 1997, σ. 442- 443.

²¹³Ν. Μερτζιμέκης, *Ενεπίγραφες ποδέες του ηγεμόνα της Μολδαβίας Βασιλείου Λούπου (1634-1653) στην Ιερά Μονή Βατοπεδίου*, 2008, σ. 349-350.

²¹⁴Ι. Moldoveanu, *Relațiile Tărilor Române cu Muntele Athos*, Βουκουρέστι 2007, σ. 86 Εκεί οι λόγιοι έβρισκαν άνεση στις κινήσεις τους και υψηλές χρηματικές απολαβές.

ο ευσεβής ηγεμόνας της Μολδαβίας Βασίλειος Λούπου (Vasile Lupu 1595-1661)²¹⁵, γνωστός ως *μεγάλος υπερασπιστής της ορθοδοξίας*²¹⁶ μέσω των δωρεών που έκανε και των εκκλησιών που έχουν κτιστεί κατά τη διάρκεια της όλης του ζωής. Επίσης ήταν φοβερός πολέμιος της επέκτασης του καθολικισμού στην Μολδαβία. Η σπουδαιότερη πράξη στην Ιστορία της Ρουμανικής Εκκλησίας παραμένει όμως η ανταπόκρισή του στο ζήτημα του Πατριαρχείου στις δυσκολίες που αντιμετώπισε με την Υψηλή Πύλη. Στις 5 Δεκεμβρίου 1640 ο ηγεμόνας της Μολδαβίας απευθύνθηκε στο Πατριαρχείο και στον πατριάρχη και ζήτησε να ανατεθεί σ' αυτόν η διοίκηση του Πατριαρχείου επί έξι μήνες με την υπόσχεση ότι θα αναλάβει η ηγεμονία της Μολδαβίας την εξόφληση όλων των χρεών του Πατριαρχείου²¹⁷. Ο τότε οικουμενικός πατριάρχης Παρθένιος ο Α', μαθαίνοντας για τις πλούσιες ελεημοσύνες του ηγεμόνα Λούπου²¹⁸, και έχοντας υπόψη και την κακή οικονομική κατάσταση που βρισκόταν το Πατριαρχείο, το 1640 δέχτηκε τη βοήθεια από τον Μολδαβό ηγεμόνα για να εξοφλήσει το βαρύτερο χρέος του Πατριαρχείου στις τουρκικές αρχές.

Λόγω της μεγάλης ευγνωμοσύνης προς τον ηγεμόνα για την δικιά του ευλογία και του λαού του, το Οικουμενικό Πατριαρχείο αποχωρίστηκε το ιερό σκήνωμα της οσίας και ως αντάλλαγμα χάρισε κατόπιν συνοδικής αποφάσεως το λείψανο της οσίας Παρασκευής της Επιβατινής στην Εκκλησία της Μολδαβίας, με σκοπό να μεταφερθεί το ιερό λείψανο στο Ιάσιο, την πρωτεύουσα της Μολδαβίας²¹⁹.

²¹⁵Γνωστός και ως Βασίλειος ο Αρβανίτης, ήταν Βοεβόδας της Μολδαβίας από το 1634 μέχρι το 1653, ικανός διοικητής και εξαιρετικός χρηματοδότης και σύντομα έγινε από τους πλουσιότερους άντρες στην χριστιανική ανατολή. Τα δώρα του στους Οθωμανούς ηγέτες βοήθησαν στις καλές σχέσεις με τις Οθωμανικές αρχές. Διατηρούσε ισχυρούς δεσμούς με τους Έλληνες και το Πατριαρχείο Κωνσταντινούπολης. Βλ. *Revista Istorică*, Εκδόσεις Academia Română, 1993.

²¹⁶I. Vicovan, σ. 30.

²¹⁷Απόσπασμα από ομιλία του Δημητρίου Γόνη, ό. π.

²¹⁸I. Vicovan, σ. 26-27, Μελέτιος Αθηνών, *Εκκλησιαστική Ιστορία*, τόμος. 3, σ. 145, παρ. 15.

²¹⁹N. Iorga, σ. 315-316.

Ο ηγεμόνας της Μολδαβίας πλήρωσε στους Τούρκους χάριν της Μητρος Εκκλησίας περίπου 2.500.000 άσπρα²²⁰ για το πρώτο χρέος κα 48.000 άσπρα για το δεύτερο. Ο ίδιος ξόδεψε για τις εκδηλώσεις της μετακομιδής του λειψάνου στην πατρίδα του το ποσό των 468.000 από το θησαυροφυλάκιό του²²¹. Από τότε η οσία Παρασκευή μαζί με τον άγιο Ιωάννη του οποίου το σκήνωμα φυλάσσεται στη Suceava έγιναν προστάτες της Μολδαβίας²²².

Το Μάιο του 1641, ο πατριάρχης Παρθένιος Α΄ μαζί με την Ιερά Σύνοδο του Οικουμενικού Πατριαρχείου υπέγραψαν έγγραφο ευχαριστίας προς τον Βασίλειο Λούπου: «... Διά τὰς εὐεργεσίας καὶ τὰς ὑποσχέσεις τούτου τοῦ εὐσεβοῦς ἡγεμόνος, ἃς ἔπραξεν ἐκουσίως καὶ εἰς τὴν προτροπὴν τοῦ Θεοῦ, ἡ Μετριότητά μου, μετὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου...μὴ εὐρόντες ἄλλον τι ἄξιον καὶ καλὸν πρὸς εὐχαριστίαν ... χαρίζομεν αὐτῶ τὰ ἅγια λείψανα τῆς ὁσίας Μητρος ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς Νέας»²²³. Διατηρούνται πολλά έγγραφα στην Κωνσταντινούπολη τα οποία έχουν άμεση σχέση με το γεγονός της μετακόμισης των αγίων λειψάνων, όπως ο Πατριαρχικός και Συνοδευτικός Τόμος και το πρωτότυπο χρυσόβουλο του Βασιλείου Λούπου (20 Αυγούστου 1641), όπου αναφέρονται τα χρέη του Πατριαρχείου και οι όροι που καθόρισε ο ηγεμόνας για να πληρωθούν²²⁴.

Ο Δοσίθεος Ιεροσολύμων, ο εκκλησιαστικός χρονογράφος, εξιστορεί ότι ο Παρθένιος Α΄ ένα βράδυ κατέβασε με άκρα μυστικότητα το

²²⁰Τούρκικο νόμισμα.

²²¹B.O.R.1888-1889, σ. 880. Ο ηγεμόνας Λούπου πλήρωσε 42.000 χρυσά ουγγρικά για τα χρέη που είχε στον Πανάγιο Τάφο.

²²²I. Vicovan, σ. 32 Τα λείψανα του αγίου μεγαλομάρτυρα Ιωάννη Τραπεζούντα (Sfântul Mare Mucenic Ioan cel Nou de la Suceava) τα έφερε στη Σουτσεάβα ο ηγεμόνας ο Αλέξανδρος ο Καλός στις 24 Ιουνίου 1402.

²²³Ταμβακίδης, *Αρχιγένεια*, περιοδ. *Θρακικά*, τομ. 2^{ος}, σ. 375.

²²⁴Ταμβακίδης, σ. 375 βλ. Α. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 101.

Μεταξύ άλλων συμπεριλαμβανόταν οι Μολδαβοί ιεράρχες να μην πληρώνουν φόρους στον οικουμενικό θρόνο, να μνημονεύεται η οικογένεια του ηγεμόνα Λούπου, κ. α., επίσης Sathas, *Μεσαιωνική βιβλιοθήκη*, τόμ. III, σ. 575-576 από βλ. B.O.R. 1888-1889, σ. 883-884.

λείψανο της οσίας από τα τείχη του πατριαρχείου για το Ιάσιο²²⁵, γιατί υπήρχε φόβος μην γίνει αντιληπτή η μεταφορά του λειψάνου και εμποδιστεί από το πλήθος, γεγονός που φανερώνει πόσο πολύ την τιμούσε ο λαός από εκείνα τα χρόνια. Η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή αποτελούσε αναμφισβήτητα από τότε μία πηγή ελπίδας και στηρίξεως²²⁶ στους δύσκολους καιρούς εκείνης της εποχής. Καταδιωκόμενοι και υποταγμένοι από την Οθωμανική Αυτοκρατορία οι Χριστιανοί Ορθόδοξοι της Κωνσταντινουπόλεως και της περιοχής των Βαλκανίων έτρεχαν στο λείψανο της οσίας για να ζητήσουν βοήθεια διότι την ευλαβούνταν ως μεγάλη αγία της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

Ο ιστοριογράφος Δημήτριος Καντεμίρης (Dimitrie Cantemir 1673 – 1723)²²⁷ αναφέρει σημαντικές λεπτομέρειες στο έργο του για την τελευταία μετακομιδή του ιερού λειψάνου της οσίας Παρασκευή, αυτή τη φορά στη Μολδαβία: «Ότι προς μεταφοράν τοῦ λειψάνου ἀπό Κωνσταντινουπόλεως εἰς Ἰάσιον ὁ σουλτάνος Μουράτ Δ΄ (1623-1640) ἐχορήγησε τῷ τῆς Μολδαβίας ἡγεμόνι Βασιλείῳ τὴν ἄδειαν», αλλά τα χρήματα για τη μεταφορά του λειψάνου στο Ιάσιο τα πήρε ο σουλτάνος Ιμπραήμ Α΄ (1640-1648).²²⁸

Από τον Σκαρλάτο Βυζάντιο ή Κωνσταντινούπολης²²⁹ μαθαίνουμε ότι ο ηγεμόνας Λούπου πλήρωσε στους Οθωμανούς επιπλέον 390 χρυσά πουγκιά για να βγάλει εκτός συνόρων τα αγία λείψανα της οσίας γιατί

²²⁵B.O.R. 1888-1889, ό. π., σ. 884.

²²⁶I. Vicovan, σ. 32.

²²⁷Ήταν Μολδαβός στρατιωτικός, πολιτικός και λόγιος. Ήταν ηγεμόνας της Μολδαβίας, ειδήμονας της ελληνικής, λατινικής, αραβικής και ρωσικής γλώσσας. Διετέλεσε δύο φορές βοεβόδας της Μολδαβίας (1693 και 1710-11). Είχε άριστη εκπαίδευση στη φιλοσοφία, την πολιτική τέχνη και την ιστορία. Έγραψε την ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, εξαίρετο βιβλίο που μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες. Έγραψε επίσης χρονικό της Μολδαβίας. Ήταν επίσης γεωγράφος, ουμανιστής, μουσικοθεωρητικός και εγκυκλοπαιδιστής.

²²⁸N. Iorga, σ. 315-316.

²²⁹Σκαρλάτος Βυζάντιος ή Κωνσταντινούπολης, τομ. Ι, σ. 332-333 και τόμ. ΙΙΙ, σ.534-35 από B.O.R. 1888-1889, σ. 880 (Γεννήθηκε στο Ιάσιο το 1798. Λόγιος Έλληνας του 19^{ου} αιώνα. Πέθανε στην Αθήνα το 1878).

σύμφωνα με τον τούρκικο νόμο δεν επιτρεπόταν να μετακομίσεις νεκρό πέρα των τριών μιλίων ούτε να το κρατήσεις στο σπίτι πάνω από 24 ώρες εκτός των σουλτάνων ή όσων είχαν τη δυνατότητα να πληρώσουν το ποσό που πλήρωσε ο ηγεμόνας της Μολδαβίας²³⁰.

Σ' αυτή τη μεταφορά του αγίου λειψάνου πήραν μέρος, εκτός των Τούρκων εκπροσώπων σταλμένοι από το Πατριαρχείο, τρεις Έλληνες μητροπολίτες ο Ιωαννίκιος της Ηράκλειας, ο Παρθένιος της Αδριανούπολης και ο Θεοφάνης ο Παλαιών Πατρών²³¹, και Ρουμάνοι Μολδαβοί εκπρόσωποι σταλμένοι στην Κωνσταντινούπολη από τον ηγεμόνα Λούπου ειδικά για τη μετακομιδή της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής. Φοβούμενοι των αντιδράσεων τόσο των Οθωμανών αλλά και ντόπιων χριστιανών η μετακομιδή έγινε μέσω Μαύρης Θάλασσας στο Δούναβη και από εκεί στην πόλη λιμάνι Galați.

Ο επίσκοπος Baksic μας πληροφορεί ότι οι κάτοικοι της πόλης λιμάνι Galați ήταν οι πρώτοι Μολδαβοί που υποδέχτηκαν το άγιο λείψανο. Εκεί ο ευσεβής και φιλόχριστος Μολδαβός ηγεμόνας έφερε ιεράρχες, ιερείς και ηγουμένους για να προϋπαντήσουν το άγιο λείψανο της οσίας Παρασκευής με ευλάβεια και ύμνους. Ύστερα το εναπέθεσαν για λίγες μέρες του Ιουνίου στον ναό του Αγίου Δημητρίου από την πόλη Galați και στη συνέχεια η πομπή με επικεφαλής τον ίδιο τον ηγεμόνα κατευθύνθηκε προς το Ιάσιο.

Τα έγγραφα της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ρουμανίας (B.O.R.) αναφέρουν ότι το ιερό λείψανο της οσίας έφτασε στο Ιάσιο στις 13 Ιουνίου 1641. Στην υποδοχή του παραβρέθηκαν ο τότε μητροπολίτης της Μολδαβίας Βαρλαάμ²³² (1632-1653) μαζί με τον επίσκοπο του Roman

²³⁰B.O.R. 1888-1889, σ. 883.

²³¹Gheorghe Cotoșman, *La Prea Cuvioasa Parascheva. Predici și material omiletic*, Mitropolia Moldovei și Bucovinei, 1967, σ. 182.

²³²Γεννήθηκε το 1595 στο Καποτέστι και θάφτηκε στη μονή Σέκου το 1675. Καταγόταν από μεγάλη οικογένεια βογιαρών της Μολδαβίας. Διακρίθηκε για τους εθνικούς αγώνες

Ευλόγιος (1641-1644) και τον επίσκοπο του Ηuși Αναστάσιος(1634-1645), ο ηγεμόνας Βασίλειος Λούπου²³³, πολλοί ιερείς, ηγούμενοι και ένας πολύ εντυπωσιακός αριθμός πιστών.

Με πολλές τιμές και δοξολογίες τοποθετήθηκε το ιερό σκηνώμα της οσίας στο νεόκτιστο ιερό ναό του μοναστηριού των Τριών Ιεραρχών του Ιασίου²³⁴ (κτισμένο μεταξύ 1637-1639). Από την αρχή της ίδρυσής του ναού της μονής των Τριών Ιεραρχών κατασκευάστηκε μέσα στον τοίχο ένα «κιβωτό αποθήκευσης αγίων λειψάνων²³⁵», ένα ειδικό ενσωματωμένο μέρος για την τοποθέτησή τους, γεγονός που μας δείχνει ότι πολλές λεπτομέρειες για το χτίσιμο του ναού ήταν καλά προσχεδιασμένες ακόμα πριν τη μετακομιδή του ιερού σκηνώματος της οσίας Παρασκευής στο Ιάσιο²³⁶.

Για την τοποθέτηση του ιερού σκηνώματος της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής στη λάρνακα στον ναό των Τριών Ιεραρχών βρίσκουμε πληροφορίες στις μαρτυρίες του επισκόπου Baksic ο οποίος μας αποκαλύπτει ότι, «πάνω από το λείψανο της οσίας Παρασκευής, το οποίο ήταν τυλιγμένο σ' ένα λευκό βουλγαρικό πουκάμισο και του οποίου έλειπαν

του και για τη δράση του εναντίον της λατινικής και της προτεσταντικής προπαγάνδας. Δείχνοντας ιδιαίτερο ενδιαφέρον προς την παιδεία, ίδρυσε στο Ιάσιο τυπογραφείο, τη Σχολή των Τριών Ιεραρχών, τα οποία βοήθησαν στην ανάπτυξη της ελληνικής παιδείας στη Μολδαβία. Το 1639 ήταν υποψήφιος του Οικουμενικού θρόνου. Έλαβε μέρος στο Σύνοδο του Ιασίου το 1642 και επηρέασε τις αποφάσεις της. Βλ. Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος LAROUSSE BRITANICA, τομ.11, σ.45, Εμμανουήλ Δουνδουλάκης, *Βαρλαάμ, Διακεκριμένος Μολδαβός ιεράρχης*, Μεγάλη Ορθόδοξη χριστιανική εγκυκλοπαίδεια, εκδόσεις Στρατηγικές, τομ. 4^{ος}, σ. 12. Έγραψε το περίφημο βιβλίο *Carte românească de înapătură la Dumenecele preste an și la praznice împărătești și la svinți mari*, Ιάσιο 1643.

²³³B.O.R.1888-1889, ό. π., σ. 886.

²³⁴Ο ναός της Ιεράς Μονής των Αγίων Τριών Ιεραρχών κτίστηκε από τον ηγεμόνα Βασίλειο Λούπου και απεκάλεσε αυτόν τον ναό «Θεία προσευχή. Εγκαινιάστηκε στις 6 Μαΐου 1639 αλλά το έργο ολοκληρώθηκε το 1641. Θεωρείται αρχιτεκτονικό κόσμημα όχι μόνο για τη Μολδαβία αλλά και για ολόκληρη την Ορθοδοξία. Το μοναστήρι συμπεριλαμβάνεται απαριθμημένο στον εθνικό κατάλογο των ιστορικών μνημείων και στο δοκιμαστικό κατάλογο περιοχής παγκόσμιων κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ.

²³⁵I. Vicovan, σ. 39.

²³⁶Ο ίδιος, σ. 39 -40.

τεμάχια από το ένα πόδι και από το ένα χέρι²³⁷», ο ηγεμόνας Λούπου μαζί με τον μητροπολίτη Βαρλαάμ έβαλαν ένα είδος σφραγίδας²³⁸, κόκκινη σε χρώμα, φτιαγμένη από κερί²³⁹ με σκοπό να μη μοιραστεί το ιερό σκήνωμα της οσίας: «Καταραμένος να είναι εκείνος που θα μοιραστεί το σκήνωμα της οσίας Παρασκευής»²⁴⁰. Ύστερα ο Μολδαβός ηγεμόνας τοποθέτησε το σκήνωμα της οσίας σε μία λάρνακα με πανέμορφη κλειδαριά που κλειδωνόταν από τον ηγούμενο της μονής²⁴¹. Σύμφωνα με τη μαρτυρία του αρχidiaκόνου Πάουλ από το Αλέπ²⁴² η λάρνακα της οσίας, εσωτερικά και εξωτερικά καλυμμένη με κόκκινο βελούδο ύφασμα και στολισμένη με ασημένια κουμπιά, βρισκόταν στο νότιο τμήμα του ιερού ναού των Τριών Ιεραρχών, στο υπερυψωμένο λευκό μαρμάρινο σολέα με τα τρία σκαλοπάτια του, δίπλα στο δεξί ψαλτήρι²⁴³. «Η λάρνακα ήταν τόσο λαμπερή και πανέμορφη με διαμάντια, ρουμπίνια, τοπάζια και άλλους πολύτιμους λίθους που τύφλωνε όποιος την έβλεπε»²⁴⁴. Την ανοίξανε για να προσκυνήσει αυτός μαζί με τους συνοδοιπόρους του: «Προσκυνήσαμε και φιλήσαμε τα λείψανα της αγίας Παρασκευής της Νέας που ήταν τυλιγμένα με όμορφα κόκκινα μεταξωτά υφάσματα κεντημένα με

²³⁷M. Holban, *Călători străini despre Țările Române*, τομ. 5, σ. 235 Από τις μαρτυρίες του επισκόπου Baksic. Περισσότερες πληροφορίες στο παράρτημα – Τα άμφια της οσίας Παρασκευής.

²³⁸Στα ρουμανικά έγγραφα συναντάμε το όνομα sigiliu – σιγίλλιο.

²³⁹I. Vicovan, σ. 242 Μετά από την πυρκαγιά του 1888 στο μοναστήρι των Τριών Ιεραρχών πάνω από το σκήνωμα της οσίας τοποθετήθηκε μια δεύτερη σφραγίδα. Σήμερα υπάρχει και μία τρίτη σφραγίδα της Μητρόπολης Μολδαβίας και Μπουκοβίνας η οποία είναι από μόλυβδο και είναι βαλμένη στα πόδια της οσίας πάνω από ένα άμφιο της. Η τελευταία ενέργεια πραγματοποιήθηκε επί του μητροπολίτη Θεοφάνη (από το 2008), γεννημένος του 1959.

²⁴⁰Calinic Botoșăneanul, σ. 196.

²⁴¹Ο ίδιος, σ. 196.

²⁴²S. Iftimi, *Cercetări privitoare la istoria bisericilor ieșene*, εκδ. Doxologia, 2014, σ. 62-63.

Το 1647 ο συνοδός του πατριάρχη Μακαρίου της Αντιοχείας, ο Πάουλ από το Αλέπ, που επισκέφτηκε τον ναό, μας έδωσε μια όμορφη περιγραφή: «Χρυσά και ασημένια κοσμήματα βρίσκονταν στο εσωτερικό του ναού, πέτρα σκαλισμένη και επιχρυσωμένη σε διάφορα χρώματα στο εξωτερικό του. Είχε μεγάλα και όμορφα τείχη γύρω από τη Μονή και ένα μεγάλο πύργο με ρολόι. Πουθενά δεν υπάρχει ναός πιο ωραίος από αυτόν».

²⁴³S. Iftimi, σ. 63.

²⁴⁴M. Holban, σ. 235-236.

χρυσάφενιο νήμα²⁴⁵». Από τις μαρτυρίες ενός μουσουλμάνου Τούρκου ταξιδιώτη, ο οποίος συμμετείχε σε πολλές στρατιωτικές εισβολές του οθωμανικού στρατού στις περιοχές της Μολδοβλαχίας στο δεύτερο μισό του 17^{ου} αιώνα, ανακαλύπτουμε ότι το ιερό σκηνώμα της οσίας Παρασκευής είναι «ένα άφθαρτο σώμα μιας γυναίκας με φρύδια, μάγουλα, μύτη και αυτιά, ακόμα και οι τρίχες των μαλλιών της να φαίνονται αληθινές»²⁴⁶.

Επίσης στο δεξί μέρος του ναού των Τριών Ιεραρχών που φιλοξενούνταν τα άγια λείψανα της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής έχουν αποθανατιστεί οι σημαντικότερες στιγμές από τη ζωή της οσίας. Μπροστά από όλο αυτό το καταπληκτικό πλάνο έχοντας ως φόντο τις εννιά σκηνές σ' ένα διαχρονικό ιδιαίτερο ψηφιδωτό μωσαϊκό αγρυπνούν αναμμένα επτά κρεμαστά ασημένια και χρυσά κανδήλια. Στο μαύρο μάρμαρο του κουβουκλίου, κάτω από τη θέση του αγίου λειψάνου, είναι σκαλισμένο με χρυσά γράμματα ένα κείμενο στη σλαβική διάλεκτο με πληροφορίες γι' αυτήν την τελευταία μετακομιδή των λειψάνων²⁴⁷.

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το 1642, λόγω της μεγάλης θρησκευτικής ταραχής που είχε επέλθει από την ομολογία του Κυρίλλου Λούκαρη, του πατριάρχη της Αλεξανδρείας και της Κωνσταντινουπόλεως, ο ηγεμόνας Λούπου συγκάλεσε στο Ιάσιο εκκλησιαστική σύνοδο προσκαλώντας με απεσταλμένους του το Οικουμενικό Πατριαρχείο και την Εκκλησία της Ρωσίας. Στη Σύνοδο του Ιασίου καταπολεμήθηκαν οι καλβινικές δοξασίες του Λούκαρη, καθώς και η μετέπειτα ομολογία του Μογίλα. Οι θρησκευτικοί ιστορικοί που ασχολήθηκαν με το πρακτικό

²⁴⁵Μετάφρ. από Paul de Alep, *Călătoriile patriarhului Macarie al Antiohiei, în Călători străini*, VI, σ. 49 βλ. I. Vicovan, σ. 26-27.

²⁴⁶M. Holban, *Călători străini ...*, τόμ. 6, σ. 483. Σύμφωνα μ' αυτή την πληροφορία καταλαβαίνουμε ότι τότε δεν ήταν καλυμμένο όλο το σκηνώμα της οσίας Παρασκευής, όπως είναι σήμερα, αφού ο ταξιδιώτης μπόρεσε να περιγράψει τα χαρακτηριστικά του προσώπου της οσίας.

²⁴⁷S. Iftimi, σ. 63, B.O.R. 1888-1889, σ. 886.

αυτής της Συνόδου του Ιασίου αναφέρουν ότι σ' εκείνο το διάστημα οι προτεστάντες προσπαθούσαν να κερδίσουν περισσότερους οπαδούς από την Ανατολική Ορθόδοξη Εκκλησία και ως γνωστό αυτοί δεν τιμούσαν ούτε τιμούν τους αγίους, απαξιώνουν τις αγιογραφίες και τα λείψανα των αγίων, και την ανάγκη των ευεργεσιών τους στη ζωή των πιστών²⁴⁸. Για τον ηγεμόνα της Μολδαβίας, τον υπερασπιστή της ορθόδοξης αλήθειας και του λαού της χώρας του²⁴⁹, το διαφορετικό δόγμα, που οι καλβινιστές ήθελαν να ριζώσουν στους ορθοδόξους πιστούς της πατρίδας του, δεν πέρασε απαρατήρητο. Αυτός ήταν ο κύριος λόγος για τον οποίο ο Λούπου ήθελε να έχει το σκήνωμα της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής στην πρωτεύουσα της ηγεμονίας του, στο Ιάσιο²⁵⁰ για να προστατεύει και να ενισχύει την πίστη του λαού της περιοχής.

Με τη συμβολή του ηγεμόνα Βασιλείου Λούπου αλλά και του μητροπολίτη Βαβλαάμ, «ο μέγας Δάσκαλος της Εκκλησίας»²⁵¹ ο κληρικός Μελέτιος Συρίγος (1586 – 17 Απριλίου 1664)²⁵² έγραψε στα ελληνικά τον Βίο της οσίας Μητρός Ημών Παρασκευής της Επιβατηνής και δύο Κανόνες παρακλητικούς²⁵³ οι οποίοι εκδόθηκαν το 1692. Ο άγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης αναφέρει ότι ο κανόνας της οσίας είχε τον εξής τίτλο: «Ποίημα Μελετίου του Συρίγου φέρον άκροστιχίδα την δε: Παρθενίης

²⁴⁸Από το κεφ. 8 της καλβινικής ομολογίας βλ. Β.Ο.Ρ. 1888-1889, ό. π., σ. 877-878.

²⁴⁹N. Iorga, ό. π., σ. 316.

²⁵⁰ Β.Ο.Ρ. 1888-1889, ό. π., σ. 878.

²⁵¹Ο. π., σ. 878.

²⁵²Έλληνας (με καταγωγή από την Κρήτη) λόγιος, θεολόγος, ιερέας και αντιρρητικός συγγραφέας του 17ου αιώνα. Θεωρείται ως «κατ' εξοχήν ιεροκήρυκας της εποχής του.» είναι γνωστός για τις βιογραφίες, ακολουθίες και τις αυτοτελείς εκκλησιαστικοί ύμνοι που συνέταξε για νεομάρτυρες της περιόδου της τουρκοκρατίας. Εντάσσεται «ανάμεσα στους πιο δυναμικούς εκπροσώπους των συντηρητικών της εποχής του. Άλλοτε επίσημος απεσταλμένος του Οικουμενικού Πατριαρχείου και άλλοτε εξόριστος και καταδιωκόμενος από αυτό, η περίπτωση του δείχνει ανάγλυφα «[...]τους σοβαρούς κλυδωνισμούς που δοκιμάζει η Ορθόδοξη Εκκλησία από εσωτερικούς και εξωτερικούς κινδύνους». Βλ. Ζαχαρίας Τσιρπανλής, «Μελέτιος Συρίγος (1586-1664)», Γρηγόριος Παλαμάς, τχ.622 (Μάρτιος-Απρίλιος 1971), σ. 156, 160, 170-171.

²⁵³Β.Ο.Ρ. 1888-1889, σ. 887-888.

βλάστημα Παρασκευήν ἀναμέλψω»²⁵⁴. Ο λόγιος κληρικός Μελέτιος Συρίγος εξορίστηκε την 1^η Ιουλίου 1645 στη Μολδαβία (1645-1650) από τον πατριάρχη Παρθένιο Β'²⁵⁵ και βρήκε καταφύγιο στην αυλή του πνευματικού του φίλου Βασιλείου Λούπου²⁵⁶ ο οποίος του ανέθεσε αυτή την θαυμαστή πρόκληση. Ο ιστορικός Καντεμίρης αναφέρει για την παραπάνω έκδοση «Έκ τούτου μαθαίνω ότι ή πρώτη τής ἀκολουθίας έκδοσις ἐγένετο τω 1692, ἐν Βουκουρεστίω. Συγγραφεύς τής ἀκολουθίας τής Οσίας Παρασκευῆς ἐστίν ὁ ἀείμνηστος διδάσκαλος Μελέτιος Συρίγος»²⁵⁷

Στον ναό των Τριών Ιεραρχών, όπου γίνονταν αναρίθμητα θαύματα, η οσία παρέμεινε 250 χρόνια έως στις 26 – 27 Δεκεμβρίου του 1888 όταν ξέσπασε μεγάλη πυρκαγιά. Μόνο από θαύμα διασώθηκε²⁵⁸ το σκήνωμα της οσίας το οποίο φυλασσόταν στο παρεκκλήσι της Ιεράς Μονής. Ολόκληρος ο ναός και τα ιερά αντικείμενα καταστράφηκαν - και παρά το γεγονός ότι η πολυτελής λειψανοθήκη έλιωσε ολοκληρωτικά!- τα οστά εκ θαύματος δεν υπέστησαν το παραμικρό από την πύρινη λαίλαπα. Ύστερα μεταφέρθηκαν στον ακόμα πιο περικαλλή καθεδρικό μητροπολιτικό ναό της Υπαπαντής του Κυρίου²⁵⁹, στον οποίο έως και σήμερα μαζεύονται χιλιάδες πιστοί απ' όλη την οικουμένη για να προσκυνήσουν το άφθαρτο σκήνωμα της οσίας.

²⁵⁴Ο. π., σ. 887.

²⁵⁵Α. Κουμπαρούλη, σ. 89.

²⁵⁶Ζαχαρίας Τσιρπανλής, σ. 164.

²⁵⁷Α. Κουμπαρούλη, σ. 140 Στη Ρουμανική γλώσσα έχουμε δύο αξιόλογες βιογραφίες της Οσίας Παρασκευής, του μητροπολίτη Μολδαβίας Βαβλαάμ και του μητροπολίτη Δοσιθέου οι οποίες στηρίζονται στη βιογραφία που είναι γραμμένη από τον Ευθύμιο Τυρνόβου (Ο ίδιος σ. 129).

²⁵⁸Θρησκευτική και Ηθική Εγκυκλοπαίδεια, τόμ. 10, σ. 47-48. Περισσότερες πληροφορίες για το θαύμα βρίσκουμε στο κεφάλαιο Γ της εργασίας.

²⁵⁹Είναι αφιερωμένος στην αγία Παρασκευή, στην Υπαπαντή του Κυρίου και στον άγιο Γεώργιο, αποτελεί έδρα της Μητρόπολης Μολδαβίας και Μπουκοβίνας και ήταν ο μεγαλύτερος ορθόδοξος ναός στη Ρουμανία μέχρι το 2018. Η κατασκευή του αποφασίστηκε το 1826 με την πρωτοβουλία του ηγεμόνα Mihail Sturdza και του μητροπολίτη Veniamin Costachi και τα λόγια έγιναν πράξη το 1839 όταν ο ναός ήταν πλέον τελειωμένος. Το 1857 όμως κατέρρευσε ο κεντρικός θόλος και ξαναχτίστηκε το 1887 σε ρυθμό μπαρόκ με χαρακτηριστικά της ιταλικής Αναγέννησης.

Η μετακομιδή αυτή έγινε όταν μητροπολίτης της Μολδαβίας ήταν ο μεγάλος ιεράρχης, γνωστός ως sfântul ierarh Iosif Naniescu cel milostiv (ο άγιος ιεράρχης Ιωσήφ Νανιέσκου ο ελεήμων)²⁶⁰ (1818-1902), ο οποίος και αποτελείωσε την κατασκευή αυτού του περικαλλούς ναού της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής. Έκτοτε εκεί παραμένει το λείψανο της οσίας εντός αργυράς θήκης²⁶¹.

Από το 1641 μέχρι και σήμερα το άγιο λείψανο μεταφέρθηκε εκτός πόλης δύο φορές. Πρώτη φορά την άνοιξη του 1944, στον 2^ο παγκόσμιο πόλεμο. Εξαιτίας της απειλής του ρωσικού στρατού, η Βουλή του Βουκουρεστίου έδωσε εντολή σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες να εκκενώσουν τα κτήριά τους από πράγματα αξίας, εθνικά αρχεία και έπιπλα. Αμέσως αυτή η απόφαση ψηφίστηκε κι από την Ρουμανική Εκκλησία. Ο τότε πατριάρχης του Βουκουρεστίου, ο Nicodim Munteanu 1939-1948 (Νικόδημος Μουντεάνου) ζήτησε για τον ίδιο λόγο από τη Μπασαραμπία (Basarabia), τη Μπουκοβίνα (Bucovina) και τη Μολδαβία να απομακρύνουν όλα τα εκκλησιαστικά αντικείμενα λατρείας, τις αγιογραφίες μεγάλης αξίας, παλιά και σπάνια βιβλία, εκκλησιαστικά αρχεία και άγια λείψανα²⁶².

Αυτή ήταν η αιτία για την οποία το σκήνωμα της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής μεταφέρθηκε στη μονή Ciorogârla Sămurcăsești (Τσιορογκάρλα) του νομού Ilfov κοντά στο Βουκουρέστι,

²⁶⁰ Ήταν ο επιφανέστερος εκπρόσωπος της Ρουμανικής εκκλησίας κατά τον 19ον αιώνα μετά τον άγιο Καλλίνικο της Τσερνίκας. Επί 27 χρόνια ο αξιοσέβαστος μητροπολίτης Ιωσήφ ποίμανε με μια σπάνια πραότητα και σοφία την Μητρόπολη της Μολδαβίας. Εδώ ανέπτυξε πολύ πλούσια πνευματική θεολογική, ποιμαντική και κοινωνική δραστηριότητα σ' όλη την ζωή του, παραμένοντας για τις επόμενες γενεές ένα ζωντανό παράδειγμα. Η πραότητα, η σοφία και η ελεημοσύνη του τον έκαναν γνωστό και αγαπητό σ' όλους τους ανθρώπους. Στην σύνοδο, στην κυβέρνηση, στην επαρχία, στο Ιάσιο παντού τον εκτιμούσαν και τον σέβονταν. Όπου πήγαινε, όλοι τον περίμεναν, τον παρακαλούσαν να κηρύξει, τον άκουγαν με πολύ προσοχή. Τα λόγια του είχαν μεγάλη βαρύτητα σε όλες τις ομιλίες και διαλέξεις του.

<https://www.impantokratoros.gr/D1C3300D.el.aspx>

²⁶¹P. Sidoreac, σ. 120.

²⁶²I. Vicovan, σ. 65.

συνοδευμένο από στρατιώτες και ιερείς του Καθεδρικού ναού του Ιασίου. Από τις 10 Απριλίου μέχρι τις 26 Οκτωβρίου του 1944 παρέμεινε στη μονή Ciorogârla. Ύστερα από τις 27 Οκτωβρίου μέχρι τις 13 Νοεμβρίου 1944, στην επιστροφή του σκηνώματος για το Ιάσιο, φιλοξενήθηκε στον παλιό πατριαρχικό ναό του Βουκουρεστίου²⁶³ όπου ο τότε πατριάρχης Ρουμανίας ο Νικόδημος κάλεσε όλο τον φιλόθεο λαό της πόλης να υποδεχτεί με ευλάβεια και ταπείνωση το ιερό σκηνώμα της οσίας Παρασκευής.

Αν και στο Βουκουρέστι, εκείνη την φθινοπωρινή ημέρα της 27^{ης} Οκτωβρίου του 1944, έκανε αρκετό κρύο και έβρεχε συνεχώς, δεν εμπόδισε τον κόσμο της πρωτεύουσας να συμμετάσχει στην πομπή της υποδοχής του ιερού λειψάνου της οσίας.

Το σκηνώμα της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής που φιλοξενούνταν στο μοναστήρι Ciorogârla Sămurcăsești έφτασε στις 9 η ώρα π. μ. στο Cotroceni. Στη συνέχεια η μεγάλη αυτή πομπή ακολουθούσε ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα, καλά σχεδιασμένο, του Πατριαρχείου και της Βουλής της Ρουμανίας²⁶⁴. Συμμετείχαν: ο αρχιερέας Galaction Silistreanu, ο διοικητής της Αστυνομίας της πρωτεύουσας, ο δήμαρχος του νομού Βουκουρεστίου, ο διοικητής του νομού Ilfov, ο εκπρόσωπος του Συνόδου, οι επίτροποι του Πατριαρχείου της Ρουμανίας, κ.α.²⁶⁵ Στη συνέχεια ακολούθησε αρχιερατική Θεία Λειτουργία και στον κήρυγμα του ο πατριάρχης Νικόδημος παρακαλούσε τους παρευρισκόμενους πιστούς να ζητήσουν την μεσολάβηση της οσίας Παρασκευής στον θρόνο του Βασιλιά των Ουρανών να ελεήσει το ρουμανικό γένος και να φέρει

²⁶³Catedrala Mântuirii Neamului Românesc (Ο Καθεδρικός Ναός της Σωτηρίας Του Ρουμανικού Λαού) είναι ο σημερινός πατριαρχικός Καθεδρικός Ναός της Ρουμανικής Ορθόδοξης Εκκλησίας βρίσκεται στο Βουκουρέστι και αποτελεί τον ψηλότερο και μεγαλύτερο Ορθόδοξο χριστιανικό ναό στον κόσμο. Ο ναός είναι αφιερωμένος στην Ανάληψη του Χριστού και τον Απόστολο Ανδρέα και είναι σχεδιασμένος με καθίσματα για περίπου 6.000 πιστούς, δέκα φορές μεγαλύτερος από τον παλιό πατριαρχικό καθεδρικό ναό. Καθασιάστηκε στις 25 Νοεμβρίου 2018 από τον Οικουμενικό Πατριάρχη Βαρθολομαίο.

²⁶⁴B.O.R. 1944, σ. 340-341.

²⁶⁵B.O.R. 1944, σ. 340-341.

γαλήνη και συνεννόηση μεταξύ όλων των πιστών, τέλος καλό στον πόλεμο, γρήγορη και σταθερή ειρήνη για όλον τον κόσμο²⁶⁶.

Στο τέλος αυτής της μεγάλης πομπής το σκήνωμα της οσίας Παρασκευής της Επιβατινής τοποθετήθηκε για προσκύνημα στον τότε πατριαρχικό ναό και έμεινε για 14 ημέρες έτσι ώστε να προλάβει να προσκυνήσει ο κόσμος των γύρω περιοχών. Στον ίδιο ναό φιλοξενούνταν και φιλοξενούνται και τώρα τα άφθαρτα λείψανα του οσίου Δημητρίου του Νέου, προστάτη της ρουμανικής πρωτεύουσας²⁶⁷.

Στην επιστροφή του λειψάνου για το Ιάσιο πέρασε από τους νομούς Ploiești, Buzău, Râmnicul Sărat, Focșani, Bacău, Piatra Neamț και τις μονές Văratec, Agapia, Neamț. Στις 26 Νοεμβρίου, ημέρα επιστροφής του ιερού σκηνώματος στον μητροπολιτικό ναό του Ιασίου, ο μητροπολίτης Ειρηναίος Mihălcescu, μαζί με ιερείς και πλήθος πιστών το υποδέχτηκαν με δάκρυα και άνθη²⁶⁸.

Το καλοκαίρι του 1947 καταγράφεται η δεύτερη περίοδος της απουσίας του σκηνώματος από τον μητροπολιτικό ναό του Ιασίου. Σαν να μην έφτανε η δυστυχία που προκάλεσε ο σκληρός πόλεμος, έπεσε και μεγάλη ξηρασία η οποία δυσκόλεψε πολύ τη ζωή των κατοίκων όλης της περιοχής της Μολδαβίας. Οι πιστοί ζήτησαν επίμονα να γίνει λιτανεία με

²⁶⁶Μεταφρ. Απόσπασμα από τον λόγο του πατριάρχη Νικόδημος της Ρουμανίας στη 27η Οκτωβρίου 1944 βλ. B.O.R. 1944, σ. 341.

²⁶⁷Ο όσιος Δημήτριος ο Νέος ή Μπασαράμπης καταγόταν από το χωριό Μπασαραμπώβ, στη σημερινή Βουλγαρία λίγα χιλιόμετρα από τα σύνορα με τη σημερινή Ρουμανία. Έζησε το 13ο αιώνα την εποχή της Ηγεμονίας των Πέτρου και Ιωάννου Ασάν. Μετά το Ρωσοτουρκικό πόλεμο (1769-1774) ο ρωσικός στρατός πέρασε το Δούναβη και έφτασε στο χωριό Μπασαράμπωβ. Τότε ο ρώσος στρατηγός Πέτρος Σαλτίκωβ πήρε τα άγια λείψανα με σκοπό να τα πάει στη Ρωσία, αλλά ένας ευλαβής Ρουμάνος ο Χατζη Δημήτριος ο οποίος γνώριζε τον στρατηγό τον έπεισε να τ' αφήσει στο Βουκουρέστι ως παρηγοριά για τα δεινά και τις καταστροφές όπου είχαν υποστεί από τους Τούρκους. Ο στρατηγός δέχτηκε ενώ το χέρι του Αγίου μεταφέρθηκε στη Λαύρα Πετσέρσκαγια. Έτσι έφτασε το λείψανο του Αγίου Δημητρίου του Νέου στο Βουκουρέστι το 1774 όπου βρίσκεται μέχρι και σήμερα στον Πατριαρχικό Ναό του Βουκουρεστίου. Η μνήμη του εορτάζεται στις 27 Οκτωβρίου εκάστου έτους. βλ. Clement Haralam, *Evlavia credincioșilor pentru Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou*, Ziarul Lumina, 27 Οκτωβρίου 2020.

²⁶⁸B.O.R 1944, σ. 345.

το ιερό λείψανο σ' όλη τη Μολδαβία η οποία λιτανεία πραγματοποιήθηκε σε δύο φάσεις και κράτησε πάνω από δύο μήνες. Πρώτα η περιφορά έλαβε χώρα στο νομό Ιασίου (από τέλος Μαΐου μέχρι 10 Ιουνίου) και μετά συνέχισε και σε άλλους νομούς Vaslui, Roman, Bacau, Neamt, Baia, μέχρι τέλος Αυγούστου.

Συμμετείχαν ιερείς με επικεφαλής τον αρχιμανδρίτη Θεόκτιστο (κατά κόσμο Teoder Arărașu 1915-2007)²⁶⁹ και επισκέφθηκαν πολλές ενορίες όπου τελέστηκαν και παρακλήσεις για την οσία Παρασκευή. Ο Θεόκτιστος συμμετείχε σ' αυτήν την λιτανεία και ήταν μάρτυρας σ' αυτά τα θαυμαστά γεγονότα τα οποία τα εξιστόρησε αργότερα στην ομιλία του στην εορτή της οσίας τη 14^η Οκτωβρίου του 1997: «Κατά τη διάρκεια όλης αυτής της περιοδείας της λιτανείας με τα αγία λείψανα της οσίας Παρασκευής - στην οποία πήρα μέρος κι εγώ - που πέρασε από τις πόλεις Iași, Prut, Roman, Adjud, Ia Onești, Tazlău, Neamț și Fălticeni, κάνοντας γύρω γύρω τη Μολδαβία, όλοι οι συμμετέχοντες ιερείς κατά τόπους έγιναν μάρτυρες αναρίθμητων θαυμάτων όταν πλήθος πιστών πλημμυρισμένοι από ευσέβεια άγγιζαν το άγιο σκήνωμα της οσίας Παρασκευής. ... Όλα αυτά τα υπερφυσικά θαύματα χάραξαν βαθιά την ψυχή και την ζωή των ιερέων και των πιστών συμμετεχόντων²⁷⁰.

Το ιερό λείψανο, αφού πέρασε από αρκετές τοποθεσίες, παρέμεινε δύο μέρες στη μονή Neamț και ύστερα αναχώρησε για Leghin, Vânători,

²⁶⁹Μετέπειτα ο Θεόκτιστος Α' πατριάρχης Βουκουρεστίου και πάσης Ρουμανίας από το 1986 μέχρι το θάνατό του στις 30 Ιουλίου του 2007. Με το κομμουνιστικό καθεστώς είχε σχέσεις που μπορούν να χαρακτηριστούν αγαστές, Μετά την Επανάσταση του 1989 παραιτήθηκε και κατέφυγε σε μοναστήρι. Τον Ιανουάριο του 1990 η Ιερά Σύνοδος δέχτηκε την παραίτησή του όμως, η νέα Κυβέρνηση της χώρας υπό τον Ion Iliescu τον κάλεσε να επιστρέψει, οπότε επανήλθε στην Πατριαρχεία το Μάρτιο του ίδιου έτους. Το 1999 κάλεσε τον Πάπα Ιωάννη Παύλο Β' να επισκεφτεί τη Ρουμανία. Ήταν η πρώτη επίσκεψη ενός πάπα σε ορθόδοξη χώρα από το σχίσμα του 1054. Βλ. Επίσημη Εφημερίδα της Εκκλησίας της Ρουμανίας, *Biserica Ortodoxă Română*, τεύχος 1-3, Ιανουάριος-Μάρτιος 2010.

²⁷⁰Ioanichie Bălan, *Sfânta Cuvioasă Parascheva, cu sfintele moaște la Iași: viața, istoricul moaștelor, minunile, acatistul, paraclisul*, σ. 82, I. Vicovan, σ. 90.

Neamț, με στάση στο ναό του αγίου Νικολάου της μονής Râșca του νομού Σουτσεάβας. Από εκεί πέρασε από τους νομούς Baia, Fălticeni, όπου παρέμεινε μία νύχτα στο ναό της «Κοιμήσεως Θεοτόκου», κατόπιν πήγε στα χωριά Rădășeni, Mălini και στη μονή Slatina. Οι ηλικιωμένοι του χωριού Rădășeni διηγούνται: «Όταν η λιτανεία σταμάτησε στο χωριό μας, βγήκαμε όλοι ντυμένοι με τα καλύτερά μας ρούχα, με λάβαρα και άνθη, για να προϋπαντήσουμε την προστάτιδα της Μολδαβίας. Αφού προσευχηθήκαμε με δάκρυα ελπίδας και το ιερό λείψανο προχώρησε για τη μονή Slatina, μαζεύτηκαν σύννεφα πάνω από το χωριό και έβρεξε»²⁷¹.

Επίσης ο ιεράς Ioanichie Bălan στο συγγραφικό του έργο αναφέρει γι' αυτήν την περιφορά των λειψάνων της οσίας του 1946-1947 το εξής: «Είναι πρόπον να εξομολογηθούμε ότι απ' όπου περνούσαν τα άγια λείψανα στην περιφορά αμέσως μαζεζόντουσαν σύννεφα, κι έτσι ξαφνικά έβρεχε και οι άνθρωποι έκλαιγαν από χαρά. Γινόντουσαν αληθινά θαύματα, αλλά όλα έμειναν στην μνήμη του λαού»²⁷².

Τέλος Αυγούστου του 1947 το σκήνωμα της οσίας Επιβατηνής επέστρεψε στο Ιάσιο όπου πολύς λαός περίμενε στην περιφέρεια της πόλης για να υποδεχτούν το άγιο λείψανο της οσίας και να συμμετέχουν στη λιτανεία. Οι καμπάνες των εκκλησιών όλης της πόλης χαρωπά χτυπούσαν για να ειδοποιήσουν ότι η οσία Παρασκευή, η προστάτιδα της Μολδαβίας γύρισε στο Ιάσιο. Στον μητροπολιτικό ναό περίμενε ο μητροπολίτης Irineu Mihălcescu (Ιρινέου Μιχαλτσέσκου) (1874 – 1948)²⁷³ και άλλος κόσμος μαζεμένος γι' αυτό το θαυμαστό γεγονός. Ύστερα έγινε η τοποθέτηση του ιερού λειψάνου της οσίας μέσα στον ναό, σε

²⁷¹P. Sidoreac, σ. 120-121.

²⁷²I. Bălan, σ. 81.

²⁷³Θεολόγος και Ρουμάνος ορθόδοξος ιεράρχης του Ιασίου της Μολδαβία από 1939 μέχρι το 1947 που παραιτήθηκε λόγω πιέσεων του κομμουνιστικού κόμματος. Από Bogdan Racu, *Mitropolitul Irineu Mihălcescu, un mare educator și iubitor de viață liturgică*, 5 aprilie 2008, *Ziarul Lumina*.

προσχεδιασμένο μέρος, και ακολούθησε ο ψαλμός της παράκλησης της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής²⁷⁴.

Το άφθαρτο λείψανο της οσίας εδώ και περίπου τέσσερις αιώνες φυλάσσεται στον ίδιο καθεδρικό ναό του Ιασίου και αποτελεί πνευματικό δώρο για όλους τους κατοίκους της περιοχής. Η παραμονή του ιερού σκηνώματος της οσίας στο Ιάσιο της Μολδαβίας συνετέλεσε στην ενίσχυση των δεσμών μεταξύ Ρουμάνων και Ελλήνων και διακήρυξε την ενότητα και την οικουμενικότητα της Ορθοδοξίας, η οποία, κάτω από τη σοφή καθοδήγηση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, υπερέβηκε το πρόβλημα των εθνικοτήτων και των γλωσσών, λατρεύοντας τους ίδιους αγίους σε διάφορες γλώσσες²⁷⁵.

²⁷⁴I. Vicovan, σ. 91.

²⁷⁵A. Κουμπαρούλης, σ. 107.

B.2.ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ

της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής

Ο κάθε Άγιος, ανεξάρτητα από τον τόπο που γεννήθηκε ή και δραστηριοποιήθηκε, ανήκει στην ολόκληρη του Θεού Εκκλησία. Οι άγιοι πίστεψαν και αγάπησαν τον Θεό εξ όλης της ψυχής τους και τον πλησίον τους σαν τον εαυτό τους. Πέρασαν μέσα από δοκιμασίες ή και μαρτύρια όμως με τη βοήθεια του Θεού νίκησαν όλους τους πειρασμούς. Έζησαν σαν άγγελοι πάνω στη γη και γι' αυτό η Εκκλησία μας τους ονομάζει επίγειους αγγέλους και ουράνιους ανθρώπους. Το πιο μεγάλο θαύμα των Αγίων της Εκκλησίας μας είναι η αγία τους ζωή.

Μπορεί ένας άγιος να μην είναι τόσο γνωστός κάπου αλλά αυτό δε σημαίνει ότι δεν ευλογεί και δεν προστατεύει τους πιστούς εκείνου του τόπου. Μάλιστα εκεί μπορεί να εμφανίζεται και να κάνει θαύμα, αποκαλύπτοντας στοιχεία από τη ζωή του για την πνευματική ενίσχυση του ευρύτερου κοινού. Η παρουσία του αγίου όμως είναι πιο αισθητή στα μέρη που ευλογήθηκαν από το πέρασμά του εν ζωή ή ακόμα περισσότερο από την παραμονή των λειψάνων του εκεί, ύστερα από την κοίμηση του, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής. Γνωρίζοντας ότι η οσία Παρασκευή η Επιβατινή όταν ζούσε διέσχισε τη χριστιανική γη από την Ανατολική Θράκη μέχρι τους Αγίους Τόπους, και μετά τον θάνατο ευλόγησε τα Βαλκάνια διά μέσου των λειψάνων της, μπορεί να ονομαστεί και «Οσία Παρασκευή των Βαλκανίων»²⁷⁶.

Μετά από θεία οπτασία επέτρεψε ο Θεός να αποκαλυφτεί το άφθαρτο λείψανο της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής στην πατρίδα της στην Καλλικράτεια, στον τόπο κοίμησής της, και από τότε έχουν γίνει και γίνονται αναρίθμητα θαύματα τα οποία είναι αδύνατο να γραφούν.

²⁷⁶P. Sidoreac, σ. 39.

Στην παρούσα εργασία καταγράφουμε ένα μέρος του πλήθους των θαυματουργικών ευεργεσιών της οσίας, το οποίο αναφέρουν οι βιογράφοι της οσίας, τα δημοσιευθέντα στις ελληνικές και ρουμανικές εκδόσεις του βίου και της ακολουθίας της οσίας Παρασκευής. Αξιοσημείωτη είναι η μαρτυρία ότι στον ναό των Αγίων Αποστόλων, στην Καλλικράτεια, καθημερινά συνέρρεε πλήθος ασθενών οι οποίοι θεραπεύονταν μόνο με το άγγιγμα της λάρνακας της οσίας. Όπως διηγούνται οι παλαιότεροι εδώ, στην Καλλικράτεια, στον τόπο που βρέθηκε το λείψανο της Οσίας, υπήρχε άγιασμα όπου συνέβαιναν πολλά θαύματα. Ωστόσο δεν πρέπει να λησμονούμε ότι το μεγαλύτερο θαύμα της οσίας είναι η θαυματουργική αποκάλυψη του ιερού σκηνώματος της²⁷⁷.

Την ημέρα της τοποθέτησης του ιερού λειψάνου στον ναό των Αγίων Αποστόλων, η οσία εμφανίστηκε σε ενύπνιο ανδρός και τον πρόσταξε να μεταβεί στην κόμη Οικονομεία της Σηλυβρίας όπου είχε πρόσφατα κατασκευαστεί κατάλληλο κιβώριο για να δεχτεί τα λείψανά της. Την ίδια νύχτα ο κατασκευαστής του κιβωρίου είδε στον ύπνο του την οσία να του μηνύει τα ίδια. Τότε οι δύο άνδρες, υπακούοντας την προτροπή της, ξεκίνησαν προς ικανοποίηση του θελήματος της οσίας, συναντήθηκαν, αποκαλύπτοντας ο ένας στον άλλον το υπερφυσικό θαύμα²⁷⁸, του οποίου κατέστησαν μάρτυρες.

Θαύμα μαρτυρείται και κατά τη μεταφορά του ιερού λειψάνου της οσίας από την Καλλικράτεια (όπου διατηρούσαν στο όνομά της το παρεκκλήσιο) για τον Τύρνοβο, στην έδρα των Βουλγάρων βασιλέων, όπου όλοι οι κάτοικοι έτρεξαν να προσκυνήσουν το ιερό σκηνώμα κατά τη διάβαση της ιεράς πομπής, εκτός από μία γριά γυναίκα ευσεβή και φιλόθρησκη η οποία ζητούσε με πολύ ζήλο να ασπασθεί την οσία όμως αδυνατούσε λόγω γεροντικής αδυναμίας. Όταν δόθηκε εντολή να

²⁷⁷Σ. Δ. Λάμπρου, διδακτορική διατριβή, σ. 122.

²⁷⁸Η ίδια, σ. 122.

αναχωρήσει η άμαξα, τα άλογα δεν μπορούσαν να προχωρήσουν. Με μεγάλη έκπληξη ανακάλυψαν ότι μετά τον ασπασμό του ιερού σκηνώματος από τη γριά γυναίκα ξεκίνησαν τα άλογα και προχώρησε η άμαξα²⁷⁹.

Στον καιρό της Τουρκοκρατίας προστάτευε τη γενέτειρά της, κάνοντας πολλά θαύματα στην πατρίδα της στους Επιβάτες. Τούρκος διοικητής απειλούσε να σφάξει τους κατοίκους της περιοχής και ζητούσε επίμονα μεγάλο χρηματικό ποσό, το οποίο ήταν αδύνατο να βρεθεί από τους κατοίκους των Επιβατών²⁸⁰. Κάποιος Επιβατηνός είδε γριά γυναίκα μαυροφορούσα να επισκέπτεται τον Τούρκο και κατόπιν να εισέρχεται στον ναό της οσίας. Στην επέμβαση της οσίας απέδωσαν εσπευσμένη απομάκρυνση του Τούρκου διοικητή, μετά από την παραλαβή μικρού χρηματικού ποσού από τους προκρίτους. Σύμφωνα με άγνωστο συγγραφέα η οσία παρουσιάστηκε μπροστά στον Τούρκο διοικητή, τον χαστούκισε και τον πρόσταξε να φύγει αμέσως αλλιώς θα κατέστρεφε αυτόν και τους ανθρώπους της συνοδείας του. Έτσι ο Τούρκος διοικητής έδωσε διαταγή να ετοιμαστούν να αναχωρήσουν το πρωί. Μ' αυτόν τον τρόπο σώθηκαν οι Επιβατηνοί από βέβαιο φόνο²⁸¹. Επίσης κατά το έτος 1909, πολλές φορές οι κάτοικοι των Επιβατών είδαν τον ιερό ναό της οσίας στους Επιβάτες ολόφωτο μέσα στην νύχτα, θαυμαστό γεγονός που διαρκούσε επί δεκαπέντε λεπτά της ώρας.

Στον Α΄ Βαλκανικό πόλεμο η παρουσία της οσίας έγινε αισθητή στις 26 Φεβρουαρίου 1913 πάλι στην πατρίδα της. Γι' αυτό το θαυμαστό γεγονός Τούρκος εθελοντής σταφιδέμπορος ομολόγησε ότι: «Μια μαυροφορεμένη γυναίκα άρπαξε την άγκυρα και έμπόδισε τὸ πλοίο να

²⁷⁹Σακκίδου, *Βίος Οσίας*, σ. 18.

²⁸⁰Η ίδια, σ. 29.

²⁸¹*Sfânta Cuvioasă Parascheva, cu sfintele moaște la Iași: viața, istoricul moaștelor, minunile, acatistul, paraclisul*, εκδόσεις Sophia, București, 2008, σ. 69.

ἀγκυροβολήσῃ στοὺς Ἐπιβάτες»²⁸². Με αυτόν τον τρόπο γλύτωσαν οι κάτοικοι από σφαγές των φανατισμένων Τούρκων εθελοντών και από την πυρπόληση του χωριού τους.

Κάθε 14^η Οκτωβρίου, όταν εορτάζεται η μνήμη της οσίας, είναι ημερομηνία αλησμόνητη για τους Επιβατηνούς, η ημέρα μνήμης της θλιβερής επετείου της εκκένωσης της Θράκης και των ξεριζωμών των Θρακιωτών από τις πανάρχαιες εστίες τους. Αυτή την ημέρα - συγκεκριμένα στις 14 Οκτωβρίου 1924 - αναγκάστηκαν να φύγουν οριστικά από την πατρίδα τους²⁸³. Την παραμονή της εορτής της οσίας το βαπόρι ήταν έτοιμο να ξεκινήσει όμως μια θαλασσοταραχή στάθηκε εμπόδιο και ματαιώθηκε το ταξίδι. Οι κάτοικοι θεώρησαν ότι η οσία τους αποκάλυψε τον κίνδυνο τον οποίο θα διέτρεχαν αν εγκατέλειπαν την πατρίδα τους χωρίς να γιορτάσουν τη μνήμη της. Έτσι λοιπόν, το πρωί της εορτής όλοι οι κάτοικοι συγκινημένοι πήγαν στον αφιερωμένο στην οσία Παρασκευή ναό, προσκύνησαν την εικόνα της με σπαραγμό ψυχής και γιόρτασαν τη 14^η Οκτωβρίου τη μνήμη της οσίας η οποία για πολλοστή φορά τους προστάτευσε. Τη επόμενη αναχώρησαν για τη μητροπολιτική Ελλάδα. Η θάλασσα έγινε σαν λάδι κι εξασφάλισε καλό ταξίδι²⁸⁴.

Η οσία Παρασκευή θεωρείται κόσμημα και στολίδι παρθενικό της Βουλγαρικής, της Σερβικής αλλά και της Ρουμανικής Εκκλησίας²⁸⁵. Είναι η λαοφιλέστερη Αγία των Βαλκανικών λαών όπου έχει τελέσει και τελεί πλήθος θαυμάτων γι' αυτό και οι λαοί αυτοί την τιμούν ιδιαίτερα και της έχουν αφιερώσει πολλούς ναούς και έχουν δώσει στα παιδιά τους το όνομά της²⁸⁶.

²⁸²A. Κουμπαρούλης, σ. 64.

²⁸³Σακκίδου, *Βίος Οσίας*, σ. 29, Σ. Δ. Λάμπρου, διατριβή, σ. 125.

²⁸⁴Σακκίδου, σ. 29, Μ. Μαραβελάκης – Απ. Βακαλόπουλος, *Προσφυγικές εγκαταστάσεις στην περιοχή της Θεσσαλονίκης*, Θεσσαλονίκη 1954, επανέκδοση 1993, σ. 431.

²⁸⁵Valerian Radu, *Binefacerile Sfintei Cuvioase Parascheva, Mărturii ale închinătorilor*, 2011, σ. 80.

²⁸⁶*Sfânta Cuvioasă Parascheva, cu sfintele moaște la Iași: viața, istoricul moaștelor, minunile, acatistul, paraclisul*, București, 2008, σ. 32.

Ο ιστορικός Καντεμίρης στο 2^ο τόμο του έργου του *Istoria Imperiului Otoman* (Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας), αναφερόμενος στην περίοδο της βασιλείας του Μωάμεθ Δ' (1648-1687), μας παρέχει μία ενδιαφέρουσα πληροφορία όσον αφορά την εισβολή του βασιλιά Ιωάννη ΙΙΙ Sobieski (1674-1696) στη Μολδαβία που την κυβερνούσε τότε ο Κωνσταντίνος Καντεμίρης (1685-1693), ο πατέρας του ιστορικού συγγραφέα²⁸⁷. Ο Καντεμίρης περιγράφει με λεπτομέρειες την εισβολή του πολωνού βασιλιά στο Ιάσιο ο οποίος έβαλε φωτιά σε δύο μοναστήρια της πόλης και πήρε ιερά κειμήλια των εκκλησιών. Προσπάθησε στη συνέχεια να μπει στο μοναστήρι των Τριών Ιεραρχών για να αρπάξει το λείψανο της οσίας Παρασκευής όμως ο ηγούμενος της μονής, τον οποίο ο οργισμένος βασιλιάς Sobieski απειλούσε να τον θάψει στα ερείπια του μοναστηριού²⁸⁸, δεν λύγισε από τις πιέσεις και δεν άνοιξε τις θύρες της μονής. Έτσι με τις ευεργεσίες της οσίας δεν επιτράπηκε ο βανδαλισμός του μοναστηριού αλλά ούτε η αρπαγή του σκηνώματός της από το Ιάσιο. Στη συνέχεια ο στρατός του βασιλιά εγκατέλειψε τα σχέδιά του και απομακρύνθηκε από την πόλη.

Επίσης στον ναό της ίδιας μονής των Τριών Ιεραρχών το 1888 έγινε ένα από τα πιο γνωστά θαύματα της οσίας Παρασκευής. Προηγουμένως το 1884 είχαν ξεκινήσει τα έργα ανακαίνισης του ναού. Το 1888 το λείψανο μεταφέρθηκε για λόγους ασφαλείας στο παρεκκλήσι της μονής των Τριών Ιεραρχών. Τοποθετήθηκε σε ασημένια λειψανοθήκη, σκεπασμένο με ύφασμα. Στο επάνω μέρος η λειψανοθήκη είχε καπάκι και κλειδωνόταν. Το βράδυ της 26ης προς 27η Δεκεμβρίου του 1888 το παρεκκλήσι πήρε φωτιά από μια λαμπάδα την οποία ξέχασε αναμμένη ο νεωκόρος πάνω από ένα ξύλινο κηροπήγιο δίπλα στη λειψανοθήκη. Ευτυχώς οι μαθητές

²⁸⁷Strămutarea Moaştelor Sfintei Parascheva la Iaşi, capitala Moldovei, Biserica Ortodoxă Română 1888-1889, σ. 881.

²⁸⁸Ο. π., σ. 881.

του διδασκαλείου της μονής αντιλήφθηκαν τη φωτιά που ξέσπασε, φώναξαν τους υπεύθυνους και αυτοί έτρεξαν για βοήθεια. Μπήκαν στο παρεκκλήσι και το είδαν να φλέγεται. Από την υψηλή θερμοκρασία που είχε δημιουργηθεί έλιωσε το γυαλί από τους πίνακες των κτητόρων, το ίδιο θερμάνθηκε και ο πολυέλαιος, αν και βρισκόταν σε απόσταση από το κέντρο της πυρκαγιάς. Σε λίγο κατέφθασε ο μητροπολίτης Ιωσήφ Νανιέσκου και οι αρχές της πόλης, με επικεφαλής το νομάρχη Leon Negruzzi και το γενικό εισαγγελέα Ιασίου, οι οποίοι κατέγραψαν στα πρακτικά το θαύμα της διάσωσης του λειψάνου.

Από ένα γράμμα που στάλθηκε στον επίσκοπο Μελχισεδέκ Στεφανέσκου του Ρόμαν²⁸⁹ μαθαίνουμε ότι κάηκε ολόκληρο το ξύλο της λειψανοθήκης χωρίς να πειραχτούν τα ρούχα της. Οι φλόγες περιτύλιξαν το καπάκι, το οποίο έπεσε στο σώμα της, αλλά το σώμα δεν έλιωσε. Η φωτιά που είχε περιτυλίξει τη λειψανοθήκη έκαψε και το κάτω μέρος της και έφθασε έως το μικρό στρώμα που ήταν γεμισμένο με βαμβάκι το οποίο ήταν τοποθετημένο κάτω από το σώμα της οσίας. Το στρώμα κάηκε στο κάτω μέρος, ενώ το βαμβάκι ελάχιστα. Τα κάρβουνα έπεσαν πάνω στα ρούχα της χωρίς να τα λερώσουν. Επίσης οι κέρινες σφραγίδες που βρίσκονταν στα ρούχα της και οι οποίες προέρχονταν από τον Βασίλειο Λούπου ήταν ακέραιες. Ύστερα πήραν το άγιο λείψανο, το έβαλαν στη λειψανοθήκη με την οποία είχε αρχικά μεταφερθεί από την Κωνσταντινούπολη και το τοποθέτησαν στο Άγιο Βήμα του ίδιου παρεκκλησίου, που δεν είχε φτάσει η φωτιά. Το σκήνωμα της οσίας Παρασκευής τοποθετήθηκε αργότερα σε καινούργια λειψανοθήκη κατασκευασμένη από ξύλο κυπαρισσιού, σκεπασμένη με ασήμι, δωρεά του Λούπου Μποτέζ από το Fălticeni αλλά και άλλων πιστών, και μεταφέρθηκε στον νέο καθεδρικό μητροπολιτικό ναό που τιμάται στη

²⁸⁹Γράμμα από ένα φίλο του επισκόπου Μελχισεδέκ Στεφανέσκου του Ρόμαν με ημερομηνία 7 Ιανουαρίου 1889. P. Sidoreac, σ. 69.

μνήμη της²⁹⁰. Αξίζει να σημειωθεί ότι σαν απόδειξη αυτού του θαύματος που πραγματοποιήθηκε στις 26-27 Δεκεμβρίου 1888 σώζεται έως και σήμερα στην αποθήκη της Μητρόπολης Ιασίου η καμένη λάρνακα της οσίας²⁹¹.

Δικαίως η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή θεωρείται «προστάτιδα της Μολδαβίας²⁹²» και «πολιούχος της Ρουμανίας»²⁹³. Απόδειξη είναι το γεγονός ότι κατά την διάρκεια του Α' αλλά και του Β' Παγκοσμίου Πολέμου γλύτωσε την πόλη του Ιασίου από τους βομβαρδισμούς και τα βλήματα κανονιών. Ο καθεδρικός ιερός ναός του Ιασίου όπου φυλάσσονται τα λείψανα της οσίας της Επιβατηνής δεν υπέστη απολύτως καμιά ζημιά. Οι γέροντες της περιοχής λένε ότι στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο οι στρατιώτες τη νύχτα μερικές φορές έβλεπαν μια γιγάντια γυναίκα με λευκά ενδύματα να αιωρείται πάνω από την πόλη του Ιασίου²⁹⁴. Οι ίδιοι αναφέρουν ότι το 1945 οι Ρώσοι προσπάθησαν να απομακρύνουν τα ιερά λείψανα της οσίας με προορισμό τη Ρωσία αλλά η οσία δεν το επέτρεψε έτσι όπως συνέβη το 1916-1918 όταν οι Βούλγαροι ήθελαν να πάρουν το σκήνωμα του οσίου Δημητρίου του Νέου που φυλάσσεται στον μητροπολιτικό ναό του Βουκουρεστίου²⁹⁵.

Στις 14 Οκτωβρίου 1952 πολύς κόσμος που περίμενε να προσκυνήσει τη λάρνακα της οσίας έγινε μάρτυρας υπερφυσικού γεγονότος. Στην Αγία Γραφή γίνεται λόγος για μεσιτεία ανθρώπων και αγγέλων, μέσω προσευχής και παράκλησης (Γέν. ιη' 23-33. κ' 3-18. λβ' 9-

²⁹⁰B.O.R. 1888-1889, σ. 839-840

²⁹¹I. Vicovan, σ. 106

²⁹²Gheorghe Cotoșman, *Predici și material omiletic, La Prea Cuvioasa Parascheva*, Iași 1967, σ. 181

²⁹³Ευλόγιος Κουρίλας, το ίδιο, ό. π., σ. 180, Α. Δ. Κουμπαρούλης, ό. π., σ. 143 Επειδή η οσία Παρασκευή είναι πολιούχος της Ρουμανίας, γι' αυτό και η ακολουθία που εκδόθηκε το 1841 συμπεριλάμβανε και ρουμανική μετάφραση: «Ακολουθία τής οσίας μητρός ήμων Παρασκευής τής Επιβατηνής νυν εκ νέου τυπωθεῖσα ἑλληνιστί τε και ρουμανιστί, σπουδη και δαπάνη τοῦ πανοσιωτάτου κ. Νικοδήμου ...»1841.

²⁹⁴M. Dumitrescu, *Din minunile Sfintei cuvioase Parascheva*, Ziarul Lumina, 5 octombrie 2005.

²⁹⁵A. N. Petcu, *Minuni cu moaștele cuvioasei Parascheva în comunism*, Ziarul Lumina, 14 octombrie 2010.

14. Ίωβ μβ' 8-10. Παροιμ. ιε' 8. Ζάχ. α' 12-13. Ίερεμ. ζ' 16). Δυο πιστές γυναίκες μεγάλης ηλικίας από την πόλη Focșani, βλέποντας τόσο κόσμο να περιμένει στην ουρά, ζήτησαν την άδεια από τον εφημέριο ιερέα να τοποθετήσουν κάτω από το κεφάλι της οσίας ένα μαξιλάρι το οποίο έφεραν ως ευγνωμοσύνη για τη βοήθεια που πρόσφερε η οσία σε αυτές. Μόλις πήραν την ευλογία από τον ιερέα πλησίασαν τη λάρνακα και εκείνη τη στιγμή έγινε ένα μεγάλο θαύμα. Οι ιερείς και οι πιστοί είδαν με τα ίδια τους τα μάτια ότι η οσία Παρασκευή σήκωσε μόνη της το κεφάλι και οι ευσεβείς γυναίκες έβαλαν το μαξιλάρι κάτω από το κεφάλι της και μετά τον ασπασμό τους η οσία κατέβασε το κεφάλι όπως ήταν²⁹⁶.

Μια μαρτυρία φανέρωσης της Δύναμης και της Δόξας του Θεού μέσω των αγίων εικόνων είναι και το θαύμα της εικόνας της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής από τον ιερό ναό αφιερωμένο στη Κοίμηση της Θεοτόκου λεγόμενη και Biserica Târgului (η Εκκλησία της Αγοράς). Αυτός ο ιστορικός ναός του 17ου αιώνα χτίστηκε επί Matei Basarab (Ματέι Μπασαράμπ) (1580-1654) και βρίσκεται στο ιστορικό κέντρο του νομού Târgoviște (Τιργόβιστε). Στις 19 Ιουνίου του 2017, ημέρα Δευτέρα το μεσημέρι, την ώρα που μια πιστή προσευχόταν στην εικόνα της οσίας Παρασκευής για την υγεία της, έχοντας να επιτελέσει μια δύσκολη επέμβαση, παρατήρησε να κυλούν δάκρυα από το πρόσωπο της οσίας. Επί τέσσερις μέρες από τα μάτια της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής έσταζε μύρο μέσω των δακρύων της²⁹⁷.

Ο Θεός θαυματοποιεί μέσω των αγίων και δικαίων (Γ/Α' Βασιλ. ιζ' 21-22. Δ/Β' Βασιλ. δ' 33-35. Πράξ. ε' 12-16. Ιβ' 11-12). Όχι μόνο μέσω ζώντων πάνω στη γη αλλά και μέσω κεκοιμημένων αγίων. Όταν επικαλούμαστε τους αγίους, πιστεύουμε πώς είμαστε πράγματι

²⁹⁶V. Radu, σ. 83.

²⁹⁷ <https://www.gazetadambovitei.ro/actual/targoviste-pelerinaj-la-icoana-sfintei-parascheva-de-la-biserica-targului-icoana-lacrimeaza/>, <https://choratouaxoritou.gr/?p=50917&cn-reloaded=1>

«συμπολιῖται τῶν ἁγίων καὶ οἰκεῖοι τοῦ Θεοῦ» (Ἐφεσ. β' 19-20) καὶ τότε οἱ ἐλπίδες μας δὲν εἶναι μάταιες ἐπειδὴ οἱ ἅγιοι εἶναι συνδεδεμένοι μαζί μας με τὸν σύνδεσμό της ἀγάπης, ἡ οποία «οὐδέποτε ἐκπίπτει» (Α' Κόρ. ιγ' 8)²⁹⁸.

²⁹⁸Αντώνιος Αλεβιζόπουλος, *Οἱ Ἄγιοι καὶ ἡ τιμὴ τους στὴν ἱστορία της Εκκλησίας*, ἀπόσπασμα ἀπὸ τὴν ομιλία του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ'

Η τιμή της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής στα Βαλκάνια

Η δόξα των αγίων και των αγγέλων δεν είναι ανεξάρτητη από τη δόξα του Χριστού, γιατί είναι μέλη του σώματος Αυτού (Έφεσ. α' 23. δ' 16. ε' 23. Κολ. α' 18.24). Τιμώντας τους αγίους τιμούμε τον ίδιο τον Χριστό. Το γεγονός ότι η ιστορία της τιμής της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής, μιας από τις πιο δημοφιλείς αγίες των Βαλκανίων²⁹⁹, είναι διαδεδομένη ιδιαίτερα στις Βαλκανικές χώρες έχει άμεση σχέση με τις μετακομιδές των ιερών λειψάνων της οσίας σ' αυτές τις χώρες.

Η τιμή και ο σεβασμός της οσίας εκδηλώθηκε και εκδηλώνεται στους λαούς της Βαλκανικής Χερσονήσου κι όχι μόνο με πολλούς τρόπους: ανέγερση ναών, εορτές, ονοματοθεσία, διαφύλαξη των ιερών λειψάνων, αμέτρητες απεικονίσεις της οσίας, προσκύνηση των ιερών εικόνων και λειψάνων της, λιτανείες, εγκώμια και μελέτη του Βίου της.

Γ.1. Η τιμή της οσίας στη Βουλγαρία

Πολλοί είναι οι ναοί, που βρίσκονται σε κάποιες από τις πιο όμορφες και μυστικές γωνιές της Βουλγαρίας, αφιερωμένοι στην αγία Πέτκα – Παρασκευή (οσία Παρασκευή την Επιβατηνή) η οποία θεωρείται ουράνια προστάτιδα του βουλγαρικού λαού. Η πιο ξακουστή εκκλησία, που φέρει το όνομα της οσίας, στην καρδιά της σημερινής πρωτεύουσας της Βουλγαρίας Σόφιας, είναι ο Αρχαίος ναός της Αγίας Πέτκα

²⁹⁹E. Mineva, *The Byzantine Hagiographic and Hymnographic texts on St Parasceve of Epibatae*, Part One, ό.π., 2017, σ. 15.

Στάρα/Παλιά Φύλακας του Χριστιανισμού κατά τους αιώνες³⁰⁰. Στο όνομα της αγίας προστέθηκε το επίθετο «παλιά» για να δείξει ότι η εκκλησία είναι η αρχαιότερη απ' όλες τις αφιερωμένες στην Άγια Πέτκα ή Παρασκευή στη Σόφια και για να διαφέρει από την εκκλησία της αγίας Πέτκα Σάμαρντζίσκα, αφιερωμένη στη μεγαλομάρτυρα Παρασκευή από την Μικρά Ασία η οποία έζησε τον 3- 4ο αιώνα μ. Χ. Στην είσοδο του ιερού ναού της Αγίας Πέτκα υπάρχει η επιγραφή με τη χρονολογία 1241. Αυτό σημαίνει ότι το ίδιο έτος η εκκλησία ανανεώθηκε ή υψώθηκε πάνω σε παλιά θεμέλια προς τιμήν της μεταφοράς των λειψάνων της Αγίας Παρασκευής (Πέτκα) στην πόλη Τύρνοβο, πρωτεύουσα του τότε Βουλγαρικού Βασιλείου. Η παλαιότερη γραπτή μαρτυρία για την ύπαρξη του ναού βρίσκεται στα αρχεία του 16ου αιώνα. Είναι φυσικό πνευματικό κέντρο της πόλης της Μητρόπολης της Σόφιας με την Εκκλησία της «Αγίας Πέτκα Στάρα». Από τον ίδιο αιώνα είναι η γραπτή μαρτυρία του γερμανού ταξιδιώτη Στέφαν Γκέρλαχ, ο οποίος αναφέρει την εκκλησία αυτή.³⁰¹

Δεν υπάρχουν πληροφορίες αν η εκκλησία γκρεμίστηκε ή μετατράπηκε σε τζαμί ή αν έκλεισε κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής κυριαρχίας. Αναφέρεται όμως ότι την εποχή εκείνη είχε επισκευαστεί η εκκλησία και ο Γκέρλαχ, στο έργο του «*Ημερολόγιο ενός ταξιδιού μέχρι την Υψηλή Πύλη στην Κωνσταντινούπολη*», την περιγράφει ως μικρή μονόκλιτη εκκλησία πλούσια διακοσμημένη με τοιχογραφίες.

Ακόμα και σήμερα ο ναός προσελκύει πιστούς με τα πολλά κειμήλια που φυλάσσονται σ' αυτόν. Υπάρχουν πολλές παλιές εικόνες που χρονολογούνται στον 18ο και 19ο αιώνα. Μεταξύ αυτών είναι και η

³⁰⁰Σβετλάνα Ντιμιτρόβα, *Ο αρχαίος ναός «Αγία Πέτκα Στάρα» - φύλακας του Χριστιανισμού κατά τους αιώνες*, μετάφραση η: Πένκα Βέλεβα, Ράδιο Βουλγαρία. Ο ναός της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής βρίσκεται μέσα στο συγκρότημα κτηρίων της Ιεράς Μητρόπολης Σόφιας.

³⁰¹Σβετλάνα Ντιμιτρόβα, *Ο αρχαίος ναός «Αγία Πέτκα Στάρα»*, ό. π.

θαυματουργή εικόνα της αγίας Πέτκα - Παρασκευής με μέρος των δικαίων λειψάνων της οσίας³⁰². Το 2018 ο βούλγαρος Πατριάρχης Νεόφυτος μετέφερε στον ναό για προσκύνημα ένα άμφιο της οσίας. Όλα αυτά τα κειμήλια πλουτίζουν την πνευματική ζωή και την προσευχή του καθενός που ερχόταν για να προσκυνήσει με πίστη στον ναό.

Η Αγία Παρασκευή (ή Αγία Πέτκα) στη Βουλγαρία θεωρείται προστάτιδα του τοκετού και της γονιμότητας τόσο στους ανθρώπους, όσο και στα ζώα. Γι' αυτό στο λαϊκό εορτολόγιο η εορτή της αγίας Παρασκευής στις 14 Οκτωβρίου θεωρείται τέλος του καλοκαιριού και του φθινοπώρου, καθώς και της ενεργούς αγροτικής εργασίας. Την ημέρα αυτή ζυμώνονται τελετουργικά ψωμιά, το μεγαλύτερο εκ των οποίων αφιερώνεται στην οσία.

Στο Τραν της Δυτικής Βουλγαρίας βρίσκεται το μόνο παρεκκλήσι μέσα σε σπηλιά στη Βουλγαρία, το οποίο είναι αφιερωμένο στην οσία Παρασκευή την Επιβατηνή. Εκεί φυλάσσεται μεγάλη πέτρα με το σχήμα στρογγυλού ψωμιού και κάθε χρόνο στις 14 Οκτωβρίου ο ιερέας αγιάζει τα ψωμιά τα οποία ζυμώνουν οι γυναίκες και τα μοίραζε για υγεία σε όσους βρίσκονται εκεί. Το νερό που στάζει από τους βράχους στο παρεκκλήσι της σπηλιάς μαζεύεται σε ειδικά σκεύη, γιατί, σύμφωνα με τους πιστούς, βοηθά για τη θεραπεία διάφορων ασθενειών³⁰³.

Γ.2. Η τιμή της οσίας στη Σερβία

Στο εορτολόγιο της Σερβικής Εκκλησίας αναφέρεται ως *Οσία Μητέρα Παρασκευή - Αγία Παρασκευή*³⁰⁴. Υπάρχουν τρεις τρόποι που

³⁰²Δε γνωρίζουμε καμία πληροφορία για την παραχώρηση του στη Βουλγαρική Εκκλησία, ούτε σε ρουμανικές ούτε σε βουλγαρικές πηγές που διαθέσαμε.

³⁰³Ράδιο Βουλγαρία <https://bnr.bg/el/post/101720436/agia-paraskeui-i-epivatini> επιμέλεια: Βενέτα Νικόλοβα και μετάφραση: Ντενίτσα Σοκόλοβα.

³⁰⁴Ντράγκιτσα Τάντιτς – Παπανικολάου, *Η τιμή της Αγίας Παρασκευής στη Σερβία. Ιστορικο-εθνολογική παρουσίαση*. Απόσπασμα από την εισήγηση.

σημειώνονται οι εορτές στο σερβικό³⁰⁵ οι οποίοι είναι οι εξής: με απλά μαύρα γράμματα, με έντονα μαύρα γράμματα τις πιο σημαντικές εορτές και με κόκκινα έντονα γράμματα τις μεγαλύτερες εορτές, όπως δεσποτικές, Θεομητορικές ή κάποιων πολύ σημαντικών αγίων. Η εορτή της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής (Πέτκα) στις 14 Οκτωβρίου σημειώνεται με κόκκινα έντονα γράμματα, οπότε διαπιστώνουμε πόσο μεγάλη τιμή λαμβάνει αυτή η οσία.

Σύμφωνα με την παράδοση το 1403 στην υποδοχή του ιερού σκηνώματος της οσίας στο Βελιγράδι της Σερβίας, όπου σταματούσε η πομπή εμφανιζόταν θαυματουργικές ιαματικές πηγές. Τα αγιάσματα (οι πηγές) της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής είναι σχεδόν 20. Πάνω σε μια τέτοια πηγή κτίστηκε και το παρεκκλήσι της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής³⁰⁶ (Saint Petka's Chapel) 1403 που θεωρείται μια από τις πιο αγαπημένες εκκλησίες μεταξύ των πιστών. Βρίσκεται μέσα στο κάστρο του Βελιγραδίου, Kalemegdan (Καλεμέγκντάν), προς την πλευρά του Δούναβη, κάτω από τον ναό της Γέννησης της Θεοτόκου – Ρούζιτσα. Η πηγή από το παρεκκλήσι της οσίας στέρεψε μόνο μία φορά κατά τη διάρκεια της Αυστρο-ουγγρικής κατοχής του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και το νερό έρεε ξανά στις 15 Φεβρουαρίου 1918, λίγο πριν την απελευθέρωση της Σερβίας³⁰⁷.

³⁰⁵Και στο Ρουμανικό εορτολόγιο αναφέρεται ως Sfânta Cuvioasă Parascheva Αγία Οσία Παρασκευή, με έντονα κόκκινα γράμματα.

<https://www.crestinortodox.ro/calendar-ortodox/2022-octombrie/>

³⁰⁶D. Stevanović, *Извори Свете Петке (Water springs of Saint Petka)*, περιοδικό Politika-Magazin, αριθ. 1152, 27 octombrie 2019, σ. 10–11.

³⁰⁷Ντράγκιτσα Τάντιτς – Παπανικολάου, *Η τιμή της Αγίας Παρασκευής στη Σερβία. Ιστορικο-εθνολογική παρουσίαση*. Απόσπασμα από την εισήγηση. Στη Σερβία τα αγιάσματα της οσίας Παρασκευής είναι σχεδόν 20. Το παρεκκλήσι της οσίας μέσα στο κάστρο του Βελιγραδίου ήταν σε μορφή ενός σπηλαιού μέσα στο οποίο ήταν και η πηγή της οσίας. Δεν υπάρχουν όμως αναφορές στις ιστορικές πηγές εκτός από μια φωτογραφία για το παλιό παρεκκλήσι, ένα σκίτσο ενός ζωγράφου και μια και μια περιγραφή.

Αυτό το εξωκκλήσι της οσίας γκρεμίστηκε όταν η πόλη του Βελιγραδίου έπεσε στα χέρια των Οθωμανών το 1521. Η πρωτοβουλία για την αναστήλωση των ιερών κτηρίων του κάστρου χρονολογείται στις 6 Απριλίου 1867 και η ανέγερση του παρεκκλησίου της οσίας ολοκληρώθηκε το 1937³⁰⁸. Στο παρεκκλήσι της οσίας φυλάσσεται ένα μικρό τμήμα του θαυματουργού λειψάνου της οσίας: δύο δάχτυλα του δεξιού χεριού μαζί με το κόκαλο που τα συνδέει. Για το πώς, τότε και με ποιά αφορμή αυτό το τμήμα του ιερού λειψάνου της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής παραχωρήθηκε στη Σερβική Εκκλησία υπάρχουν πολλές αναπάντητες ερωτήσεις. Σύμφωνα με μια άλλη πηγή αυτό το τμήμα του λειψάνου της οσίας είναι μεταφερόμενο από τη μονή Πετκόβιτσα κοντά στο Σάμπατς και σήμερα φυλάσσεται στον ναό της Ρούζιτσα³⁰⁹. Σήμερα το παρεκκλήσι της οσίας Παρασκευής στο κάστρο του Βελιγραδίου συγκεντρώνει, όχι μόνο τους ντόπιους και ορθοδόξους, αλλά και πλήθος όλων των θρησκειών που έρχονται στο Βελιγράδι. Ιδιαίτερα κάθε Παρασκευή που εκτίθεται το άγιο τμήμα του λειψάνου και διαβάζεται ο παρακλητικός κανόνας της οσίας³¹⁰.

Στην πρώτη φάση της εξέλιξης της τιμής της οσίας είχε τοπικό χαρακτήρα και βασιζόταν κυρίως στην πίστη των θαυματουργικών λειψάνων της οσίας. Στη συνέχεια και κυρίως κατά τα μεσαιωνικά χρόνια η τιμή της οσίας αποτελούσε μέρος της κρατικής και δυναστικής ιδεολογίας τόσο στη Βουλγαρία όσο και στη Σερβία.

Μια ιδιαιτερότητα του Σερβικού λαού αποτελεί και ύπαρξη οικογενειακής γιορτής προστάτη αγίου, λεγόμενη Σλάββα (Слава). Αντί

³⁰⁸Ντράγκιτσα Τάντιτς – Παπανικολάου, ό. π.

³⁰⁹D. Stevanović, το ίδιο, ό. π. Ο ναός της Ρούζιτσα είναι αφιερωμένο στη Γέννηση της Θεοτόκου βρίσκεται μέσα στο κάστρο σε πολύ μικρή απόσταση από το παρεκκλήσι της οσίας Παρασκευής Επιβατηνής. Α. Δ. Κουμπαρούλης, ό. π., σ. 90 - βλ. Πόποβιτς Ιουστίνου, *Βίοι αγίων*, ό. π., σ. 24, σημ.19 Αυτό το τεμάχιο αποκτήθηκε το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο.

³¹⁰Ντράγκιτσα Τάντιτς – Παπανικολάου, *Η τιμή της Αγίας Παρασκευής στη Σερβία*, ό. π.

για ονομαστική εορτή οι Σέρβοι γιορτάζουν έναν μόνο άγιο ο οποίος είναι προστάτης όλης της οικογένειας. Η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή έχει την πέμπτη σειρά των πιο διαδεδομένων εορτών μετά από τον άγιο Νικόλαο, άγιο Ιωάννη, άγιο Γεώργιο και τον Αρχάγγελο Μιχαήλ. Στη μνήμη της είναι αφιερωμένοι πολλοί ναοί.

Γ.3. Η τιμή της οσίας στη Ρουμανία

Στη Ρουμανία τιμόταν η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή πριν ακόμα μεταφερθεί το άγιο σκήνωμα στο Ιάσιο της Μολδαβίας. Μάλιστα, σύμφωνα με τη σύγχρονη μελέτη του πρωτοπρεσβυτέρου Ιωάννη Vicovan, κοσμήτορα της Θεολογικής Σχολής του Ιασίου, ήδη από το 1493 επί της ηγεμονίας του Ștefan cel Mare (Στέφανος ο Μέγας 1433-1440) υπήρχε ιερός ναός αφιερωμένος στη μνήμη της οσίας στο νομό Ιασίου, στο χωριό Cotnari³¹¹. Επίσης από τον 14^ο αιώνα υπήρχαν δύο ξύλινοι ναοί και αργότερα τον 18^ο αιώνα λίθινοι αφιερωμένοι στο όνομα της οσίας στη Mărginimea Sibiului-Rășinari και Tălmăcel. Συναντάμε μόνο 47 ναούς στην Αρχιεπισκοπή Sibiu (η οποία περιλαμβάνει και την πόλη Brașov Μπρασόβ), οι οποίοι ναοί φέρουν το όνομα της οσίας Παρασκευής. Σύμφωνα με την παραπάνω μελέτη στη Ρουμανία υπάρχουν 234 ιεροί ναοί αφιερωμένοι στη μνήμη της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής³¹². Στο χωριό Tălmăcel του νομού Sibiu (Σιμπίου) σε 1800 κατοίκους, 116 γυναίκες βαπτίστηκαν με το όνομα Παρασκευή, αναφέρει ο Visarion Rășinăreanu, επίσκοπος αυτής της Αρχιεπισκοπής³¹³.

Κατά τη διάρκεια της κομμουνιστικής περιόδου (1945-1989) στη Ρουμανία οι οπαδοί του κόμματος προσπάθησαν κρυφά να χτυπήσουν

³¹¹Mitropolia Moldovei și Sucevei , *Monumente istorice bisericești din Mitropolia Moldovei și Sucevei*, σ. 149.

³¹²I. Vicovan, κερφ. *Biserici vechi din țara noastră cu hramul Sfintei Parascheva*, σ. 144-209.

³¹³P. Sidoreac, σ. 107

την Εκκλησία³¹⁴ «Δε χωράει καμία αμφιβολία: εμείς πρέπει να καταπολεμήσουμε την Εκκλησία. Αυτό αποτελεί το ολοκληρωμένο αλφαβητάριο του υλισμού».³¹⁵ Η Ορθοδοξία νίκησε παρ' όλες τις πιέσεις του καθεστώτος έχοντας πίστη στα λόγια του Σωτήρα Χριστού: «Μὴ φοβοῦ τὸ μικρὸν ποίμνιον, ὅτι εὐδόκησεν ὁ Πατὴρ ἡμῶν δοῦναι ὑμῖν τὴν Βασιλείαν» (Λυκ. 12,32). Η θρησκευτική καταπίεση εντεινόταν συνεχώς. Παρ' όλα αυτά, αντί για την εξάλειψη του θρησκευτικού συναισθήματος εκείνο που πέτυχε το κομμουνιστικό καθεστώς ήταν η ενίσχυση της λατρείας και της αγάπης του κόσμου προς τον Θεό.

Το Ιάσιο της Μολδαβίας όπου θριάμβευε η τιμή της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής δε σταμάτησε να μαζεύει πολύ κόσμο που ζητούσε τη βοήθεια, την προστασία και τη γαλήνη από την οσία, την «ουράνια νύμφη του Χριστού»³¹⁶. Τα μέλη του κομμουνισμού, φοβούμενα «το νεκρό σώμα της οσίας Παρασκευής»³¹⁷ επιχείρησαν αλλά δεν κατάφεραν να εμποδίσουν τους πιστούς να εισέλθουν για προσκύνημα στον μητροπολιτικό ναό, και πολύ περισσότερο στις 14 Οκτωβρίου, στη γιορτή της οσίας.

³¹⁴Γρηγόριος (Vlad) Benea, *Το πνεύμα των Αγίων Πατέρων στις φυλακές της Ρουμανίας 1941-1989*, διατριβή, Θεσσαλονίκη 2013, σ. 160-164. Δε γίνεται λόγος μόνο για κατεδάφιση εκκλησιών και μετατροπή τους σε κινηματογράφους, κλαμπ ή κέντρα διασκέδασης ή χώρο για πολυκατοικίες και εργοστάσια, για τα πολλά μοναστήρια τα οποία έγιναν φυλακές, αγροκτήματα, γηροκομεία ή στρατόπεδα εργασίας, ούτε μόνο για τη φυλάκιση των ιερέων, μοναχών και όλων αυτών που αντιστάθηκαν στο κομμουνιστικό κράτος. Πολλοί μαρτύρησαν, φυλακίστηκαν, ξορίστηκαν ή κλείστηκαν σε ψυχιατρεία. Ούτε το εσωτερικό των ναών δεν ξέφυγε από την καταστρεπτική οργή τους. Εκτός αυτού βιβλία λατρείας, χειρόγραφα και ολόκληρες βιβλιοθήκες μονών, κάηκαν ή καταστράφηκαν μαζί χιλιάδες παρτιτούρες με λαϊκή ή θρησκευτική μουσική.

³¹⁵V. I. Lenin, *Marx, Engels, Marxism*, εκδόσεις Partidul Muncitoresc Român, Βουκουρέστι 1949, σ. 246-252 από I. Vicovan, *ό. π.*, σ. 224. Συγκεκριμένα από τις πρώτες δεκαετίες της εγκατάστασης του κομμουνιστικού κόμματος, οι οποίες σηματοδεύτηκαν από τη βίαιη καταστολή κάθε αντίστασης, μέσω μιας πολιτικής εξολόθρευσης ορισμένων κοινωνικών κατηγοριών (δολοφονία, εξορία, φυλάκιση, καταναγκαστική εργασία), κυριαρχούσε και η επίθεση εναντίον της θρησκείας, της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

³¹⁶V. Irina, *Praznicul Prea Cuvioasei Parascheva la Iasi*, *Cronica Bisericească, Mitropolia Moldovei și Sucevei* 1964, σ. 541.

³¹⁷N. Olaru, *Comunistii au vrut s-o îngroape în cimitir*, εφημερίδα Lumina, duminică 12 octombrie 2008, σ. 6.

Μέσα στο διάστημα 1950-1955 υπήρξαν φήμες ότι το κομμουνιστικό κόμμα ήθελε να σταματήσει ύπουλα την τιμή της οσίας Παρασκευής, «το ανεκτίμητο μαργαριτάρι του θησαυροφυλακίου της Ιεράς Μητρόπολης του Ιασίου³¹⁸». Γι' αυτό τα μέλη του κόμματος, θέλοντας να εφαρμόσουν ένα μακάβριο σχέδιο, συνεδρίασαν όπως το παράνομο συνέδριο των Ιουδαίων και ύστερα από διαβουλεύσεις πήραν την απόφαση να απομακρύνουν το άγιο λείψανο της οσίας από το Ιάσιο. Επειδή δεν έβρισκαν άλλη λύση στον περιορισμό των προσκυνητών που ερχόντουσαν από παντού να ασπαστούν το ιερό λείψανο της οσίας, οι κομμουνιστές ήθελαν να το θάψουν κρυφά χωρίς να πάρει είδηση ο κόσμος, φοβούμενοι ίσως τις αντιδράσεις.

Έτσι ένα πρωί έστειλαν άτομα να σκάψουν λάκκο στο νεκροταφείο αλλά η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή εμπόδισε την πραγματοποίηση του σχεδίου των οπαδών κομμουνιστών. Εκεί που είχε ηλιοφάνεια, όταν αυτοί ξεκίνησαν το σκάψιμο ξαφνικά σκοτεινίασε, ο ουρανός γέμισε από μεγάλα μαύρα σύννεφα και άρχισε να φυσά δυνατός αέρας που έφερε βροχή με αστραπές και μπουμπουνητά και ύστερα χαλάζι σε μέγεθος περιστεριού αυγού. Ο πιστός λαός του Ιασίου έτρεξε στον μητροπολιτικό ναό για να προσκυνήσει τα ιερά λείψανα της οσίας και να παρακαλέσουν να τους ελεήσει. Μαζεύτηκε πολύς κόσμος στον ναό, οι καμπάνες χτυπούσαν δυνατά και οι ιερείς διάβασαν την παράκληση της οσίας και προσευχές προς το πρόσωπο της Παναγίας μέχρι αργά που σταμάτησε επιτέλους η πολύ δυνατή βροχή³¹⁹. Αυτό ήταν ένα μεγάλο θαύμα της οσίας Παρασκευής το οποίο φόβιζε πολύ τους άθεους και δεν ξανατόλμησαν να πειράξουν το ιερό σκήνωμα της. Διαπιστώνουμε ότι απ' εναντίας εμπύχωσε περισσότερο τους πιστούς.

³¹⁸V. Irina, σ. 541-542.

³¹⁹N. Olaru, σ. 6-7.

Στον μητροπολιτικό ναό του Ιασίου σήμερα έρχονται προσκυνητές από όλη τη χώρα αλλά και από τις γειτονικές για να πάρουν την ευλογία της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής η οποία είναι για τους πιστούς κάτι ανάλογο με την Παναγία³²⁰. Βρίσκεται στο επίκεντρο της ζωής τους. Το άγιο σκηνώμα της τοποθετημένο στην ασημένια λειψανοθήκη ομοιάζει μ' ένα ζωντανό άνθρωπο ο οποίος κοιμάται. Όλο το σώμα της είναι σκεπασμένο με ένα λευκό μεταξωτό ύφασμα και στο κεφάλι ένα ασημένιο στεφάνι σκεπάζει το πρόσωπο. Επάνω στο άγιο λείψανο υπάρχει μία εικόνα της Οσίας για ασπασμό. Η αγάπη και ο σεβασμός των πιστών στο άγιο λείψανο, η συγκίνηση, η χαρά, η δύναμη που αντλούν οι πιστοί, όταν το ασπάζονται είναι ένα μεγάλο θαύμα³²¹.

Είναι ιδιαίτερα αγαπητή από τους φοιτητές και φοιτήτριες που σπουδάζουν στα πανεπιστήμια αυτής της πόλης οι οποίοι αναζητούν τη βοήθειά της στις προσευχές τους ειδικά στις περιόδους των εξετάσεων. Πολλοί είναι οι πιστοί οι οποίοι σε κάθε είδος δυσκολία προστρέχουν στο ιερό της λείψανο και η οσία ανταποκρίνεται περισσά στις δεήσεις των προσερχόμενων πιστών, επιτελώντας συχνά θαύματα και ενισχύοντας έτσι την πίστη των ευσεβών προσκυνητών. Με πολλή ευσέβεια, ευλάβεια και πίστη στη χάρη της ασπάζονται το άγιο σκηνώμά της, τοποθετούν πάνω στο άγιο κεφάλι της το μαντήλι τους και φορώντας το θεραπεύονται³²². Η οσία δεν αργεί να βοηθήσει όσους επικαλούνται τη βοήθειά της, την ίαση, τη σωτηρία, τη λύση των προβλημάτων, όπως

³²⁰A. Κουμπαρούλης, σ. 73.

³²¹Valerian Radu, σ. 14-15 Ο πρωτοσύγκελος Valerian Radu, εφημέριος στον μητροπολιτικό ναό του Ιασίου, έκανε μεγάλη προσπάθεια και κατάφερε να συγκεντρώσει σ' ένα βιβλίο μερικά από τα πολυάριθμα θαύματα της οσίας μέσα από τις μαρτυρίες προσκυνητών. Οι προσκυνητές έβαλαν εθελοντικά μέσα σ' ένα ξύλινο κουτί τοποθετημένο μέσα στον μητροπολιτικό ναό τις προσωπικές μαρτυρίες των θαυμάτων, δείχνοντας την τιμή και ευσέβεια προς το πρόσωπο της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής. (μεταφρ. Από τον πρόλογο του βιβλίου σ. 15).

³²²Σήμερα δίνεται βαμβάκι από τον υπεύθυνο ιερέα για να ακουμπάει ο κάθε πιστός το άγιο στέμμα της οσίας ή τα καλυμμένα χέρια της ως ευλογία. Όσοι επιθυμούν χρίζονται από το αναμμένο καντήλι της οσίας.

σαφώς μαρτυρείται και στην υμνογραφία της. Το ιερό λείψανο της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής είναι φοβερό όπλο κατά των δαιμόνων και των απίστων. Παραμένει μία αστείρευτη πηγή ευλογίας το οποίο πλημμυρίζει με ιάματα χωλούς, κωφούς, παραλυτικούς, ακόμα και ψυχικά ασθενείς, από κάθε θανάσιμο πάθος και γενικά από κάθε είδους ασθένεια οι οποίοι θεραπεύονται ακουμπώντας την αγία λάρνακα της μόνο³²³.

Γ.4. Η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή και η Ελλάδα

Η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή τιμήθηκε αρχικά τοπικά στην πατρίδα της, στους Επιβάτες αλλά και στην Καλλικράτεια και στη Βασιλεύουσα. Από πατριαρχικό σιγίλιο, σημαντικό στοιχείο για την ιστορία και την τοπογραφία των Επιβατών, διαπιστώνουμε ότι πολύ πριν το 1677 υπήρχε ναός στους Επιβάτες που τιμόταν στο όνομα της οσίας³²⁴.

Αμέτρητα είναι τα αφιερώματα των απανταχού πιστών τα οποία προσφέρονται στην οσία για τα πολλά θαύματα και τις ευεργεσίες της. Από αυτές τις προσφορές των πιστών κτίστηκε και ο ιερός ναός της οσίας Παρασκευής στους Επιβάτες με το μυθικό για την εποχή ποσό των 12.000 φράγκων. Ήταν ο πιο επιβλητικός ναός εκτός Κωνσταντινούπολης σε ολόκληρη την Ανατολική Θράκη³²⁵.

Το τμήμα της Μητρόπολης Σηλυβρίας είχε κύριο ναό αφιερωμένο στην οσία Παρασκευή την Επιβατινή ο οποίος, κατά την παράδοση, κτίστηκε στην κεντρική ενορία των Επιβατών στην ίδια τοποθεσία που βρισκόταν και το πατρικό της οσίας. Σύμφωνα με την επιγραφή από το

³²³Calinic Botoșăneanul, σ. 45.

³²⁴A. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 73.

³²⁵Ο ίδιος, σ. 71.

τμήμα της θεμελίωσης του κατεδαφισμένου ναού της οσίας που σώζεται σήμερα η αρχαιότερη μαρτυρία που μιλάει για την εκκλησία της οσίας Παρασκευής είναι από τον Ρώσο Μητροπολίτη Novgorod Αντώνιο κατά το έτος 1200. Τον Αύγουστο το 1817 η εκκλησία κάηκε, κατά τη μεγάλη πυρκαγιά που απανθράκωσε την κωμόπολη και ξαναχτίστηκε το 1820 με την οικονομική ενίσχυση κατοίκων της Πόλης και του ηγεμόνα της Μολδοβλαχίας Πρίγκιπα Αλεξάνδρου Καλλιμάχη. Το 1885 η Κοινότητα καταδάφισε τον παλιό ναό για να κτιστεί στη θέση του ένας μεγαλύτερος ναός. Οι εργασίες διήρκησαν 6 χρόνια και ως οικοδομικό υλικό χρησίμευσε ο Πύργος του Απόκαυκου. Ήταν η μεγαλύτερη εκκλησία σε ολόκληρη την Ανατολική Θράκη (16μ. ύψος, 26 πλ. και 30 μήκος) και φαινόταν από χιλιόμετρα μακριά. Κατεδαφίστηκε τελείως την άνοιξη του 1979 και σώζεται μόνο τμήμα της θεμελίωσης. Στη θέση του ναού έγινε πάρκο.

Στον Άγιο Όρος, το κέντρο του ορθόδοξου μοναχισμού, ορθόδοξοι μοναχοί κάθε εθνικότητας τιμούν με πολύ ευλάβεια τους αγίους της Εκκλησίας μας. Στο οστεοφυλάκιο των ιερών μονών Βατοπαιδίου και Δοχειαρίου φυλάσσονται τεμάχια εκ του ιερού λειψάνου της οσίας. Στη μονή Χιλανδαρίου υπάρχει φορητή εικόνα της οσίας (sveta Petka), την οποία δώρισε στη μονή ο Σέρβος ζωγράφος Ιωάννης κατά την παραμονή του εκεί στα τέλη του 1631. Η οσία εικονίζεται και σε τοιχογραφία του Κυριακού της Σκήτης της Αγίας Τριάδος Καυσοσαλυβίων (17^{ος} αιώνας). Η συμβολή όμως των Κολλυβάδων Πατέρων, με τη συμπερίληψη του βίου της οσίας στην έκδοση του *Νέου Λειμωναρίου*, έπαιξε καθοριστικό ρόλο στη διάδοση και στην καθιέρωση της τιμής της οσίας στον ελλαδικό χώρο³²⁶.

³²⁶Σ. Δ. Λάμπρου, *Η συμβολή των Κολλυβάδων στη διάδοση της τιμής της οσίας Παρασκευής της Επιβατηγής*, ανακοίνωση στο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο, Veliko Turnovo.

Η στενή σχέση του νησιού Θάσος με τον Άγιο Όρος συνέβαλε σημαντικά στο ζήτημα της καθιέρωσης της τιμής της οσίας στο συγκεκριμένο νησί λόγω της μεγάλης επιρροής στην πνευματική ζωή του νησιού που ασκήθηκε από τους μοναχούς – επιτρόπους των αγιορείτικων μετοχιών που υπήρχαν εδώ. Η ύπαρξη ναού στο χωριό Θεολόγος του νησιού όπου στον ειδικό χώρο του τέμπλου για τον άγιο του ναού, υπάρχει μοναδική εικόνα όπου παριστάνονται οι δύο αγίες Παρασκευές μαζί, σε συνδυασμό και με τη χρονολογική ένδειξη της ακολουθίας 1844³²⁷ μαρτυρεί ότι η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή αρχίζει να τιμάται στο νησί λίγο προ της συντάξεως της ακολουθίας.

Το λείψανο της μπορεί να μην έφτασε στην Ελλάδα όμως η μνήμη της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής είναι πολύ ζωντανή σε διάφορα Ελληνικά μέρη. Με την ανταλλαγή του πληθυσμού, 1922-1923 γνωστά ως τα Χρόνια της Κολάσεως, οι πρόσφυγες από τους Επιβάτες και την Καλλικράτεια της Ανατολικής Θράκης αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν οριστικά την πατρίδα τους και εγκαταστάθηκαν στην Ελλάδα. Έτσι μετέφεραν την τιμή της οσίας στους νέους τόπους κατοικίας³²⁸.

Αφιέρωματα προς τιμή της οσίας πρόσφεραν και προπαντός οι κάτοικοι της Καλλικράτειας και των Επιβατών οι οποίοι αφιέρωσαν εκατοντάδες στρέμματα χωράφια στους ναούς που είχαν αναγείρει προς τιμή της οσίας Παρασκευής. Ενδεικτικά αναφέρουμε την προσφορά της Αφεντούλας Δημητρίου Χατζόγλου η οποία αφιέρωσε αγρούς 150 στρέμματα, η Ασπασία Π. Βαλλή από τους Επιβάτες που αφιέρωσε 800 χρυσές λίρες Τουρκίας αλλά και τρεις διαθήκες από την Καλλικράτεια³²⁹.

Κάποιοι από τους πρόσφυγες των Επιβατών της Ανατολικής Θράκης εγκαταστάθηκαν στην ανατολική ακτή της Θεσσαλονίκης (22

³²⁷Σ. Δ. Λάμπρου, *Η τιμή της Οσίας Παρασκευής της Νέας στη Νήσο Θάσο*, σ. 442.

³²⁸Η ίδια, σ. 442-443.

³²⁹Πασχάλης Βαλσαμίδης, *Περί Θράκης*, επιστημονική περιοδική έκδοση, τομ. 1^{ος}, Ξάνθη 2001.

χιλιόμετρα από το κέντρο χιλιομέτρησης) και σχημάτισαν νέο οικισμό με το όνομα Νέοι Επιβάτες. Από τα πρώτα μελήματα των προσφύγων της ανατολικής Θράκης ήταν να φτιάξουν έναν ναό αφιερωμένο στην οσία τους την Παρασκευή. Στην αρχή, παρ' όλη τη φτώχεια που υπήρχε, κατάφεραν να κτίσουν στην πλατεία του χωριού Άνω Νέους Επιβάτες ένα μικρό ξύλινο ναό (για 80 άτομα περίπου)³³⁰ αφιερωμένο στον άγιο Ευθύμιο. Αργότερα θέλησαν να κάνουν έναν καινούργιο ναό και βρήκαν ένα κατάλληλο μέρος³³¹ και έχτισαν τον σημερινό ιερό ναό της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής όπου τοποθέτησαν όλα όσα κατάφεραν να μεταφέρουν από την πατρίδα τους, από τους Παλιούς Επιβάτες: την ιστορική εικόνα της Παναγίας της Ηλιόκαλης, την εικόνα του αγίου Νικολάου και την εικόνα της Παναγίας προς κύκνων. Τα εγκαίνια αυτού του ναού έγιναν στις 3 Απριλίου του 1977.

Οι υπόλοιποι πρόσφυγες των Παλιών Επιβατών μοιράστηκαν σε διάφορα μέρη της Ελλάδας: στην Πτολεμαΐδα του νομού Κοζάνης, στην Αγιά Βόλου, στη Νέα Καλλικράτεια Χαλκιδικής, στην Αθήνα, Καρδίτσα, Ξάνθη, Καβάλα κλπ. Ναοί αφιερωμένοι στην οσία οικοδομήθηκαν σ' αυτά τα μέρη και στολίστηκαν με εικόνες και ιερά κειμήλια τα οποία μετέφεραν οι πρόσφυγες από τους ναούς της πατρίδας τους³³². Ενθουμούμενοι, μάλιστα, τις αδελφότητες κυριών «Οσία Παρασκευή» της πατρίδος τους, συνέστησαν φιλοπτώχους αδελφότητες φέρουσες το όνομα της οσίας.

Στην Πτολεμαΐδα, όπου κατέφυγε και ο μεγαλύτερος όγκος των προσφύγων από το γειτονικό χωριό με τους Επιβάτες Εξάστερο, ως πρώτο

³³⁰Από τη συνέντευξη του πατρός Δαμασκηνού, ιερατικός προϊστάμενος του Ι. Ν. Οσίας Παρασκευής Νέων Επιβατών από την εκπομπή Λόγια της πλώρης – Οσία Παρασκευή Επιβατηνή, προστάτιδα των Βαλκανίων.

³³¹Εκεί πριν υπήρξε η θερινή οικία του Χασάν Μπέι, η οποία κάηκε. Ήταν ένας μπαξές, το πιο όμορφο σημείο του χωριού. Είχαν χωράφια τα οποία τα καλλιεργούσαν .

³³²Σ. Δ. Λάμπρου, σ. 442 Αφιερωμένοι ναοί στη μνήμη της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής.

ναό χρησιμοποίησαν ένα εγκαταλελειμμένο τζαμί. Ο ναός αφιερώθηκε στην μνήμη του Αγίου Στεφάνου, προστάτη του Εξάστερου και στη μνήμη της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής. Σ' αυτόν τον ναό υπάρχει ένα προσκυνητάρι αφιερωμένο στην οσία, όπου τοποθετήθηκε η εικόνα της οσίας την οποία έφεραν από τους Επιβάτες, ιερά κειμήλια τα οποία μετέφεραν οι πρόσφυγες των Επιβατών από τον ναό της οσίας Παρασκευής, όπως: τα ασημένια καράβια που αφιέρωσε ο διασωθείς καπετάνιος, τα άγια ποτήρια, το ευαγγέλιο, εικόνες του τέμπλου, το παγκάρι, η κολυμβήθρα κ.ά. Στα εγκαίνια του τρίτου κατά σειρά ναού το 1988 – οι δύο προηγούμενοι γκρεμίστηκαν – ο τότε μητροπολίτης Φλωρίνης, Πρεσπών και Εορδαίας, π. Αυγουστίνος Καντιώτης ικανοποίησε το δίκαιο αίτημα των Επιβατηνών. Με επικεφαλής τον ιεροψάλτη του ναού Σάββα Χατζησάββα συγκέντρωσαν υπογραφές με το αίτημά τους και τις παρέδωσαν στο γέροντα π. Αυγουστίνο. Στις 25 Σεπτεμβρίου ο π. Αυγουστίνος ανήγγειλε: «*Βαπτίζεται σήμερα ο ιερός ναός στο όνομα του Αγίου Στεφάνου και της Όσίας Παρασκευής της Επιβατηνής*»³³³.

Η ευσέβεια και η ευλάβεια των πιστών των Επιβατών, της Καλλικράτειας, της Σηλυβρίας και των γύρω χωριών ήταν πάρα πολύ μεγάλη επειδή η οσία Παρασκευή βρισκόταν στο επίκεντρο της ζωής τους και στη εορτή της την τιμούσαν και έκαναν μεγάλο πανηγύρι³³⁴. Προς τιμήν της οσίας Παρασκευής κτίστηκαν, εκτός του ιερού ναού της Πτολεμαΐδας και των Νέων Επιβατών Θεσσαλονίκης, και πολλοί άλλοι ναοί αφιερωμένοι στην μνήμη της οσίας: στην Καλλικράτεια Χαλκιδικής, στο Βόλο και στην Αθήνα, όπου υπάρχει ιερός ναός ο οποίος τιμά και τις δύο ομώνυμες αγίες, την αγία Παρασκευή Ρωμαία και την οσία

³³³Νικηφόρος Μανάδης, *Ογδοντάχρονα και εικοσάχρονα ιερού ναού Αγίου Στεφάνου και Οσίας Παρασκευής Επιβατηνής Πτολεμαΐδας*, Πτολεμαΐδα 2004.

³³⁴Α. Δ. Κουμπαρούλης, σ. 75.

Παρασκευή την Επιβατηνή Νέας Πεντέλης. Επίσης σ' αυτά τα μέρη σώζονται πολλά ιερά κειμήλια από την Ανατολική Θράκη που μαρτυρούν τη δόξα του παρελθόντος.

Γ.5. Η επίσημη επέκταση και γενίκευση της τιμής της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής

Η λατρεία ή η τιμή των αγίων κατέχει μία πολύ σημαντική θέση στην ορθόδοξη ευλάβεια και ζωή των πιστών. Οι άγιοι τιμώνται και επικαλούμαστε ως αρεστά πρόσωπα στον Θεό τον οποίο αγάπησαν και υπηρέτησαν με πίστη και θυσία, ως πρότυπα χριστιανικής ζωής, άξια θαυμασμού και παραδείγματος ή ακόμα ως μεσολαβητές προς τον Θεό για μας μέσω των προσευχών τους. Η επέκταση και η γενίκευση της λατρείας των αγίων όπως και η ανακήρυξή τους γίνεται σήμερα μέσω επίσημων πράξεων και ανήκει στην αρμοδιότητα των μητροπολιτικών και πατριαρχικών συνόδων³³⁵.

Την περίοδο 1950-1955, υπό την καθοδήγηση του τότε πατριάρχη Βουκουρεστίου Iustinian Marina (1948-1977), οι ιεράρχες και οι καθηγητές θεολογίας άρχισαν τις έρευνες και τις μελέτες για την πρώτη αγιοκατάταξη στην Εκκλησία της Ρουμανίας³³⁶. Προηγουμένως έγινε μια πρώτη προσπάθεια από τον πατριάρχη Βουκουρεστίου Μύρωνα Κρίστεα (1925-1939) και μόλις στις 24 Μαρτίου 1931 ο οικουμενικός πατριάρχης

³³⁵L. Stan, *Despre canonizarea sfinților în Biserica Ortodoxă*, σ. 271.

Αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι, παρόλο που η Εκκλησία της Ρουμανίας είναι μία από τις αρχαιότερες Ορθόδοξες Εκκλησίες, μέχρι πρόσφατα στα αγιολόγια της δεν είχε τους εθνικούς της αγίους, τους εκλεκτούς γιους και θυγατέρες του έθνους, ενώ οι άλλοι ορθόδοξοι χριστιανικοί λαοί, όπως οι Ρώσοι, οι Σέρβοι, οι Έλληνες, οι Βούλγαροι κλπ. είχαν ξεχωριστά τους αγίους τους.

³³⁶L. Stan, σ. 277.

Φώτιος Β', ανταποκρινόμενος στο αίτημα του, έκανε γνωστή την τάξη που εφαρμόζεται στην Κωνσταντινούπολη σχετικά με την αναγνώριση και κατάταξη των υπό του Θεού δεδοξασμένων προσώπων στον χώρο των αγίων της Εκκλησίας και διατύπωσε γενικές αρχές που διέπουν την πράξη αυτή³³⁷.

Την 28^η Φεβρουαρίου 1950 η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ρουμανίας, στη συνεδρίασή της, μαζί με την αγιοκατάταξη των Ρουμάνων χριστιανών και την επίσημη ανακήρυξη της λατρείας τους αποφάσισε και τη γενίκευση της τιμής ορισμένων αγίων που μέχρι τότε τιμούνταν τοπικά και των οποίων τα λείψανα βρίσκονταν στη Ρουμανία αλλά δεν είχαν Ρουμανική καταγωγή. Μαζί με τη γενίκευση της λατρείας του μάρτυρα Ioan Vlahul (ο Ιωάννης ο Βλάχος), ο οποίος είχε αγιοκαταταχθεί από το Οικουμενικό Πατριαρχείο το 1662, αμέσως μετά τον μαρτυρικό θάνατό του στις 12 Μαΐου του ίδιου έτους και του οποίου το όνομα και η μνήμη δεν είχε γραφεί μέχρι τότε στον κατάλογο των αγίων, γενικεύθηκε η τιμή των εξής αγίων: ο Άγιος Μεγαλομάρτυρας Ioan cel Nou de la Suceava (ο Ιωάννης ο Νέος ή Τραπεζούντιος) του οποίου τα λείψανα βρίσκονται στην εκκλησία του Αγίου Ιωάννη στη Suceava και τιμάται στις 2 Ιουνίου, η Οσία Παρασκευή η Επιβατηνή που τιμάται στις 14 Οκτωβρίου της οποίας τα λείψανα βρίσκονται στον μητροπολιτικό ναό του Ιασίου, ο Άγιος Dimitrie cel Nou (ο Δημήτριος ο Νέος) που τιμάται στις 27 Οκτωβρίου και του οποίου τα λείψανα βρίσκονται στο καθεδρικό ναό του Βουκουρεστίου, η Αγία Μάρτυρα Filofteia (Φιλοθέη) της οποίας τα λείψανα βρίσκονται στην μονή Curtea de Argeș Bistrița-Vâlcea και η μνήμη της τιμάται στις 7 Δεκεμβρίου και ο Άγιος Ομολογητής Γρηγόριος ο Δεκαπολίτης που

³³⁷Αρχεία Μ.Μ.Β. (της μητρόπολης Μολδαβίας και Μπουκοβίνας) *Canonizarea Sfinților în Biserica Ortodoxă Română, anul 1950, dosar 139/1950.*

τιμάται στις 26 Δεκεμβρίου του οποίου τμήματα των λειψάνων βρίσκονται στη μονή Tismana³³⁸.

Αν και αυτοί οι άγιοι δεν ανήκουν στο Ρουμανικό έθνος τιμούνται με ευλάβεια και χριστιανική αγάπη και υιοθετήθηκαν ως άγιοι προστάτες της ρουμανικής γης. Στη χάρη τους κτίστηκαν μεγαλοπρεπείς ναοί και πολλοί χριστιανοί στο Άγιο Βάπτισμα χρίστηκαν με το όνομά τους δείχνοντας την αγάπη και τη λατρεία προς τα πρόσωπά τους³³⁹. Οι πόλεις και τα μοναστήρια που συνδέονται με το όνομά τους είναι τόποι προσκυνήματος και πνευματικής ενίσχυσης.

Η πράξη της Ιεράς Συνόδου της Ορθόδοξου Ρουμανικής Εκκλησίας, η οποία εγκρίθηκε την 28^η Φεβρουαρίου 1950 γνωστοποιήθηκε από τον πατριάρχη Iustinian προς όλες τις αδελφές Ορθόδοξες Εκκλησίες. Επιλέχτηκε η επίσημη ανακήρυξη των αγιοκατατάξεων και η γενίκευση της λατρείας των αγίων να γίνει με την ευκαιρία εορτασμού μιας σημαντικής στιγμής στην ζωή της Ιστορίας της Ρουμανικής Εκκλησίας. Κι αυτό έγινε στο πλαίσιο της εορταστικής συνεδρίασης της Ιεράς Συνόδου στις 10 Οκτωβρίου 1955, με την ευκαιρία της επετείου των 70 χρόνων από την αναγνώριση της Αυτοκεφαλίας της Ορθόδοξου Ρουμανικής Εκκλησίας το 1885. Από τις 10 έως τις 23 Οκτωβρίου 1950 έλαβαν χώρα εορταστικές εκδηλώσεις στη Alba Iulia, Iași και Cernica όπου πήραν μέρος εκπρόσωποι των αδελφών Ορθόδοξων Εκκλησιών: από το Πατριαρχείο, την Ελλάδα, τη Βουλγαρία και τη Ρωσία.

Στα αρχεία της Μητρόπολης της Μολδαβίας και Μπουκοβίνας διατίθενται πολλές πληροφορίες αλλά και φωτογραφικό υλικό όσον αφορά τον εορτασμό της επίσημης γενίκευσης της λατρείας της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής και τις εκδηλώσεις που έλαβαν χώρα στο

³³⁸Ene Braniște, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pictură creștină*, București 1993, σ. 230-241.

³³⁹I. Vicovan, σ. 91-92.

Ιάσιο το φθινόπωρο του 1955, τότε που τιμάται και η μνήμη της οσίας. Στις εκδηλώσεις εορτασμού αυτής της σημαντικής θρησκευτικής τελετής συμμετείχαν οι εξής εκπρόσωποι των αδελφών Ορθόδοξων Εκκλησιών: ο μητροπολίτης Γρηγόριος της Πετρούπολης, ο μητροπολίτης Σωφρόνιος του Τυρνόβου, ο επίσκοπος Paladie Volhiniei, ο ιερομόναχος Necessaen και ο αρχιμανδρίτης Iosif Dicov της Βουλγαρίας³⁴⁰.

Επίσης σώζεται μια πρόσκληση της 6^{ης} Δεκεμβρίου 1954³⁴¹, υπογεγραμμένη από τον τότε μητροπολίτη της Μολδαβίας Sebastian Rusan, η οποία απευθύνεται στα μέλη της επιτροπής της Ιεράς Συνόδου που ασχολήθηκαν με αυτήν την επίσημη εκδήλωση. Ο σκοπός της πρόσκλησης είναι για την καθιέρωση του προγράμματος των θρησκευτικών εκδηλώσεων εορτασμού. Υπάρχει και μια ειδοποίηση της Ιεράς Συνόδου (με αρ. 8900/1955, 5 Οκτωβρίου) και μια επιστολή από τα Γραφεία του Πατριαρχείου (με αρ. 13656, 6 Οκτωβρίου 1955)³⁴² προς την Αρχιεπισκοπή Ιασίου που γνωστοποίησαν ότι ο βικάριος της μητρόπολης Μολδαβίας και Σουτσεάβας, ο Constantin Nonea, ήταν υπεύθυνος του κανονισμού και της ακριβούς υλοποίησης του προγράμματος όλων των εκδηλώσεων που θα λάβουν χώρα στο Ιάσιο και ο ιερέας Scarlat Porcescu υπεύθυνος για τη έκδοση της γραπτής θέσπισης του προγράμματος εορτής στη μνήμη της οσίας Παρασκευής στο περιοδικό της B.O.R. (Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρουμανίας). Μετά τη λήξη όλων των εκδηλώσεων ο Porcescu είχε προθεσμία τριών ημερών να δημοσιεύσει λεπτομερώς όλα όσα έγιναν στο περιοδικό της Εκκλησίας³⁴³.

Αν αναλογιστεί κανείς ότι κατά τη διάρκεια του κομμουνιστικού καθεστώτος το οποίο, ως γνωστό, αντιμάχονταν την Εκκλησία, την

³⁴⁰I. Vicovan, σ. 96.

³⁴¹Αρχεία Μ.Μ.Β., *Dosarul Personal al IPS Mitropolit pe anul 1955, 12/1955*.

³⁴²Αρχεία Μ.Μ.Β., *Către sfânta Arhiepiscopie a Iașilor, în dosarul Canonizarea Sfintei Cuvioasei Parasecheva. Serbări de la 14 octombrie 1955, Dosar 430/1955*.

³⁴³I. Vicovan, σ. 96.

ορθόδοξη πίστη και την κάθε λατρεία στο χώρο της, έγινε η επίσημη επέκταση και γενίκευση της λατρείας της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής και η αγιοκατάταξη των ρουμάνων αγίων συμπεραίνουμε ότι για τον Θεό και τους Αγίους τίποτα δεν καθίσταται εμπόδιο.

Από τότε που ψηφίστηκε η επίσημη επέκταση και η γενίκευση της τιμής της οσίας Παρασκευής, της προστάτιδας των Βαλκανίων, η Ιερά Μητρόπολη Μολδαβίας και Μπουκοβίνας προσκαλεί συστηματικά εκπροσώπους των υπόλοιπων αδελφών Ορθοδόξων Εκκλησιών για τις εορταστικές ημέρες των εκδηλώσεων της γιορτής της οσίας με κύριο σκοπό να διατηρήσει και να εμπλουτίσει την κοινή πνευματική ιστορία των Βαλκανικών λαών.

Χιλιάδες πιστοί προστρέχουν στην χάρη της καθημερινά, ιδιαίτερα στην εορτή της οσίας την 14η Οκτωβρίου η οποία μέχρι σήμερα αποτελεί την πιο γνωστή θρησκευτική γιορτή της Ρουμανίας, έχοντας υπόψιν τον μεγάλο αριθμό των προσκυνητών που έρχονται στο Ιάσιο της Μολδαβίας για τις θρησκευτικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις που λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο της εορτής της οσίας, γνωστές και ως «Sărbătorile Iașului» («Εορτές του Ιασίου») με διάρκεια μιας εβδομάδας (συνήθως από τις 8 έως και τις 16 Οκτωβρίου)³⁴⁴. Οι σύγχρονες μελέτες υποστηρίζουν ότι σ' αυτές τις ευλογημένες ημέρες χαράς όπου ολόκληρη η πόλη βάζει τα γιορτινά της για τη χάρη της προστάτιδας της ο αριθμός των προσκυνητών μπορεί να φτάσει σε ½ εκατομμύριο περίπου³⁴⁵ όπου η σειρά των πιστών την ημέρα της εορτής της οσίας που επιθυμούν να προσκυνήσουν τα ιερά λείψανα επεκτείνεται 3 έως 4 χιλιόμετρα περίπου³⁴⁶.

³⁴⁴ www.doxologia.ro

Η λιτανεία του σκηνώματος της οσίας θυμίζει την Μεγάλη Παρασκευή του Πάσχα.

³⁴⁵Μέχρι το 1944 που τη χώρα κυβερνούσαν βασιλείς, είχαν ψηφίσει ειδικό νόμο γι' αυτό το μεγάλο προσκύνημα. Όλα τα μέσα συγκοινωνίας μετέφεραν δωρεάν για ένα τρίμηρο από όλη τη χώρα τον πιστό λαό και κατόπιν τους επέστρεφαν στα σπίτια τους.

³⁴⁶Η Ιερά Μητρόπολη της Μολδαβίας και Μπουκοβίνας σε συνεργασία με όλες τις ενορίες της πόλης και διάφορους φορείς του Ιασίου προσπαθεί να εξασφαλίσει τις πνευματικές

Γ.6. Τα άμφια της οσίας

Παρασκευής της Επιβατηνής

Οι πιστοί που έρχονται τακτικά να προσκυνήσουν το ιερό σκήνωμα της οσίας στον μητροπολιτικό ναό του Ιασίου διαπιστώνουν ότι η οσία δεν έχει πάντα τα ίδια άμφια. Αυτά διαφέρουν από κάθε λειτουργική περίοδο και γενικά από τις μεγάλες εορτές του εκκλησιαστικού έτους. Δεν είναι σαν τα ιερατικά ή αρχιερατικά άμφια. Είναι φτιαγμένα βάση ενός ειδικού σχεδίου για να τυλιχτεί το ιερό σκήνωμα της οσίας, της οποίας το ύψος είναι ενός συνηθισμένου ανθρώπου³⁴⁷. Όλα τα άμφια της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής είναι αποκλειστικά δωρεές ευγνωμοσύνης των πιστών για τα πολλά θαύματα και τις ευεργεσίες της³⁴⁸. Όπως μας μαρτυρεί ο αρχιμανδρίτης Constantin Chirilă, εφημέριος ιερέας του μητροπολιτικού ναού του Ιασίου, τα άμφια της οσίας αλλάζουν. *Όχι επειδή η οσία Παρασκευή έχει ανάγκη να αλλάχτούν τα άμφιά της, αλλά εμείς οι πιστοί θέλουμε μ' αυτόν τον τρόπο να δείξουμε την αγάπη και την ευσέβεια προς την προστάτιδα και Βοήθειά μας*³⁴⁹.

Η αλλαγή της ενδυμασίας των αμφίων του σκηνώματος πραγματοποιείται πολλές φορές κατά τη διάρκεια του έτους. Η πρώτη αλλαγή των αμφίων της οσίας Παρασκευής γίνεται πριν από το

αλλά και τις υλικές ανάγκες των προσκυνητών (πακέτα με φαγητό, ζεστά τσάι, κλπ.). Ο Δήμος Ιασίου, η Αστυνομία, ο Στρατός, τα Νοσοκομεία ακόμα και η Πυροσβεστική συμμετέχουν στέλνοντας προσωπικό στις μεγάλες «γιορτές του Ιασίου».

³⁴⁷Cine o îmbracă pe sfânta Parascheva?, εφημερίδα Lumina de duminică (Το φως της Κυριακής), 14 Οκτωβρίου 2007, σ. 7.

³⁴⁸De ce, când și cum se schimbă veșmintele Sfintei Cuvioasei Parasecheva – συνέντευξη του αρχιμανδρίτη Valerian Radu, εφημέριος ιερέας του καθεδρικού μητροπολιτικού ναού του Ιασίου στο https://www.youtube.com/watch?v=W0q01hor_h8

Πολλοί ευλαβείς πιστοί, ρωτάνε τους ιερείς του ιερού μητροπολιτικού ναού της οσίας Παρασκευής αν χρειάζονται άμφια για την οσία, λέγοντας ότι θέλουν να προσφέρουν κάτι για την οσία για το καλό που τους έκανε.

³⁴⁹Cine o îmbracă pe sfânta Parascheva?, εφημερίδα Lumina de duminică (Το φως της Κυριακής), 14 Οκτωβρίου 2007, σ. 7-8.

προσκύνημα που λαμβάνει χώρα την παραμονή της εορτής της οσίας, στις 13 Οκτωβρίου του εκάστοτε έτος, προσκύνημα το οποίο είναι γνωστό ως «Calea Sfinților» («Η οδός των Αγίων») και θυμίζει το βράδυ της Ανάστασης στο κάστρο του Ιασίου³⁵⁰. Η δεύτερη αλλαγή γίνεται άμεσα ,μετά από το πανηγύρι για την εορτή της οσίας, επειδή τα άμφια λερώνονται αρκετά λόγω του μεγάλου αριθμού των προσκυνητών που συμμετέχουν στο πανηγύρι στη μνήμη της. Η τρίτη αλλαγή πραγματοποιείται πριν τη γιορτή της Γεννήσεως του Χριστού. Η τέταρτη γίνεται στην αρχή του Σαρανταλείτουργου για το Πάσχα όπου τοποθετούνται σκούρα άμφια στην οσία για να τονιστεί η μεγάλη σημασία της νηστείας για τους ορθοδόξους χριστιανούς. Η επόμενη αλλαγή είναι την παραμονή της Αναστάσεως του Κυρίου όπου τα άμφια της οσίας είναι άσπρα και η τελευταία αλλαγή των αμφίων γίνεται μετά την Ανάληψη του Κυρίου³⁵¹.

Αυτή η αλλαγή των αμφίων της οσίας είναι μια ιδιαίτερη τελετή, ένα μυστήριο³⁵² το οποίο γίνεται με την ευλογία του μητροπολίτη Ιασίου, όπου παίρνουν μέρος μόνο κάποιοι από τους διακόνους και ιερείς που λειτουργούν στον μητροπολιτικό ναό, χωρίς να υπάρχει όμως όριο στον αριθμό των ατόμων. Ο αρχιμανδρίτης Chirilă, για τον οποίο αναφέραμε παραπάνω, μας διευκρίνισε ότι στην τελετή χρειάζεται μια ιδιαίτερη προετοιμασία: έτσι όπως ο ιερέας προετοιμάζεται για τη Θεία Λειτουργία και τη Θεία Ευχαριστία, με τον ίδιο τρόπο προετοιμάζονται όλοι εκείνοι που συμμετέχουν στη συνάντηση με την οσία Παρασκευή³⁵³. Κάποιες φορές μπορεί να συμμετάσχει και ο ίδιος ο μητροπολίτης, ο οποίος ονομάζεται

³⁵⁰N. Pintilie, *Pelerinajul Calea Sfinților – istorica noapte de Înviere din cetatea Iașilor*, portal orthodox Doxologia Ιάσιο, 13 Οκτωβρίου 2015.

³⁵¹I. Vicovan, σ. 243-244.

³⁵²*De ce, când și cum se schimbă veșmintele Sfintei Cuvioasei Parascheva* – συνέντευξη του αρχιμανδρίτη Valerian Radu, εφημέριος ιερέας του καθεδρικού μητροπολιτικού ναού του Ιασίου.

³⁵³*Cine o îmbracă pe sfânta Parascheva?*, ό. π., σ. 7.

και προστάτης ή φύλακας του λειψάνου της οσίας Παρασκευής³⁵⁴, ακόμα και κάποιες μοναχές. Κατά τη διάρκεια αυτής της συγκεκριμένης τελετής ο ναός είναι κλειστός και απαγορεύεται αυστηρώς η είσοδος στους πιστούς και γι' αυτόν τον λόγο γίνεται το βράδυ, συνήθως μετά τις 22:00, στο τέλος του λειτουργικού προγράμματος του μητροπολιτικού ναού.

Η τελετή της αλλαγής της ενδυμασίας του σκηνώματος της οσίας ξεκινάει ψάλλοντας το τροπάριο της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής. Ύστερα όλοι οι συμμετέχοντες προσκυνάνε το ιερό σκήνωμα και μετά τοποθετούν το λείψανο της οσίας πάνω σε δύο τραπέζια τα οποία τα έχουν φέρει δίπλα στη λάρνακα ειδικά γι' αυτήν την περίπτωση. Αφαιρούν τα παλιά άμφια πάνω από το σκήνωμα της οσίας και έτσι ανακαλύπτουμε την τελευταία σφραγίδα που έχει βάλει η Ιερά Μητρόπολη Μολδαβίας και Μπουκοβίνας³⁵⁵. Στη συνέχεια τοποθετούν τα καινούργια άμφια χρησιμοποιώντας παραμάνες τις οποίες τις βάζουν σε πολλές μεριές από πίσω. Να αναφερθεί ότι κατά τη διάρκεια της αλλαγής των αμφίων διαβάζεται η παράκληση της οσίας Παρασκευής. Στο τέλος της τελετής όλοι οι συμμετέχοντες ψάλλουν ξανά το τροπάριο της οσίας και με ευλάβεια και πολλή προσοχή τοποθετούν το ιερό λείψανο στη λάρνακα³⁵⁶, το προσκυνάνε με τη σειρά όλοι οι συμμετέχοντες και ευχαριστούν για την μεγάλη ευλογία που τους δόθηκε να είναι παρόντες στη χαρμόσυνη τελετή.

Σύμφωνα με τις πηγές που διαθέτουμε ανακαλύπτουμε πολύτιμες λεπτομέρειες για τα ιερά λείψανα της οσίας από τον αρχιμανδρίτη Ioanichie Grădinaru (1907-1970), ο οποίος υπηρέτησε επί 33 χρόνια στον

³⁵⁴Απόσπασμα από τη συνέντευξη του Valerian Radu, το ίδιο, ό. π. – Επίσης ο κάθε μητροπολίτης της Μολδαβίας και Μπουκοβίνας από το 1641 ονομάζεται και μητροπολίτης της οσίας Παρασκευής.

³⁵⁵Για τις σφραγίδες που τοποθετήθηκαν πάνω από το λείψανο της οσίας έχουμε πληροφορίες στην υποενοότητα Β.1. Β' περιοδεία του σκηνώματος (1641 έως σήμερα).

³⁵⁶I. Vicovan, σ. 241. Καθαρίζεται και η λάρνακα από σκόνη, βασιλικό, λουλούδια και χαρτιά τα οποία βάζουν οι πιστοί με τα ονόματα τους.

μητροπολιτικό ναό της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής στο Ιάσιο³⁵⁷. Από τη μαρτυρία του, στην αρχή - από το 1641 όταν έφτασε το ιερό σκήνωμα της οσίας στην πρωτεύουσα της Μολδαβίας - το πρόσωπο της οσίας Παρασκευής ήταν ακάλυπτο και οι προσκυνητές μπορούσαν να το δουν και να το ακουμπήσουν. Όμως λίγα χρόνια μετά τη μετακομιδή των ιερών λειψάνων της οσίας από τη μονή των Τριών Ιεραρχών στον σημερινό μητροπολιτικό ναό, περίπου το 1900, οι ιερείς του ναού με την ευλογία του μητροπολίτη πήραν την απόφαση να καλύψουν το πρόσωπο της οσίας με άμφια όπως και τα υπόλοιπα σημεία του ιερού λειψάνου της λόγω ενός δυσάρεστου γεγονότος που συνέβη τότε: μια γυναίκα την ώρα που προσκύνησε τα ιερά λείψανα της οσία δάγκωσε τη μύτη της οσίας. Επίσης επειδή γέμιζε γρήγορα η λάρνακα της οσίας με δίπτυχα, βαμβάκι ή βασιλικό αλλά περισσότερο λόγω της ακατάλληλης συμπεριφοράς μερικών πιστών κατά τη διάρκεια του ασπασμού του ιερού λειψάνου αποφασίστηκε το 1992³⁵⁸ να καλυφτεί η λάρνακα με τα αγία λείψανα της οσίας με ένα προστατευτικό διαφανές πλαστικό με αποτέλεσμα οι προσκυνητές να έχουν τη δυνατότητα να ακουμπήσουν μόνο τα χέρια της οσίας Παρασκευής.

Τα τελευταία χρόνια υπάρχουν πρακτικά όπου σημειώνεται πότε γίνονται οι αλλαγές των αμφίων της οσίας, ποιοι συμμετέχουν σε κάθε τελετή κι αν διαπίστωσαν παρατυπίες στα άμφια, στο σκήνωμα και στη λάρνακα. Τα παλιά άμφια τα στέλνουν στο δεσποτικό οίκο της Ιεράς Μητρόπολης Μολδαβίας και Μπουκοβίνας, όπου ο μητροπολιτικός γραμματέας, με την ευλογία του δεσπότη, κρατάει ένα αρχείο με όλα τα

³⁵⁷Adrian Nicole Petcu, *Arhimadritul Ioanichie Grădinarul*, εφημερίδα Lumina, 26 Ιουνίου 2012.

³⁵⁸I. Vicovan, σ. 263.

άμφια που αλλάχτηκαν. Επίσης υπάρχει και μία λίστα με τις ενορίες όπου πρέπει να φτάσει το κάθε άμφιο της οσίας ως ευλογία³⁵⁹.

Όσον αφορά τα άμφια, τα οποία τις περισσότερες φορές γίνονται με παραγγελία σε ειδικά εργαστήρια παρασκευής ιερατικών αμφίων εκκλησιαστικά ραφεία³⁶⁰, ράβονται από ιερατικά υφάσματα ή βελούδο. Είτε είναι κεντημένα είτε το ύφασμα τους έχει διάφορα σχέδια πάνω του, όλα τα άμφια που είναι αφιερωμένα στην οσία Παρασκευή τοποθετούνται όταν έρχεται η σειρά τους. Τα ακριβότερα άμφια αξίας 10.000 ευρώ περίπου ήταν ειδική παραγγελία ενός πιστού από Constanța (Κωνσταντσα), τα οποία τα πρόσφερε το 2009. Είναι ραμμένα σε ραφείο στη Ρωσία, κεντημένα με νήμα χρυσού, με πολύτιμους λίθους και πολλές πέρλες. Σήμερα υπολογίζεται ότι υπάρχουν γύρω στα 30 άμφια τα οποία έφεραν κατά καιρούς οι ευλαβείς πιστοί ως ευγνωμοσύνη για τις ευλογίες που δέχτηκαν από την οσία, χωρίς όμως να έχουν ζητηθεί άμφια από τους ιερείς που λειτουργούν στον μητροπολιτικό ναό³⁶¹.

Γ.7. Το στέμμα της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής

Το στέμμα της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής τοποθετείται πάνω από τα άμφια και καλύπτει το πρόσωπο και τον λαιμό της οσίας. Αυτό το στέμμα διακοσμεί το σκήνωμα της και κουμπώνει πάνω από τα άμφια της οσίας. Υπάρχουν τρία στέμματα.

³⁵⁹I. Vicovan, σ. 241-242. Τα τελευταία χρόνια στέλνονται άμφια της οσίας και στο εξωτερικό.

³⁶⁰Μόνο κάποιες μονές σε όλη τη Ρουμανία έχουν την ευλογία και το προνόμιο να ράβουν άμφια για την οσία Παρασκευή την Επιβατηνή. Συγκεκριμένα: η μονή Galata και η μονή του Αγίου Αθανασίου από το Κορου Ιάσιο, η μονή Văratec (Βαράτεκ) του νομού Neamț (Νεάμτζ), η μονές Pasărea και Țigănești της αρχιεπισκοπής του Βουκουρεστίου.

³⁶¹I. Vicovan, σ. 246-247.

Το πρώτο στέμμα της οσίας Παρασκευής εκτιμάται ότι κατασκευάστηκε από τον αργυροχρυσόχοο Γεώργιο C. Ropală³⁶² πριν το 1844, με την ειδική παραγγελία της οικογένειας του ευγενή βογιάρου Scarlat Miclescu³⁶³. Αυτό το στέμμα είναι από ασήμι επίχρυσο με κάποιους πολύτιμους λίθους και τοποθετήθηκε πάνω στο σκήνωμα της οσίας πριν την μετακομιδή του λειψάνου της στον μητροπολιτικό ναό του Ιασίου (το 1889). Αυτό το στέμμα σώζεται στο πατριμόνιο της Ιεράς Μητρόπολης Μολδαβίας και Μπουκοβίνας.

Το δεύτερο στέμμα της οσίας Παρασκευής είναι από ογκώδη χρυσό αλλά αρκετά λεπτό, αφιερωμένο από μία πιστή οικογένεια από την Piatra-Neamț του νομού Νεάμτς (πριν το 2007). Επειδή κατά τη διάρκειά ενός έτους τα άμφια της οσίας τα αλλάζουν αρκετές φορές, λόγω της ακαμψίας του υλικού του στέμματος σχίστηκε σε αρκετά σημεία. Και αυτό το στέμμα σώζεται στο πατριμόνιο της Ιεράς Μητρόπολης του Ιασίου³⁶⁴.

Το τρίτο στέμμα, το σημερινό και το τελευταίο, είναι κι αυτό μία ειδική παραγγελία μιας κυρίας από το Βουκουρέστι, της Mariana Boda. Έχει ως πρωτότυπο το πρώτο, το ασημένιο στέμμα της οσίας. Είναι από ογκώδη χρυσό 18 καρατίων, ζυγίζει 1700 γραμμάρια και κατασκευάστηκε στο Βουκουρέστι, στα εργαστήρια του νομισματοκοπείου του κράτους³⁶⁵.

³⁶²Απόσπασμα από τη συνέντευξη του Valerian Radu.

³⁶³Πάνω στην κυκλική ζώνη του στέμματος υπάρχει μια αφιέρωση γραμμένη στα ρουμανικά σε κυριλικό αλφάβητο *Scarlat Miclescu Marele Vornicu si Marie, soția sa la 1844 octov. ; Pentru a lor și a fiilor lor romenire. (Ο Σκάρλατ Μικλέσκου ο Μεγάλος Περιφερειάρχης και η Μαρία, η σύζυγός του τον Οκτώβριο του 1844. Γι' αυτούς και για τα παιδιά τους μνημόνευση).*

³⁶⁴Το παλιό στέμμα της οσίας Παρασκευής βρίσκεται από το 2018 στην έκθεση του Μουσείου της Ιεράς Μητρόπολης Μολδαβίας και Μπουκοβίνας στο υπόγειο του καθεδρικού μητροπολιτικού ναού του Ιασίου και το οποίο εγκαινιάστηκε τον Μάιο του 2016.

<https://ansamblulmitropolitaniasi.ro/muzeul-mitropolitan> (Η ιστοσελίδα δίνει δυνατότητα πρόσβασης στα αγγλικά και γαλλικά.)

³⁶⁵I. Vicovan, σ. 246-247.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Όλοι οι Άγιοι ανεξαρτήτως εθνικότητας αποτελούν τον πολύτιμο Θησαυρό της Ορθοδοξίας. Οι ίδιοι μας φέρνουν κοντά και μας ενώνουν με την Εκκλησία του Χριστού. Μέσω της ενάρετης ασκητικής ζωής τους, ως γνήσια μέλη του σώματος του Χριστού, μας παρακινούν προς μίμηση και παρόμοια πίστη.

Ανάμεσά τους, η καλλιπάρθενος οσία Παρασκευή η Επιβατηνή, το άνθος θεομύριστον και ευωδέστατον λευκάνθεμον³⁶⁶, κατέχει μία ξεχωριστή θέση για τους λαούς των Βαλκανίων κι όχι μόνο, όντας η πιο αγαπημένη και τιμημένη αγία αυτών των λαών. Κατά τη διάρκεια του επίγειου Βίου της η οσία άλλαξε συχνά τόπους διαμονής ψάχνοντας πάντα μεγαλύτερη άσκηση ώστε να υψωθεί εις μέτρων ηλικίας του πληρώματος του Χριστού. Ακόμα κι όταν ο Θεός τη λάμπρυνε με το στεφάνι της Δόξας και την αξίωσε των άφθαρτων λειψάνων εκείνη δεν παρέμεινε μόνο σ' ένα μέρος. Τα άφθαρτα τίμια λείψανά της αποκαλύφθηκαν με θαυμαστό τρόπο και μεταφέρθηκαν από χώρα σε χώρα, κι από τόπο σε τόπο, μαρτυρώντας παντού την αληθινή πίστη στον Χριστό. Γι' αυτό κατά καιρούς η τιμή της παρέμεινε ζωντανή, λαμβάνοντας κοινωνικές και πολιτικές διαστάσεις ανάλογα με τις ιστορικές συνθήκες. Δίκαια αποκαλείται "προστάτιδα των Βαλκανίων", το ακλόνητο θεμέλιο της Χριστιανοσύνης και το πολύτιμο μαργαριτάρι του θησαυροφυλακίου της Εκκλησίας³⁶⁷, της οποίας το τίμιο ιερό λείψανο της τοποθετήθηκε στα ωραιότατα προπύλαια των ναών των πόλεων της Βαλκανικής Χερσονήσου, αγιάζοντας αυτούς τους τόπους και τους πιστούς τους μέσα στους αιώνες.

³⁶⁶Acatistier sfintei Parascheva cea Nouă, Ediția I-a, București, 1971.

³⁶⁷V. Irina, Praznicul Prea Cuvioasei Parascheva la Iași, σ. 541-542.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

A. Μεγαλυνάρια της οσίας Παρασκευής Επιβατινής

Χαίροις ή όσία Παρασκευή, νέα του̃ Δεσπότου,
προσκυνήτρια και φαιδρά, Έπιβατῶν ό γόνος Καλλικράτης ό
θησαυρός, ύπέρ ήμῶν Κυρίῳ αεί μνημόνευε.
Έχει τὸ σὸν Πνεῦμα ό οὐρανός, σῶμα δὲ τὸ θεῖον Μολδαβίας,
πόλις λαμπρά, ναόν σου δὲ πάλιν, ή σή Πατρὶς όσία, Παρασκευή
όσία, σκέπε τούς δούλους σου.³⁶⁸

Μεγαλυνάριον τῆς όσίας Παρασκευῆς
Τὸ τῆς νήσου Θάσου κλέος λαμπρόν,
Ώρας Θεολόγου, φύλακά τε καὶ φρουρόν,
καὶ τῶν ἐν ἀνάγκαις
Βοήθειαν ἐτοίμην,
Παρασκευὴν τὴν νέαν, ἀνευφημήσωμεν³⁶⁹.

Έτερον τῆς όσιομάρτυρος Παρασκευῆς
Πάντων νοσημάτων ἀπαλλαγὴν, πόνων καὶ κινδύνων καὶ
Πανώλους ἀποσοβὴν, πλουτοῦμεν σε μάρτυς,
Παρασκευῆ διό σου,
τὴν μνήμην τὴν φωσφόρον,
πόθῳ γεραίρομεν³⁷⁰.

³⁶⁸Εἰς τὰ Δίπτυχα τὰ παρόντα Μεγαλυνάρια, Ακολουθία της Οσίας Μητρός Ημών Παρασκευῆς της καταγόμενης εκ Σηλυμβρίας, Ψαλλομένη την 14 Ὀκτωβρίου, Συντεθεισα υπό του̃ ἐλαχίστου ἐν Ἱερεῦσι Γεωργίου Α. Βουτέρη, ἐφημερίου του̃ Ἱεροῦ Ναοῦ Ὁσίου Μελετίου, 1920, σ. 25

³⁶⁹Σ. Δ. Λάμπρου, σ.1 06

³⁷⁰Η ἴδια, ό. π., σ. 106

Β. Διάφορες απεικονίσεις της οσίας Παρασκευής
της Επιβατηνής

Η τοιχογραφία της οσίας Παρασκευής Επιβατηνής από τον καθεδρικό Ναό της Αρχιεπισκοπής Roman (Ρουμανία) όπου εικονίζεται και ο βίος της (από τον 16^ο αιώνα)

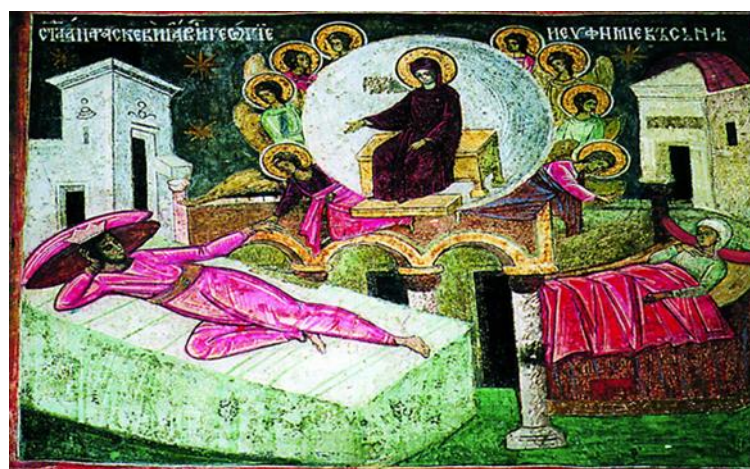
Εικόνα Η γέννηση της οσίας Παρασκευής Επιβατηνής στους Επιβάτες Ανατ. Θράκης. Καθεδρικός ναός Roman (16ου αι.)

Εικόνα Η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή προσφέροντας τα πλούσια ενδύματά της στους φτωχούς (Roman)

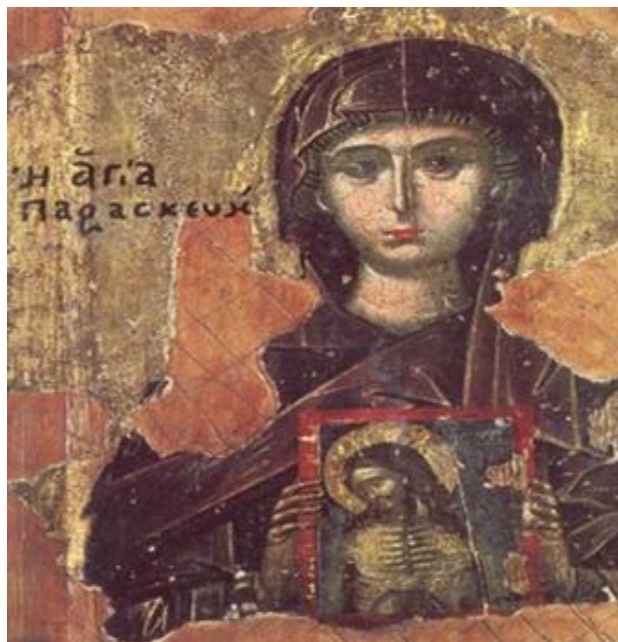

Εικόνα Η θαυματουργική εύρεση των ιερών λειψάνων της οσίας (Roman)

Η παλαιότερη αγιογραφία της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής από τον ναό της μονής Ασίνου της Κύπρου 14^{ος} αιώνας (1332-1333) η οποία φυλάσσεται στο Μουσείο της Αρχιεπισκοπής Κύπρου

Η οσία Παρασκευή η Επιβατηνή 16^{ος} αιώνας (Μουσείο της Αρχιεπισκοπής Λευκωσίας Κύπρου)

Εικόνας της οσίας Παρασκευής από τον ιερό ναό Νέων Επιβατών

Απεικονίσεις της οσίας στην Ελλάδα

Η θαυματουργή εικόνα της οσίας Παρασκευής του 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα στον ιερό ναό του αγίου Γεωργίου του Νέου στο Βουκουρέστι. Η εικόνα της οσίας σώθηκε από τον ναό της οσίας Παρασκευής Hereasca τον οποίο κατεδάφισε σε 24 ώρες το κομμουνιστικό καθεστώς το 1987³⁷¹.

www.muzeuldefotografie.ro - (c) Mihai Gadinceanu

Ο ναός της οσίας Παρασκευής (Sfânta Vineri) Hereasca του 13^{ου} αιώνα, το σύμβολο του Βουκουρεστίου. Ήταν μία όαση γαλήνης και ψυχικής καθαρότητας στο κέντρο του Βουκουρεστίου³⁷².

³⁷¹Αυτός ο ναός είναι ένας από τους 30 ορθόδοξους ναούς που κατεδαφίστηκαν μέσα στην πρωτεύουσα της Ρουμανίας επί του κομμουνιστικού καθεστώτος. Η Elena Ceaușescu (Ελένη Τσαουσέσκου), η γυναίκα του δικτάτορα, στις 13 Ιουνίου 1987 όταν ήρθε στον ναό για ελέγχους, αναφερόμενη στον ναό της οσίας, είπε τότε κάτω η αηδία. (Το Σάββατο 20 Ιουνίου 1987 έγινε η κατεδάφιση από τους φυλακισμένους επειδή οι εργάτες αρνήθηκαν να το κάνουν). <http://biserica-sfanta-vineri-herasca.crestinortodox.ro/>

³⁷² Τον Μάρτιο του 2008 ο πατριάρχης Δανιήλ του Βουκουρεστίου έκανε τον αγιασμό στα καινούργια θεμέλια του νέου ναού της οσίας Παρασκευής της Επιβατηγής ο οποίος

Φορητή εικόνα της οσίας Παρασκευής από τον ιερό ναό Dragu-Sălas 1750

Φορητή εικόνα της οσίας Παρασκευής από τον Ιερό Ναό οσίας Παρασκευής της
Επιβατηνής από Mesentea, το νομού Alba-Iulia
1778 (ιστορικό μνημείο με κωδικό LMI 2010: AB-II-m-A-00252)

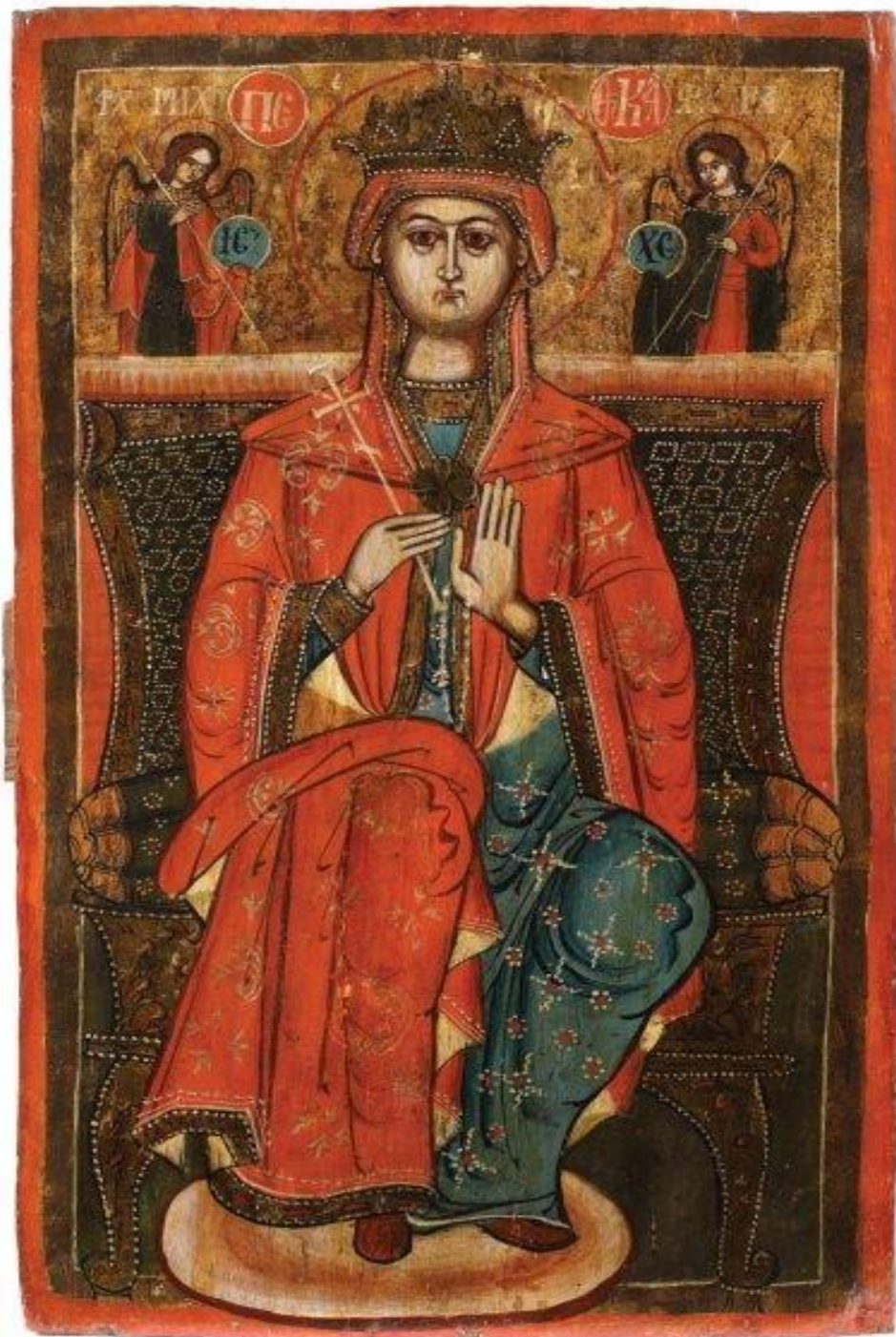
βρίσκεται στην ίδια περιοχή της πόλης, μάλιστα σε απόσταση 150 μέτρων από τον παλιό ναό της οσίας που γκερεμίστηκε.

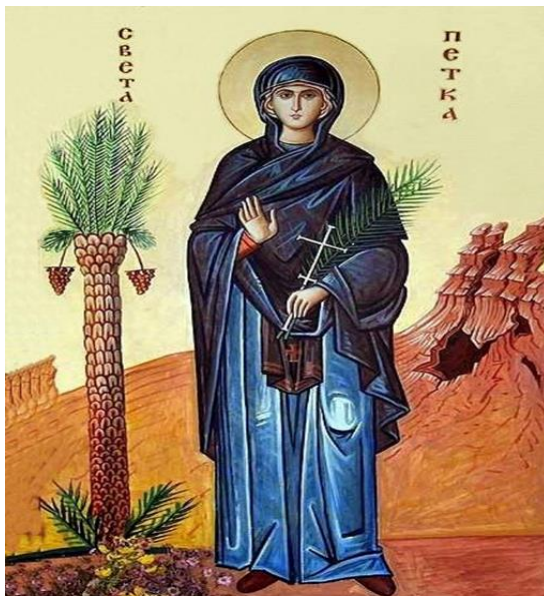
Εικόνα της οσίας Παρασκευής από το Μουσείο της Ιεράς Μητρόπολης του Ιασίου

1883 Προσκυνητάριο με την εικόνα της οσίας Παρασκευής, αριστερά ο άγιος μεγαλομάρτυρας Δημήτριος και δεξιά ο Απόστολος Ανδρέας (ο ναός του αγίου Κωνσταντίνου και της αγίας Ελένης, και της οσίας Παρασκευής – Priseaca Târgoviște)

Βασιλική αγιογραφία της οσίας Παρασκευής σε ξύλο, της σχολής post-brâncovenească, Oltenia, Ρουμανία, 2^ο μισό του 18^{ου} αιώνα
Τα αρχικά του ονόματος της οσίας Παρασκευής είναι γραμμένα με λευκό χρώμα μέσα σε δύο κόκκινους κύκλους ΠΕΤΚΑ στο πάνω μέρος της αγιογραφίας

Γ. Ο Ιερός Ναός των Τριών Ιεραρχών

Το εξωτερικό και το εσωτερικό της μονής. Κάτω δεξιά τοιχογραφία με την οικογένεια του ηγεμόνα Β. Λούπου

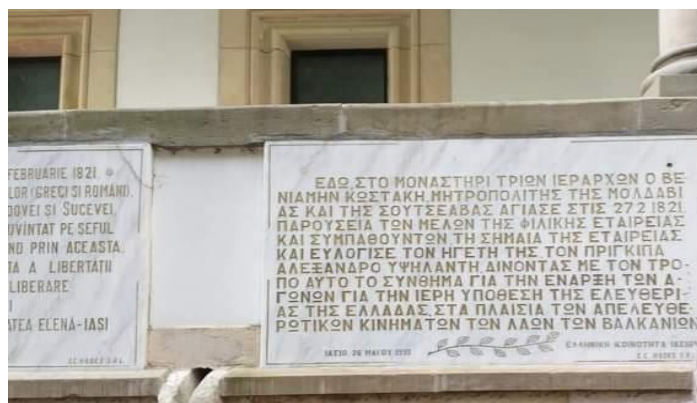
Ο ιερός ναός των Τριών Ιεραρχών αναμφίβολα είναι μοναδικός. Η αρχιτεκτονική του θυμίζει ρυθμούς γοθτικούς, αρμενικούς, γεωργιανούς και молδαβικούς. Συμπεριλαμβάνεται απαριθμημένο στον εθνικό κατάλογο των ιστορικών μνημείων και στο δοκιμαστικό κατάλογο περιοχής παγκόσμιας κληρονομιάς της UNESCO. Η κατασκευή της διήρκεσε από το 1637 έως το 1639, με κτήτορα τον ηγεμόνα Vasile Lupu. Εδώ βρίσκονται οι τάφοι τριών ηγεμόνων, του Βασίλειου Λούπου, του Δημητρίου Καντεμίρη και του Αλεξάνδρου Ιωάννη Κούζα. Το Σεπτέμβριο του 1642 οργανώθηκε η Πανορθόδοξη Σύνοδος, για πρώτη φορά

το κάλλος σου και ορμά και προχώρα με ασφάλεια και βασίλευε».³⁷⁵ Καθασιάσθηκε πανηγυρικός η σημαία της επανάστασεως, η οποία έφερε από τη μια πλευρά το σημείο του σταυρού, τις μορφές του Αγίου Κωνσταντίνου και της Αγίας Ελένης και το «εν τούτω νίκα» και στην άλλη φάνταζε το μυθικό πουλί φοίνικας με τη ρήση «έκ της κόνεώς μου αναγενώμαι».³⁷⁶

27 Φεβρουαρίου 1821 στο Ιάσιο : Στον Ναό των Τριών Ιεραρχών ο Veniamin Costache, ο μητροπολίτης της Μολδαβίας και της Σουτσεάβας, έκανε τη δοξολογία και ευλόγησε τα όπλα των επαναστατών

Η ελληνική κοινότητα του Ιασίου τοποθέτησε στις 26 Μαΐου 1993 στον τοίχο των κελιών του μοναστηριού των Τριών Ιεραρχών δύο μαρμάρινες πλάκες (ελληνικά και ρουμανικά), που φέρουν το εξής κείμενο: Ιάσιο, 26 Μαΐου 1993, Ελληνική Κοινότητα Ιασίου»

Αυτές οι επιγραφές βρίσκονται αριστερά της αυλής του μοναστηριού των Τριών Ιεραρχών

³⁷⁵ Σπ. Τρικούπης, *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασεως*, σ. 70-71.

³⁷⁶ Δ. Φωτιάδης, *Η Επανάσταση του 21*, σ. 390.

Δ. Η ιερά πομπή της 27^{ης} Οκτωβρίου του 1944 στους
δρόμους του Βουκουρεστίου

Ε. ΙΕΡΟΙ ΝΑΟΙ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟΙ στη μνήμη της οσίας Παρασκευής στα Βαλκάνια

Ε.1. Στην Ελλάδα

α. Ιερός Ναός Οσίας Παρασκευής Νέας Καλλικράτειας Χαλκιδικής

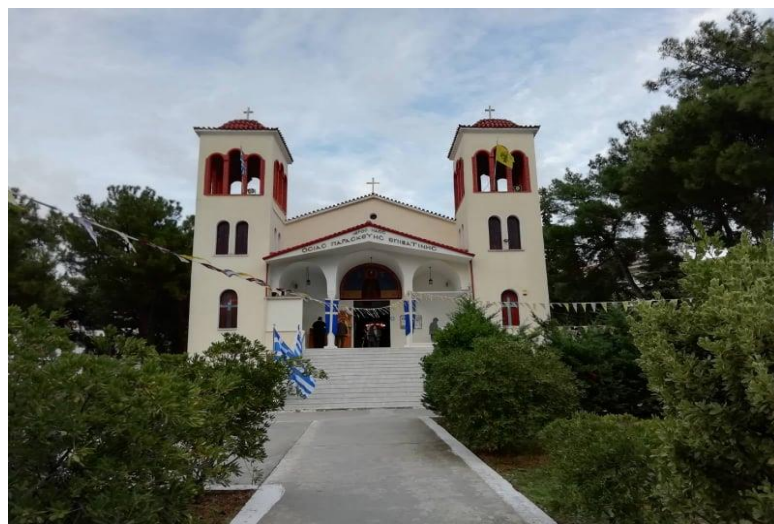
β. Ιερός Ναός Αγίου Στεφάνου και Οσίας Παρασκευής Επιβατηγής Πτολεμαΐδας

Προσκυνητάρι οσίας Παρασκευής στον Ι. Ν. αγίου Στεφάνου και οσίας Παρασκευής Πτολεμαΐδας

γ. Ιερός Ναός Οσίας Παρασκευής Νέων Επιβατών Θεσσαλονίκης

δ. Ιερός Ναός Αγ. Παρασκευής Μεγαλομάρτυρος & Οσίας
Παρασκευής της Επιβατηγής Νέας Πεντέλης

ε. Ιερός Ναός Αγίου Γεωργίου Αγριάς Βόλου όπου υπάρχει το παρεκκλήσι της οσίας Παρασκευής Επιβατηνής

Το παρεκκλήσι της οσίας Παρασκευής Επιβατηνής

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΙΕΡΟ ΠΑΡΕΚΚΛΗΣΙΟ
ΟΣΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ, ΕΠΙΒΑΤΙΝΗΣ
ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ
Δ.Ε.ΑΓΡΙΑΣ - Δ.ΒΟΛΟΥ

ΙΕΡΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΣ

Το Ιερό Παρεκκλήσιο της Οσίας Παρασκευής της Νέας, Επιβατινής, του Ιερού Ναού Αγίου Γεωργίου Δ.Ε.Αγριάς-Δ.Βόλου έχει την τιμή και τη χαρά να σας προσκαλέσει στις εορταστικές εκδηλώσεις, οι οποίες θα λάβουν χώρα κατά την εορτή της Προστάτιδας Αγίας των Βαλκανίων, την **Πέμπτη 13 Οκτωβρίου** παραμονή της εορτής και την **Παρασκευή 14 Οκτωβρίου** ανήμερα της εορτής πανηγυρίζει το ομώνυμο Ιερό Παρεκκλήσιο της **ΟΣΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ ΤΗΣ ΝΕΑΣ, ΕΠΙΒΑΤΙΝΗΣ** σύμφωνα με το κάτωθι πρόγραμμα:

Το απόγευμα: Πανηγυρικός Εσπερινός της Οσίας, αρτοκλασία και θείο κήρυγμα.6.00μ.μ. στο Ιερό Παρεκκλήσιο της Οσίας.

Αμέσως μετά θα λάβουν χώρα στο προαύλιο του Ιερού Ναού μουσικοχορευτικές εκδηλώσεις, στις οποίες θα συμμετέχουν χορευτικά σχήματα από τους Συλλόγους Διατήρησης και Προβολής της Παράδοσης της Ανατολικής Ρωμυλίας Βόλου και ο Πολιτιστικός Αγριάς-Δράκειας «ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ».

Το πρωί: Πανηγυρικός Όρθρος και Θεία Λειτουργία και θείο κήρυγμα 7.30-10.30π.μ. στο Ιερό Παρεκκλήσιο της Οσίας.

Το απόγευμα: Μεθεόρτιος Εσπερινός και Ιερά Παράκλησις της Οσίας 5.00-6.30μ.μ.

Μετά τιμής
Οι Ιερείς και το Εκκλησιαστικό Συμβούλιο

Ιδιαίτερη όμως τιμή και χαρά, για την Ευχαριστιακή μας σύναξη, θα αποτελέσει η προσευχόμενη παρουσία σας στις εορταστικές εκδηλώσεις.

Σημειώσεις:
 α) Οι Αρτοκλασίες της Πανηγύρεως σύμφωνα με την Τάξη της Εκκλησίας θα διαβαστούν την παραμονή της εορτής 13/10, κατά το Μέγα Πανηγυρικό Εσπερινό.
 β) Όσοι εκ των ενοριτών επιθυμούν να τελέσουν αρτοκλασία δύνανται να το δηλώσουν στους Κορύσις Επιτρόπους του Ι.Ν.Αγίου Γεωργίου.

Η ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ Αγίας Σκέπης και Αγίας Παρασκευής Ρωμαίας Νέας Βύσσης της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης όπου υπάρχει προσκυνητάρι της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής και τελούνται ιερές αγρυπνίες στη μνήμη της οσίας

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ
ΑΓΙΑΣ ΣΚΕΠΗΣ & ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ
ΝΕΑΣ ΒΥΣΣΗΣ

Ανακοινώνεται στους ευλαβείς προσκυνητές της Μονής μας ότι την Πέμπτη 13 Οκτωβρίου και ώρες 08:30 έως 12:30 μετά τα μεσάνυχτα θα τελεστεί ΑΓΡΥΠΝΙΑ επί τη εορτή της Αγίας Παρασκευής της Επιβατηνής και της Αγίας Χρυσής.

Η Οσία Παρασκευή η Επιβατηγή και ο κατά σάρκα αδερφός της Όσιος Ευθύμιος Επίσκοπος Μαδύτου

Οστεοθήκη ασημένια με το άγιο λείψανο (κνήμη) της Οσίας Παρασκευής· είναι από την Ιερά Μεγίστη Μονή Βατοπεδίου Αγίου Όρους. Στο κέντημα παριστάνεται η Οσία Παρασκευή δεομένη εν μέσω δύο αγγέλων.

Ιερά αφιερώματα από το ναό της Οσίας Παρασκευής Επιβατών Θράκης, φυλάσσονται στο ναό της Οσίας Παρασκευής στους Νέους Επιβάτες Θεσσαλονίκης.

Ε.2. Στη Βουλγαρία

α. Ο ιερός ναός των αγίων Πέτρου και Παύλου, Βελίκο Τυρνόβου της Βουλγαρίας όπου φυλασσόταν το ιερό λείψανο της σσίας για 155 χρόνια

Ε.3. Στη Σερβία

Ο ιερός ναός της οσίας Παρασκευής με πολλές ψηφιδωτές αγιογραφίες μέσα στο κάστρο Kalemegdan (Καλεμέγκνταν) της Σερβίας όπου έμειναν τα λείψανα της οσίας πάνω από 100 χρόνια.

Ε.4 Μερικοί ναοί από τη Ρουμανία

α. Ο Ιερός Ναός της οσίας Παρασκευής Târgoviște 13 Ιουλίου 1517

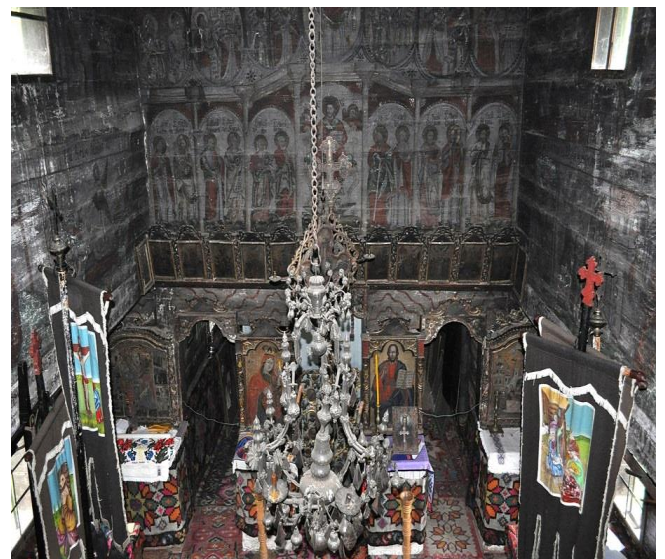
Ο ναός βρίσκεται μέσα στο Cetatea celor 33 de voievozi³⁷⁷ (Το Κάστρο των 33 ηγεμόνων) στην παλαιά πρωτεύουσα της Târgii Românești, 80 χλμ. από το Βουκουρέστι. Είναι από τους παλιότερους ναούς της Ρουμανίας. Οι κτήτορες του ναού ήταν ο Vlad Călugărul και η σύζυγός του Vladaia.

³⁷⁷ Στην πραγματικότητα ήταν 40 ηγεμόνες.

β. Ο Ιερός Ναός της οσίας Παρασκευής Poienile Izei Maramures
1632 UNSECO

γ. Καθεδρικός ναός της οσίας Παρασκευής Roman 16^{ος} αιώνας

δ. Ιερός ναός της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής στη
Mărginimea Sibiului- Rășinari 1758

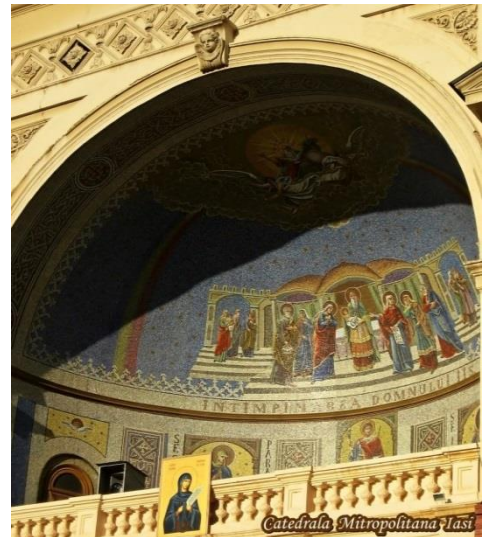

ε. Ιερός ναός της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής στο
Tălmăcel Sibiu 1776 - 1784

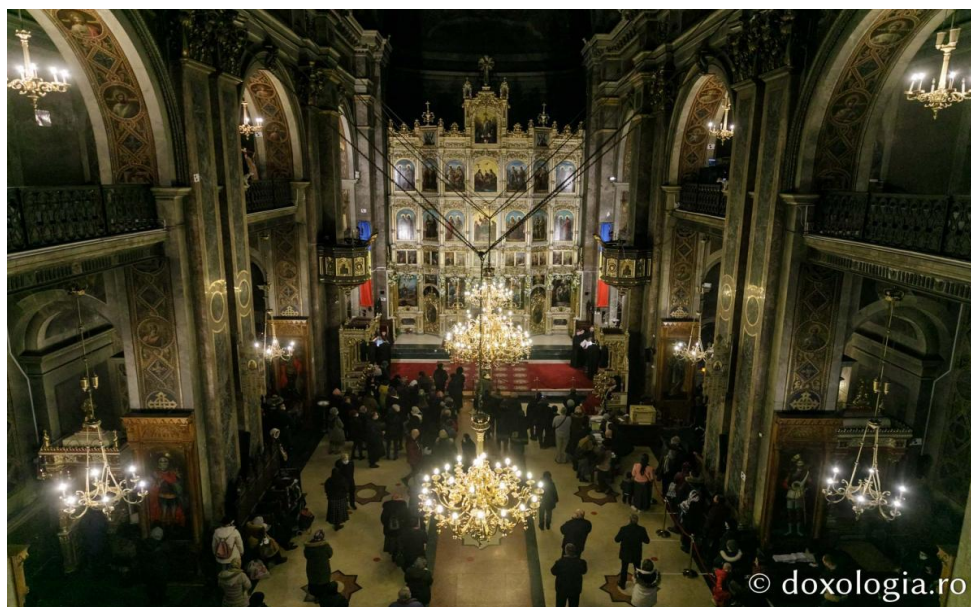
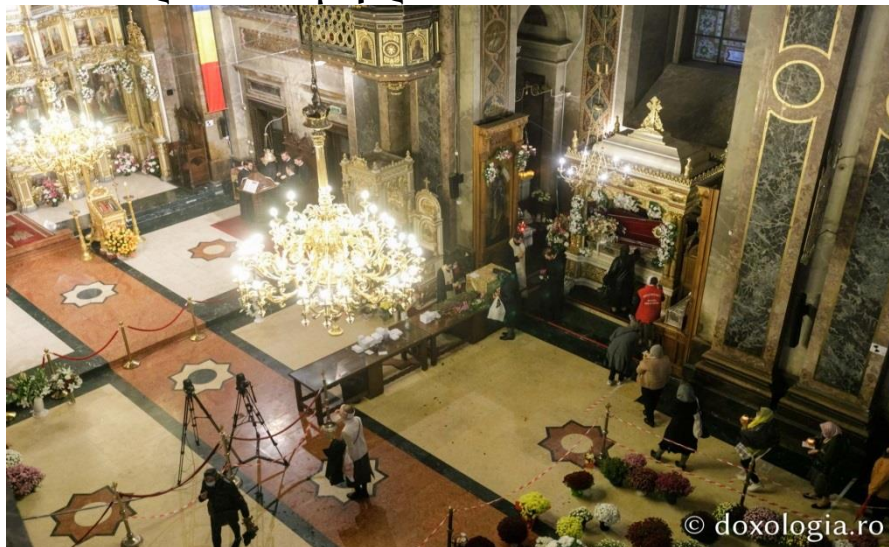

ζ.

Καθεδρικός Ιερός Ναός του Ιασίου όπου φυλάσσεται το ιερό λείψανο της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής 1884

Το εσωτερικό του μητροπολιτικού ναού του Ιασίου

Το στέμμα της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής

Το κιβώριο και το εικονοστάσιο της οσίας Παρασκευής

Διάφορες εικόνες από τα προσκυνήματα στη εορτή της οσίας Παρασκευής

ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΒΟΗΘΗΜΑΤΑ

- Ακολουθία της Οσίας Μητρός Ημών Παρασκευής της καταγομένης εκ Σηλυμβρίας, Ψαλλομένη την 14 Ὀκτωβρίου, Συντεθεισα ὑπό τοῦ ἐλαχίστου ἐν Ἱερεῦσι Γεωργίου Α. Βουτέρη, ἑφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ὁσίου Μελετίου, 1920
- Αλεβιζόπουλος Αντώνιος, *Οι Ἅγιοι και η τιμή τους στην ιστορία της Εκκλησίας*, ἀπόσπασμα ἀπό την ομιλία του
- Βαλσαμίδης Πασχάλης, *Περί Θράκης*, επιστημονική περιοδική ἐκδοση, τομ. 1^{ος}, Ξάνθη 2001
- Βεϊκου – Σεραμέτη Κατίνα, *Γραφές για τη "Χαμένη Πατρίδα*, Ξάνθη 1982
- BENEΑ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ (VLAD), *Το πνεύμα των Ἁγίων Πατέρων στις φυλακές της Ρουμανίας 1941-1989*, διδακτορική διατριβή, Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας της Θεολογικής Σχολῆς του Α.Π.Θ, 2013
- Γόνης Δημήτριος, Ομότιμος Καθηγητής ΕΚΠΑ, *Η Οσία Παρασκευή η Επιβατηνή, μία παν-βαλκάνια Ἁγία*, ομιλία ἀπό το Ἀγιολογικό Συνέδριο Ανατολική Θράκη –Τόπος Ἁγίων, Οσία Παρασκευή η Επιβατηνή, Ἅγιος Νεκτάριος – 100 χρόνια ἀπό την κοίμησή του (1920-2020) ὑπό την αιγίδα του Ἰδρύματος Ποιμαντικής επιμορφώσεως Ἱερά Αρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
 - <https://www.pemptousia.gr/video/i-osia-paraskevi-i-epivatini-mia-pan-valkania-agia/>
- Δουνδουλάκης Εμμανουήλ, *Βαρλαάμ, Διακεκριμένος Μολδαβός ιεράρχης*, Μεγάλη Ορθόδοξη χριστιανική εγκυκλοπαίδεια, ἐκδόσεις Στρατηγικές, τομ. 4^{ος}
- Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος LAROUSSE BRITANICA, ἐκδοτικός οργανισμός Πάπυρος, Ἀθήνα 2006, τομ. 11
- Επίσημη Εφημερίδα της Εκκλησίας της Ρουμανίας *Biserica Ortodoxă Română*, τεύχος 1-3, Ιανουάριος-Μάρτιος 2010
- Ἐυαγγέλου Ηλίας Γ., *ΣΛΑΩΙΑ ΟΡΘΟΔΟΧΑ*, Τομές στην πνευματική και πολιτιστική ιστορία του ορθοδόξου σλαβικού κόσμου, ἐκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 2011
- Ζήσης Θεόδωρος Ν., *Ἡ Ἁγία Παρασκευή ἡ Ἐπιβατηνή και ἄγνωστος κανὼν τοῦ Μελετίου Συρίγου εἰς αὐτήν*, τεύχος Β', Θεσσαλονίκη 1979
- Ζήσης Θεόδωρος Ν., *Συμπληρωματικά περὶ τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς τῆς Νέας τῆς ἐξ Ἐπιβατῶν τῆς Θράκης (ἀνάπτυπον ἀπό τον Α' τόμο τῆς Θρακικῆς ἐπετηρίδας)*, Κομοτηνὴ 1981
- *Θρησκευτικὴ και Ἡθικὴ Εγκυκλοπαίδεια*, τόμ. 10^{ος}, σ.47

- Ιάκωβος Αγιορείτης Μοναχός, *Βίος και Πολιτεία τῆς ὁσίας ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς Νέας τῆς ἐξ Ἐπιβατῶν τοῦ Ἑλλησπόντου καταγομένης, μετ' Ἐγκωμίου*, 1884
- Κοντογιάννης Σ. Δ., *Ματθαίος μητροπολίτης Μυρέων*, Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος, τομ. 35, Αθήνα 2010
- Κουμπαρούλης Δ. Αθανάσιος, *Οσία Παρασκευή η Νέα εξ Επιβατῶν. Η προστάτιδα των Βαλκανίων*, Βίος και Γραμματεία, Εκδοτικός Οίκος Αδελφών Κυριακίδη α.ε., 2010
- Κουρίλας Ευλόγιος μητροπολίτης Κορυτσάς, *Άγιοι Μάρτυρες Ἡρακλείας, Παρασκευή ἡ Νέα*, περιοδικό «Θρακικά» 17, 1942
- Κουτρομπέλη Βασιλική, *Οι αγίες της Σερβικής Εκκλησίας*, διδακτορική διατριβή, υποβληθείσα στο τμήμα ποιμαντικής και κοινωνικής Θεολογίας του Α.Π.Θ, 2009
- Λάμπρου - Παπακαρμέζη Σουλτάνα Δ, *Παρασκευή η Επιβατηνή. Οσία*, Μεγάλη Ορθόδοξη Χριστιανική Εγκυκλοπαίδεια, τομ. 12, εκδόσεις Στρατηγηκές, Αθήνα 2015
- Λάμπου-Παπακαρμέζη Σουλτάνα Δ., *Η Αγία Παρασκευής η Επιβατινή αγιολογική μελέτη*, διδακτορική διατριβή ὑποβληθείσα στο Τμήμα Ποιμαντικῆς και Κοινωνικῆς Θεολογίας τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2001
- Λάμπου-Παπακαρμέζη Σουλτάνα Δ., *Η τιμή της Οσίας Παρασκευῆς της Νέας στη Νήσο Θάσο*, Δημοσιεύτηκε στο: Πρακτικά Δ' Συμποσίου Θασιακῶν Μελετῶν με θέμα: *Η Θάσος δια μέσου των αἰῶνων. Ιστορία-Τέχνη-Πολιτισμός*, Θασιακή Ἐνωση Καβάλας, 2005, σελ. 441-456
- Λάμπου-Παπακαρμέζη Σουλτάνα Δ., *Η συμβολή των Κολλυβάδων στη διάδοση της τιμῆς της οσίας Παρασκευῆς της Επιβατηνῆς*, ανακοίνωση στο Διεθνές Επιστημονικό Συνέδριο, Veliko Turnovo, 29 ἕως 31 Οκτωβρίου με θέμα Cultural texts of the Past: Mediators, Symbols and Ideas
- Μαγδαληνή Ηγούμενη, *Άγία Παρασκευή ἡ Θρακιώτισσα και ἡ Μεγάλη Θράκη «Το ἔθνος τῶν Θρακῶν θεωρεῖται ὡς το Μέγιστον πάντων τῶν ἔθνῶν μετά τους Ἰνδούς» Ἡρόδοτος (ν.3), Μοναστήρι «Αναλήψεως», Κοζάνη –Μακεδονία, Σεπτέμβριος 1996*
- Μπάρμπας Γεώργιος, συντηρητής ἔργων τέχνης και αγιογράφος, συνέντευξη ἀπὸ την εκπομπή *Λόγια της πλώρης – Οσία Παρασκευή Επιβατηνή*
- Μανάδης Νικηφόρος, *Ογδοντάχρονα και εικοσάχρονα ιερῶν ναῶν Ἁγίου Στεφάνου και Οσίας Παρασκευῆς Επιβατηνῆς Πτολεμαΐδας*, Πτολεμαΐδα 2004.
- Ἅγιος Νικόδημος ο Αγιορείτης, *Μνήμη τῆς Ὁσίας Μητροῦς ἡμῶν Παρασκευῆς τῆς Νέας*, *Συναξαριστής (με ενσωματωμένο το νέο μαρτυρολόγιο και το νέο εκλόγιο)*, Τόμος Α' Σεπτέμβριος –

- Οκτώβριος, απόδοση στη νεοελληνική, εκδόσεις Συνοδεία Σπυρίδωνος Ιερομονάχου 2011
- Νιχωρίτης Κωνσταντίνος, *Οι Άγιοι Κύριλλος και Μεθόδιος*, έκδοση Ηρόδοτος, Αθήνα, 2000
 - Ιωάννης Πολέμης – Evelina Mineva, *Βυζαντινά υμνολογικά και αγιολογικά κείμενα, Βυζαντινή υμνογραφία: Σύντομη επισκόπηση*, Εκ. ΚΑΝΑΚΗ, 2016
 - Πόποβιτς Ιουστίν, *Βίοι αγίων, μετάφραση-σχόλια-επιμέλεια Αλεξίου Π. Παναγόπουλου* (τόμ. Οκτωβρίου και τόμ. Απριλίου), σειρά «Δέηση» αρ. 4, Πάτρα 1992, σ. 23, υποσ. 1, σημ.19.
 - Σακκίδου Ζωής Κ., *Σαράντης Αρχιγένης, ό έθνικός εϋεργέτης και Όσία Παρασκευή, πολιοϋχος Έπιβατών, δαπάνης κυριών αδελφών*, Αθήνα 1938
 - Σβετλάνα Ντιμιτρόβα, *Ο αρχαίος ναός «Άγία Πέτκα Στάρα» - φύλακας του Χριστιανισμού κατά τους αιώνες, μετάφραση: Πένκα Βέλεβα, Ράδιο Βουλγαρία*
 - ο <https://bnr.bg/el/post/101092687/carkvata-sv-petka-stara>
 - Σφυρόερας Βασίλης, καθηγητής Ιστορίας του Ελληνικού Έθνους (1453-1828), Πανεπιστήμιο Αθηνών, *Εγκυκλοπαίδεια Πάπυρος Larousse Britannica T. 24*, Αθήνα 2007
 - Ταμβακίδης Αδαμάντιος, *Ιστορία των Αρχιγενειών εν Επιβάταις εκπαιδευτηρίων, Θρακικά*, τομ. 2ος, Αθήνα 1929
 - Τάντιτς- Παπανικολάου Ντράγκιτσα (Εισήγηση της στο Συνέδριο), υπ. Δρ Θεολογικής Σχολής ΕΚΠΑ με θέμα: «*Η τιμή της Αγίας Παρασκευής στη Σερβία. Ιστορικο-εθνολογική παρουσίαση*» κατά τις εργασίες του Β' Αγιολογικού Συνεδρίου: Ανατολική Θράκη – Τόπος Αγίων. Οσία Παρασκευή η Επιβατηνή, Άγιος Νεκτάριος – 100 χρόνια από την κοίμησή του (1920–2020), το οποίο πραγματοποιήθηκε στον Ιερό Ναό Αγίας Παρασκευής Νέας Πεντέλης υπό την αιγίδα του Ιδρύματος Ποιμαντικής Επιμορφώσεως της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών. <https://www.pemptousia.gr/video/i-timi-tis-agias-paraskevis-sti-servia-istoriko-ethnologiki-parousiasi/>
 - Τρικούπης Σπυρίδωνας, *Ιστορία της Ελληνικής Επανάστασης*, εκδόσεις Λιβάνης, Αθήνα 1993
 - Τσιρπανλής Ζαχαρίας, *Μελέτιος Συρίγος (1586-1664)*, Γρηγόριος Παλαμάς, τχ. 622 (Μάρτιος-Απρίλιος 1971)
 - Φωτιάδης Δημήτριος, *Η επανάσταση του 1821*, εκδόσεις Ζαχαρόπουλος, Αθήνα 2020
 - Χαμπιάνοβιτς-Τζούροβιτς Λιλιάννα, Πετκάννα, ιστορικό μυθιστόρημα, μετάφραση: Ηλίας Σαραγούδας & Σβέτλانا Πέτσιν, Εκδόσεις «Εν Πλω».

- Λόγια της πλώρης – Οσία Παρασκευή Επιβατηνή, η προστάτιδα των Βαλκανίων. Εκπομπή πραγματοποιήθηκε από το κανάλι 4E <https://www.youtube.com/watch?v=Zff9QAsJHwQ>
- <https://choratouaxoritou.gr/?p=50917&cn-reloaded=1> και
 - <https://www.gazetadambovitei.ro/actual/targoviste-pelerinaj-la-icoana-sfintei-parascheva-de-la-biserica-targului-icoana-lacrimeaza/>
 - για την εικόνα της οσίας Παρασκευής που άρχισε να δακρύζει τον Ιούνιο του 2017
- www.ekklisiaonline.gr
- <https://www.pemptousia.gr/2021/10/i-agia-paraskevi-i-epivatini-i-prostat/>
- <https://www.impantokratoros.gr/D1C3300D.el.aspx> για τον άγιο Ιωσήφ Νανιέσκου (μητροπολίτης της Μολδαβίας)

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- *Acatistier sfintei Parascheva cea Nouă*, Ediția I-a, București, 1971
- Anania Valeriu, *Din spumele mării*, Editura Dacia, Cluj Napoca 1995
- Αρχεία B.O.R (Biserica Ortodoxă Română) 1888-1889, *Viața și minunile Cuvioasei Maici noastre Paraskevei cei Noue și istoricul sfințelor ei moaște*, σε μορφή pdf
- Αρχεία B.O.R 1944, αριθ. 7-12 αποσπάσματα από την ομιλία του πατριάρχη της Ρουμανίας Νικόδημος σελ. 342-344 σε μορφή pdf
- Αρχεία B.O.R. 1955, σε μορφή pdf
- Αρχεία M.M.B. (της μητρόπολης Μολδαβίας και Μπουκοβίνας) *Canonizarea Sfinților în Biserica Ortodoxă Română, anul 1950, dosar 139/1950*
- Αρχεία MMB, *Dosarul Personal al IPS Mitropolit pe anul 1955, 12/1955*
- Αρχεία MMB, *Către sfânta Arhiepiscopie a Iașilor, în dosarul Canonizarea Sfintei Cuvioasei Parasecheva. Serbări de la 14 octombrie 1955, Dosar 430/1955*

- Bianu Ioan, Hodoș Nerva, Simonescu Dan, *Bibliografia Românească veche (1509-1830)* 964. *Slujba cuvioasei Parascheva din Epivates*, BDD – B352 – τομ. 3 (1809-1830), Academia Română, București, 1912-1936 σε pdf μορφή από το <https://www.diacronia.ro/ro/indexing/details/B352/pdf/3>
- Bogdan Ion, *Cronica lui Macarie, în Cronicile slavo-române din sec. XV-XVI*, ediție revăzută și completată de P.P. Panaitescu, Εκδόσεις Academei Republicii Populare Române, București, 1959
- Bălan Ioanichie, *Pateric românesc ce cuprinde viața și cuvintele unor sfinți și cuvioși ce s-au nevoit în mănăstirile românești (secolele IV-XX)*, ediția a-II-a, εκδόσεις Arhiepiscopiei Tomisului și Dunării de jos, Galați, 1990
- Bălan Ioanichie, *Viața, Acatistul și Paraclisul Sfintei Cuvioase Parascheva*, εκδόσεις Doxologia, Iași 2009
- Balș G., *Bisericile și mănăstirile moldovenești din secolele al-XVII – XVIII-lea*, 1933
- Braniște Ene, *Liturgica generală cu noțiuni de artă bisericească, arhitectură și pistură creștină*, εκδόσεις EIBMBOR, București 1993
- Calinic Botoșăneanul, *Sfinții – mlădițe din Hristos (51 de Predici)*, εκδόσεις Doxologia, Iași, 2010
- Camariano-Cioran Adriana, *Academiile domnești din București și Iași*, insitulul de studii sud-europene, Biblioteca istorică, XXVIII, București, 1971
<https://www.slideshare.net/gruiianul/ariadna-camariano-cioran-19061993-academiile-domneti-din-bucureti-i-iai>
- Cantemir Dimitrie, *Istoria Imperiului Otoman, Creșterea și scăderea lui*, τόμος 2^{ος} σε μορφή pdf από INTERNET archive
- *Cine o îmbracă pe sfânta Parascheva?*, εφημερίδα Lumina de duminică (To φως της Κυριακής), 14 Οκτωβρίου 2007, σ. 7

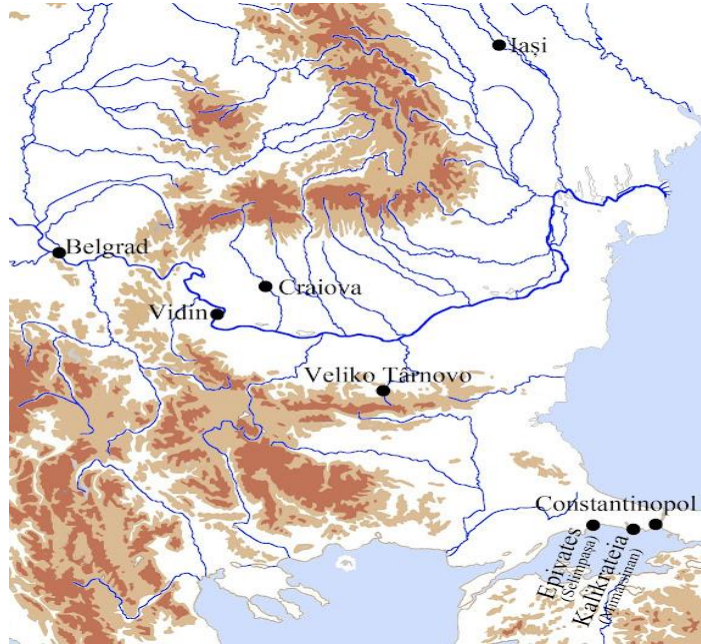
- Chiriac Constantin, *La Prea Cuvioasa Parascheva (hramul Catedralei episcopale din Roman)*, MMS, 1971, an. XLVII, αρ. 9-12
- Clement Haralamb, *Evlavia credincioșilor pentru Sfântul Cuvios Dimitrie cel Nou*, Ziarul Lumina, 27 Οκτωβρίου 2020
- Cotoșman Gheorghe, *Predici și material omiletic, La Prea Cuvioasa Parascheva*, Mitropolia Moldovei și Bucovinei, Iași 1967
- Holban Maria (redactor), Alexandru-Dersca Bulgaru, Paul Cernovodeanu, *Călători străini despre Țările Române*, εκδόσεις Στιιητική, Βουκουρέστι 1973, τομ. 5 και 6
- David Diacon P.I., *Viața și Acatistul Sfintei Cuvioase Parascheva*, εκδόσεις Doxologia, 2010
- Dumitrescu Monica, *Din minunile Sfintei cuvioase Parascheva*, Ziarul Lumina, 5 octombrie 2005
- Erbiceanu Constantin, *Serviciul Cuvioasei Maicei noastre Parascheva și a Sfântului Grigorie Decapolitul*, ediția 1692, B.O.R., xvii (1893-1894), 9
- Feodorov Ioana, *Viața Sfintei Cuvioase Parascheva*, după versiunea arabă a Patriarhului Macarie al Andiohiei (sec. al-XVII-lea), studiu introductiv și traducere din limba arabă, εκδόσεις Trinitas, 2006
- Gaspar Iustin pr., *File din Istoria Bisericii Ortodoxe din Moldova*, Iași, 1981
- Iftimi Sorin, *Cercetări privitoare la istoria bisericilor ieșene*, εκδόσεις Doxologia, 2014
- Mineva Evelina, *The Byzantine Hagiographic and Hymnographic texts on St Parasceve of Epibatae, Part One, The Byzantine Vita of St Parasceve of Epibate or the Vita by "Vasilikos the Deacon"*, Institute for Literature Bulgarian Academy of Sciences, Sofia, 2017
- Mineva Evelina, *Five Hymnographical works of the 13th – 15th centuries on St. Petka of Tarnovo, second part (summary)*, Αθήνα, 2005
https://www.academia.edu/3613978/Five_hymnographic_works_for_St_Petka_of_Tarnovo/Second_part

- Mineva Evelina, *The Byzantine Vita of Saint Paraskeva of Epibates (BHG 1420z) as a source for the Saint's hymnology (Summary)*, Αθήνα, 2015
- Mitropolia Moldovei și Sucevei, *Monumente istorice bisericesti din Mitropolia Moldovei și Sucevei*, Iași, 1974
- Moldoveanu Ioan, *Relațiile Țărilor Române cu Muntele Athos*, εκδόσεις Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, Βουκουρέστι 2007
- Iorga Nicolae, *Istoria bisericii românești și a vieții religioase a românilor*, 1908, σελ.314
- Păcurariu Mircea, *Sfinți Daco-Români și Români*, εκδόσεις Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași 1994
- Păcurariu Mircea, *Istoria Bisericii Ortodoxe Române*, Ediția a-III-a, εκδόσεις Basilica, 2013
- Petcu Adrian Nicolae, *Minuni cu moaștele cuvioasei Parascheva în comunism*, Ziarul Lumina, 14 octombrie 2010
- Pintilie Nicolae, *Pelerinajul Calea Sfinților – istorica noapte de Înviere din cetatea Iașilor*, portal orthodox Doxologia Ιάσιο, 13 Οκτωβρίου 2015
- Porcescu Scarlat, *Cuvioasa Parascheva de la Iași, Sfinți Români și apărători ai legii strămoșești*, εκδόσεις Institutul Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române București, 1987
- Racu Bogdan, *Mitropolitul Irineu Mihălcescu, un mare educator și iubitor de viață liturgică*, 5 aprilie 2008, Ziarul Lumina
- Râmniceanu Chiriac, *Istorisirea evenimentelor de la 1821 încoace în Vlahia, pe care însuși le-a văzut*, B.O.R., XIII (1889-1890), αρ. 7
- *Revista istorică*, εκδόσεις Academia Română, 1993
- Sidoreac Petru, *Sfânta Parascheva – Călăuza Pelerinilor, Η οσία Παρασκευή – Η Οδηγός των Προσκυνητών*, εκδόσεις Trinitas, Iași, 2000

- *Sfânta Cuvioasă Parascheva, Colecția Sfinții, prietenii lui Dumnezeu și ocrotitorii copiilor, εκδόσεις Sf. Mina, Iași 2007*
- *Sfânta Cuvioasă Parascheva, cu sfintele moaște la Iași: viața, istoricul moaștelor, minunile, acatistul, paraclisul, εκδόσεις Sophia, București, 2008.*
- *Sfânta Cuvioasă Parascheva, ocrotitoarea Moldovei, εκδόσεις Trinitas, Iași, 1994.*
- Stan Liviu, *Despre canonizarea sfinților în Biserica Ortodoxă, εκδόσεις B.O.R., 1968*
- Stevanović D., *Извору Свеме Петке (Water springs of Saint Petka),* περιοδικό Politika-Magazin, αριθ. 1152, 27 octombrie 2019, σ. 10–11.
- Suttner Ernst Christoph, *Sfânta Parascheva – inel de legătură pentru poparele din sud-estul Europei și symbolul lor de sine, în TV, Serie nouă, nr, 9-12, 2009*
- Șesan Milan Pavel, *Cinstirea Cuvioasei Parascheva, în MMS (Μητρόπολη Μολδαβίας και Σουτσέαβας), Οκτώβριος–Νοέμβριος 1955, χρόνος XXXI, αριθ. 3, αριθ. 10-11*
- Ștefănescu Iulian, *Viața sfintei Parascheva cea nouă de Matei al Mirelor, RIR (3), 1933, 347-377*
- Ștefănescu Melhisedeck, *Viața si minunile Maicii noastre Paraschevei cei Nouă și istoricul sfintelor ei moaște, tipografia Dobrogea Crum Donceff-Tulcea, Tulcea, 1889 από pr. Iustin Gaspar File din Istoria Bisericii Ortodoxe din Moldova, Iași, 1981, σ. 558-561*
- Vasile Irina, *Praznicul Prea Cuvioasei Parascheva la Iași, Cronica Bisericească, Mitropolia Moldovei și Sucevei 1964*
- Valerian Radu, *Binefacerile Sfintei Cuvioase Parascheva, Mărturii ale închinătorilor, Εκδόσεις Doxologia, 2011*
- Vasileanu Marius, *Sfânta Cuvioasă Parascheva, Cele mai frumoase predici, Εκδόσεις Lumina Credinței, București, 2019 Απόσπασμα από το Κήρυγμα για τις 14 Οκτωβρίου του Αρχιμανδρίτης Grigore Băbuș*

(1915-2007), πρώην διευθυντής της Βιβλιοθήκη της Ρουμανικής Συνόδου

- Vicovan Ion πρωτοπρεσβύτερος κοσμήτωρ της Θεολογικής Σχολής *Dimitru Staniloaiei Iași*, και Cătălin Adumitroaiei ιερέας, *Cuvioasa Parascheva, Sfânta Populară a ortodoxiei în istoria și evlavie Poporului Român*, Colecția Episteme 3 Doxologia, εκδόσεις Doxologia, 2010
- Zară Ștefan, *Slujba Sfintei Cuvioasei Parascheva și a Sfântului Cuvios Grigorie Decapolitul tipărită de către Sfântul Ierarh Antim Ivireanul (București 1692)*, εφημερίδα της Αρχιεπισκοπής Râmnicul Vâlcea, nr. 26, 2017
- www.doxologia.ro
- https://www.youtube.com/watch?v=W0q01hor_h8
(link για τη συνέντευξη που παραχώρησε ο αρχιμανδρίτης Valerian Radu για την αλλαγή των αμφίων της οσίας Παρασκευής της Επιβατηνής)
- <https://ansamblulmitropolitaniasi.ro/muzeul-mitropolitan>
(link για το Μουσείο της Ιεράς Μητρόπολης Μολδαβίας και Μπουκοβίνας)
- <http://biserica-sfanta-vineri-herasca.crestinortodox.ro/>
- <https://www.crestinortodox.ro/icoane-facatoare-minuni/icoana-sfintei-parascheva-biserica-sfantul-gheorghe-nou-121605.html>

Τα μέρη από όπου πέρασε το λείψανο της οσίας Παρασκευής της
Επιβατηνής

Παρασκευήν τήν πανσεβάσμιον νύμφην,
τοῦ Οὐρανίου καὶ ἀφθάρτου Νυμφίου,
περιχαρῶς συνδράμωμεν ὑμνῆσαι οἱ πιστοί·
αὕτη γὰρ ὑπέρμαχος ἐκ Θεοῦ ἐδωρήθη,
πᾶσι τοῖς δοξάζουσι, τὴν αὐτῆς πολιτείαν,
καὶ ἰαμάτων βρῦει ποταμούς,
τοῖς μετὰ πόθου τὰ λείψανα σέβουσι³⁷⁸.

³⁷⁸Παρακλητικός Κανὼν εἰς τὴν Οσία Παρασκευή τὴν Επιβατηνὴν